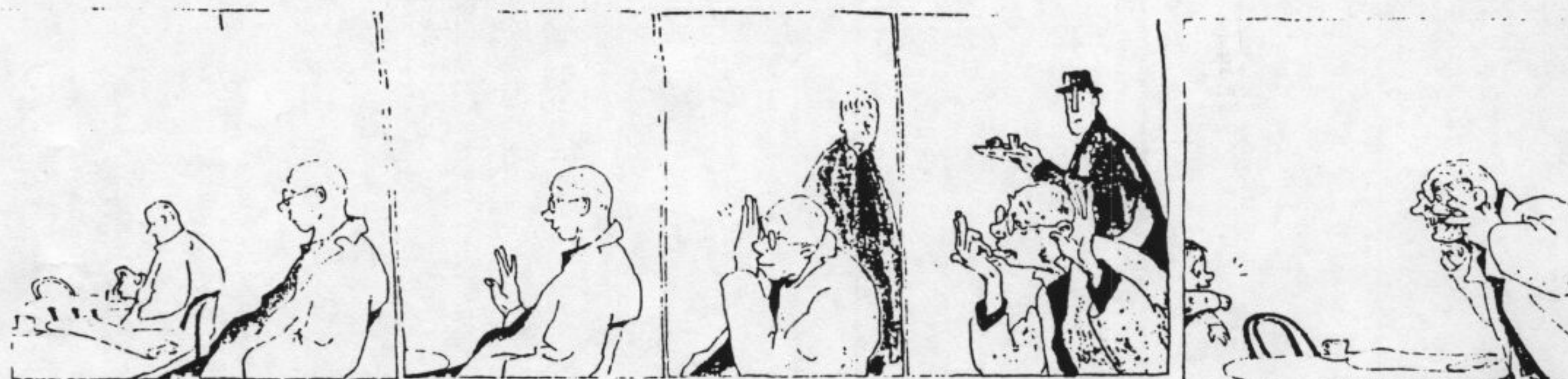

PERSFOCUS

ZESDE JAARGANG NUMMER 11 - NOVEMBER 1990

knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

JAAP VEGTER

24 NOVEMBER 1990 VRIJ NEDERLAND

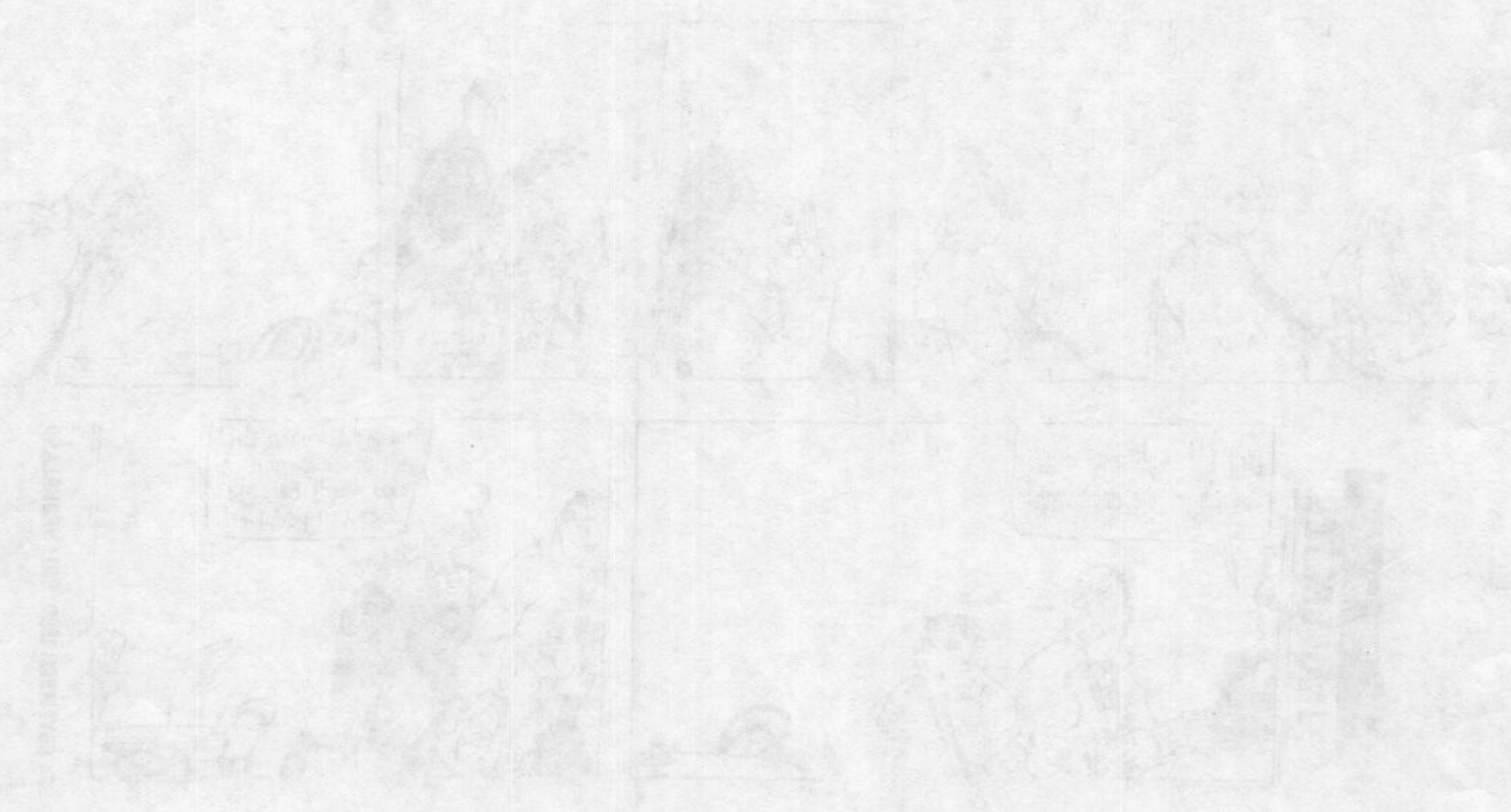
in dit nummer:

De 'nieuwe' zedenwet	pag. 2
Je bent jong...	pag. 4
Je bent jongen...	pag. 6
De andere kant van incest	pag. 8
Bolderkar/Oude Pekela revisited	pag. 11
Bescherm de kinderen...	pag. 13
...tegen O.I. op school	pag. 16
NOT done	pag. 17
Pedologie	pag. 20
Weest bereid !	pag. 21
Ontzettend	pag. 24
Ontucht van de maand	pag. 25
Doucé vermoord	pag. 27
Onterecht	pag. 29
Gelijk behandelde homo's	pag. 31
Maassen droomt zich af	pag. 32
Achtergrond	pag. 33

ARTISTS

ARTISTS' ASSOCIATION NUMBER 11 - NOVEMBER 1990

Impressionist van der Meer
Over the landscape, van der Meer

In the foreground

In the foreground
The artist's view
of the landscape
is captured in a
series of sketches
that show the
changing light
and atmosphere
of the scene.
The sketches are
arranged in a
grid, allowing
the viewer to
compare the
different views
and see how
the artist's
perception
of the landscape
changes over
time.

Impressionist van der Meer
Over the landscape, van der Meer

PERSFOCUS, zesde jaargang, nummer 11, november 1990

Met knipsels uit:

De Telegraaf	Tel
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
De Volkskrant	VK
Het Parool	Par
Algemeen Dagblad	AD
De Krant op Zondag	KOZ
Alkmaarsche Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Leidsch Dagblad	LD
Nieuwesblad van het Noorden	NvhN
Zutphens Dagblad	ZD
Zwolsche Courant	ZC
Rijn en Gouwe	
Haagsche Courant	HC
De Gelderlander	Geld
De Limburger	
Het Nieuwsblad	NB
Stadsblad Utrecht	
De Gay Krant	GK
VPRO-gids	VPRO
Jonas	
Uitleg	
Het Schoolblad	
De Janet (B)	
Zitty Magazine (Berlin)	
The Times (GB)	
Scouting Magazine (GB)	
Newsweek (USA)	
Seattle Post Intelligencer (USA)	SI
International Herald Tribune	IHT
Jakarta Post (Indonesië)	
Gai Pied Hebdo (F)	

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-. Bezorging als brief is f 15,- duurder en komt op f 80,-.

Losse nummers f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 43.548
1009 NA AMSTERDAM

Seks met jongens alleen strafbaar na aangifte

40 3/11
(Van onze verslaggever)

DEN HAAG — Minister Hirsch Ballin (Justitie) is tegemoet gekomen aan de wens van de Tweede Kamer om in de zedelijkheidswetgeving geen onderscheid te maken tussen seksueel verkeer met minderjarige jongens en met meisjes. Ook seksueel contact met jongens (van 16 en 17 jaar) is alleen strafbaar wanneer een klacht wordt ingediend. Justitie kan niet eigener beweging vervolging instellen.

Seks met jongen pas strafbaar na klacht

DEN HAAG, 3 nov. — Minister Hirsch Ballin van justitie is tegemoet gekomen aan de wens van de Tweede Kamer om in de zedelijkheidswetgeving geen onderscheid te maken tussen seksueel verkeer met minderjarige jongens en met meisjes. Ook seksueel contact met minderjarige jongens (vanaf 16 jaar) zal alleen strafbaar zijn indien daarover een klacht wordt ingediend. Justitie kan niet uit eigen beweging vervolging instellen. Dat staat in een nota van wijziging die de minister naar de Kamer heeft gestuurd. In de Tweede Kamer bestonden grote bezwaren tegen het onderscheid, omdat het werd gezien als instrument om tegen homoseksuelen op te treden.

Sex met 12- tot 16- jarigen alleen na klacht strafbaar

Van onze parlementaire redactie

7-11-90 DEN HAAG, woensdag
Sex met en tussen 12- tot 16-jarigen wordt niet absoluut strafbaar, maar alleen na een klacht van het jonge meisje of jongen of diens ouders, dan wel de Raden van Kinderbescherming.

Dit betekent, dat uit vrije wil vrijen (gewilde contacten) in deze leeftijdscategorie wordt toegestaan. De officier van justitie moet bepalen of een klacht gerechtvaardigd is en ontuchtelijke handelingen dan wel het seksueel binnendringen van het lichaam bezwezen is. De klachttermijn (nu drie maanden) wordt verruimd tot vele jaren.

Met deze wijzigingen van de Zedenwet van minister Hirsch Ballin (Justitie) is de overgrote meerderheid van de Tweede Kamer gisteravond akkoord gegaan.

Discriminatie

Eerder wilde de bewindsman sex tussen 12- tot 16-jarige jongens wel absoluut strafbaar stellen, maar voor jongens en meisjes in deze leeftijdsgroep alleen na een klacht.

De meerderheid van de Tweede Kamer vond deze discriminatie onjuist. Hirsch Ballin is aan deze bezwaren tegemoet gekomen.

Het seksueel binnendringen van het lichaam zal over het algemeen strenger worden gestraft. De strafmaat voor alle vormen van sex onder de twaalf jaar wordt bepaald op maximaal twaalf jaar gevangenisstraf.

Kinderen mogen zelf seksueel geweld aangeven

Van onze parlementsredactie
DEN HAAG — Jongeren tussen 12 en 16 jaar die het slachtoffer zijn van seksueel geweld kunnen voortaan zelf een klacht indienen tegen de dader. Tot dusver was dat recht voorbehouden aan de wettelijke vertegenwoordigers, in de meeste gevallen de ouders. Ook de raad voor de kindbescherming kan een dergelijke klacht indienen. Dat is de uitkomst van een debat tussen minister Hirsch Ballin (justitie) en de Tweede Kamer over de herziening van de zedelijkheidswetgeving. Tevens wordt de termijn waarbinnen de klacht kan worden ingediend verlengd. Nu moet binnen drie maanden aangifte worden gedaan. Die termijn wordt door de wijziging op dit punt gelijk gesteld aan de verjaringstermijn. Volgens de minister kan de behoefte van het slachtoffer om aangifte te doen soms pas jaren na het delict ontstaan. Ook wordt door de wijziging het onderscheid dat in de zedelijkheidswetten bestond tussen jongens en meisjes ongedaan gemaakt. Om alle vormen van seksueel geweld strafbaar te stellen heeft de Kamer de term 'vleselijke gemeenschap' uit de oude wetgeving vervangen door 'seksueel binnendringen'.

Seks mag voortaan vanaf 12 jaar

GK 17

DEN HAAG - Seks is voortaan in Nederland toegestaan vanaf 12 jaar. Dat geldt zowel voor jongens als meisjes, ongeacht of hun partner jonger of ouder is dan 16. Alleen ongewilde seks op die leeftijd blijft strafbaar. Alvorens door justitie kan worden opgetreden moet echter wel eerst aangifte worden gedaan door de ouders, de jeugdigen zelf of door de raad voor de kindbescherming, waarbij wordt vastgelegd dat het seksuele contact niet gewenst was. Dat alles is vastgelegd in een herziening van de zedelijkheidswetgeving die door een ruime meerderheid van de Tweede Kamer is aangenomen.

Zoals De GAY Krant twee weken geleden nog meldde kwam het in de eerste debatten over deze wetsherziening tot een stevige botsing tussen alle grotere partijen in de Kamer en minister van Justitie Hirsch Ballin. Deze wilde seks met jongens onder de 16 anders behandelen dan seks met meisjes, waardoor in de wet opnieuw discriminatie van homoseksualiteit zou worden ingevoerd. Zo zou het Openbaar Ministerie uit eigen beweging kunnen optreden tegen seks met jongens onder de 16 terwijl bij meisjes alleen een strafrechtelijke aanpak kon volgen op een uitdrukkelijke klacht. De Kamer schorste daarop de behandeling en eiste van minister Hirsch Ballin deze discriminatie alsnog ongedaan te maken. Dat is nu gebeurd. In de praktijk zal de seksgerechtigde leeftijd in Nederland worden verlaagd naar 12 jaar voor beide ge-

slachten. Daarmee neemt Nederland in de westerse wereld een tamelijk unieke positie in. Toen vijf jaar geleden werd voorgesteld de leeftijd van 16 naar 12 jaar te verlagen barstte nog een golf van verontwaardiging los. Nu bleek er in de Kamer sterke aanhang en ruime steun voor een verlaging tot 12 jaar. Onvrijwillige seksuele contacten blijven strafbaar, maar dat geldt voor alle leeftijden. Bij ongewilde seks tussen de 12 en 16 jaar moet voortaan echter eerst aangifte worden gedaan. In de oude wet moest dat gebeuren binnen drie maanden, maar die termijn is nu opgerekt tot de verjaring van het misdrijf, vele jaren later. De reden daarvan is dat de traumatische gevolgen van onvrijwillige seks op deze leeftijd volgens experts pas vele jaren later zichtbaar kunnen worden en de behoefte aan strafrechtelijke aangifte van seksueel geweld kan ook dan pas ontstaan.

Klacht nodig bij vervolgen van seks met jeugdigen

Door een onzer redacteuren NRC

DEN HAAG, 7 nov. — Het openbaar ministerie kan alleen tot strafvervolging van seksuele handelingen met of tussen jongeren in de leeftijd van 12 tot 16 jaar overgaan als hierover een klacht wordt ingediend.

De grote partijen in de Tweede Kamer hebben gisteravond hun instemming betuigd met een voorstel van die strekking van minister Hirsch Ballin (justitie). De behandeling van een aantal wijzigingen in de zedelijkheidswetgeving is hiermee afgerond.

Het debat werd op 19 oktober geschorst omdat er naar de mening van de Kamer een onrechtvaardig onderscheid was aangebracht tussen seks met jongens of meisjes. Het OM kon in een eerder voorstel ook zelfstandig tot vervolging besluiten bij seksuele handelingen met jongens tussen 12 en 16 jaar. Bij meisjes kon dit alleen na een klacht. Nu hebben de wettelijke vertegenwoordigers, de kinderen en de Raad voor de Kinderbescherming, klachtrecht gekregen.

Ook als er een klacht is ingediend, is het aan het openbaar ministerie om te beoordelen of vervolging op zijn plaats is. Het onderscheid tussen verkrachting en aanranding is komen te vervallen. De term 'vleselijke gemeenschap' heeft plaats moeten maken voor het begrip binnendringen.

CDA, PvdA, VVD, D66 en Groen Links waren zeer tevreden met de aangepaste voorstellen. Ook het COC en de NVSH hebben hun instemming betuigd. De minister heeft ook toegezegd dat een jaar na inwerkingtreding van de wettelijke voorzieningen de effectiviteit van de wijzigingen zal worden geëvalueerd.

Het Tweede Kamerlid Van Es (Groen Links) — die gisteren haar laatste parlementaire bijdrage leverde: — preef het wetsvoorstel. Met de huidige voorstellen wordt volgens haar "meer ruimte geboden voor gewenste seksuele handelingen en meer bescherming voor de ongewenste handelingen".

Jongere mag straks naar bed met oudere man of vrouw

VN DWARSLIGGER 10
(Van onze redactie binnenland)

UTRECHT — In ons land mogen jongens en meisjes tussen 12 en 16 jaar niet naar bed met oudere vrouwen en mannen. Dat is vele jaren geleden zo in de wet geschreven. Gebeurt het wel, dan kunnen de mannen en vrouwen boetes of gevangenisstraf krijgen. Want hun daad wordt gezien als 'seksueel misbruik'. De jongeren kunnen met de kinderrechter te maken krijgen, als hun ouders niet langer de verantwoordelijkheid voor hen willen nemen.

Deze regel was er niet voor niets. Ze was vooral bedoeld om de jeugd in de puberteit te beschermen tegen opdringerige ouders die hun handen niet thuis kunnen houden. Bescherming dus, want mensen die ouder zijn kunnen gemakkelijk macht uitoefenen over iemand die jonger is. Zeker als ze bekenden zijn. Maar al jaren gaan er stemmen op om deze regel te veranderen.

We leven immers in een heel andere tijd, waarin kinderen veel mondiger zijn en — ook voor de wet — steeds sneller volwassen worden. Langzamerhand vinden we

met elkaar dat jonge mensen vanaf 12 jaar zelf kunnen beslissen over wat ze wel en niet willen.

Dat zie je bijvoorbeeld bij scheidingen. De rechtbank vraagt kinderen meestal bij wie ze willen wonen en zegt heel vaak ja op hun wens. Dat was vroeger ondenkbaar.

De meeste partijen in Tweede Kamer wilden dat de zogenaamde 'zedelijkheidswet' veranderd zou worden. De 12- tot 16-jarigen en volwassenen moeten kunnen vrijen zonder dat ze strafbaar zijn, vindt een meerderheid in Den Haag.

Minister Hirsch Ballin van justitie was het daarmee eens en veranderde de wet.

Dinsdag keurde de Kamer zijn voorstel goed. Alleen twee kleine gereformeerde partijen SOP en RPF waren tegen. Maar de andere gereformeerde partij, het GPV, was voor.

Wel blijft het zo, dat ouders verantwoordelijk zijn voor het (seksuele) gedrag van hun kinderen. Dat is in een andere wet vastgesteld. Dus vrijen met een oudere vrouw of man mag binnenkort, als je vader en moeder dat goedvinden.

Wijziging Zedenwet betekent op vele punten winst

door Gorrit Goslinga TR 20

Een week geleden keurde de Tweede Kamer de herziening van de Zedenwet goed. Wat uiteindelijk is aangenomen verschilt nogal fors van het wetsvoorstel dat de Kamer een maand geleden begon te behandelen. Drie vergadertermijnen met daartussendoor vijf nota's van wijzigingen leverden naast interessante parlementaire geschiedenis een aantal aanzienlijke verbeteringen op.

Het ging in eerste instantie om verkrachting binnen het huwelijk. Dat moest strafbaar worden en dat wordt het ook, hoewel als vorm van 'seksueel binnendringen van het lichaam'. Sommigen maakten zich vrolijk over de geringe pakkans („een politieagent op de rand van het bed”), maar zo theoretisch ligt het niet. Tegenwoordig kan de strafrechter in zedenzaken het slachtoffer als enige getuige voldoende achten voor de bewijsvoering. Hij toetst de geloofwaardigheid tegenover een verdachte aan de hand van indrukken van politie en hulpverleners, de auditu-getuigen.

Een vraag vormt nog het werkwoord 'dwingt' in de wetstekst. Volgens een uitspraak van de Hoge Raad uit 1987 gaat de verdachte van verkrachting vrijuit als hij blijkbaar niet heeft begrepen dat het slachtoffer niet wilde. Zo'n misverstand is in bepaalde (sadosochistische) relaties aannemelijk. In plaats van de verdeling tussen verkrachting (afgedwongen vaginale coitus) en het minder zwaar strafbare aanranding (alle andere afgedwongen seks) komt een nieuw onderscheid. Het gaat om wel of niet 'seksueel binnendringen'; of dat nu vaginaal gebeurt of op een andere manier doet er niet toe. Deze lijn is doorgetrokken naar alle soorten van verboden seks: met bewustelosen, lichamelijk onmachtigen, geesteszieken, mensen onder de zestien. Waar de grens ligt tussen wel of niet binnendringen zal door jurisprudentie moeten worden ingevuld. Toch kan het, waar het gaat om seks met een kind onder de twaalf, het verschil uitmaken van zes of twaalf jaar als strafmaximum. Een andere ingrijpende wijziging is dat elk seksueel contact met een 12- tot 16-jarige

buiten gezagsrelaties de status van klachtdelict krijgt. Honderd jaar lang gold dit alleen voor coitus met een meisje in deze groep, om de verdachte bij zwangerschap de kans te geven met haar te trouwen. Opheffing van de discriminatie van homoseksuele contacten was een reden tot wijziging. Een andere reden was het inzicht bij de Kamer dat veel van deze jongeren zelf op seksuele ervaring uit zijn. Klachtdelict houdt in, dat alleen strafvervolgning kan worden ingesteld na een officieel verzoek door de belanghebbende. Waar die zoals hier minderjarig is, zal dit in de regel door de ouders gebeuren. Er zijn echter twee andere mogelijkheden open gehouden. De betrokken jongere kan zelf lang nadien nog klagen: tot negen jaar - bij seksueel binnendringen zelfs twaalf jaar - na het gebeure. Tenslotte kan ook de Raad voor de kindbescherming een klacht indienen. De minister licht toe dat dit is met het oog op incest door een familielid dat geen gezag uitoefent, zoals een broer of een grootvader. Bij de evaluatie van een jaar praktijk met de nieuwe regels - een belofte van de minis-

ter aan de Kamer - moet onder andere worden bekeken of de Kinderbescherming inderdaad haar taak even beperkt opvat als de minister nu voor ogen staat. De grote winst is dat jongeren vanaf twaalf jaar nu zelf voor een seksuele relatie kunnen kiezen, met een jongere of met een volwassene. Althans, als de ouders zich niet verzetten kan de partner niet strafrechtelijk worden vervolgd. De politie mag dus geen onderzoek meer starten op basis van signalen van buitenstaanders. Ook ten aanzien van zwakzinnigen en geesteszieken is een nuancering aangebracht. Ze worden niet automatisch als 'onmachtig' beschouwd. Maatstaf wordt of de betrokkene al dan niet in staat is zijn of haar wil te bepalen of kenbaar te maken ten aanzien van de seks waarom het gaat. Gewenste relaties zijn dus, net als bij de jongeren, niet strafbaar. Voor de critici van het oorspronkelijke voorstel is er dus enige reden tot tevredenheid. Op twee punten kregen zij hun zin, niet. Nieuw is het absolute verbod op seksualiteit tussen hulpverlener en cliënt, en

ten winst

Dutch reduce age of consent to 12

From MARK FULLER IN AMSTERDAM

CHANGES in Dutch vice law, effectively lowering the age of consent to 12 years, have received almost unanimous support from the country's lower House and are expected to become law shortly, pending approval by the upper House.

The contents of the bill have caused more concern outside The Netherlands than within, and have been misunderstood. Elizabeth Rensman, a spokesman for the justice ministry, said yesterday: "At the moment the public prosecutor can use his discretion on cases involving sexual intercourse with children aged between 12 and 16, and can and does decide not to prosecute if both partners have consented to the intercourse."

The ministry maintained that the aim of the new proposals was to give extra protection to minors. Under the new bill, children can report sexual abuse to the police and the Child Protection Council can act independently on a tip-off. At the moment, only complaints

made by parents or legal guardians are considered by the public prosecutor. This has proved a serious stumbling block, especially in reporting cases of incest, which form a large proportion of child abuse crimes.

The bill also extends the time allowed for reporting sexual abuse from three months to 12 years. "This takes into account the fact that many children who have been abused find it difficult even to speak about the incident for many years, and it will give a more effective chance of prosecution," Miss Rensman said.

The amendments, which also aim to make rape in marriage illegal, do not advocate higher penalties for committing sexual crimes. Rape still carries a maximum prison sentence of 12 years and illegal intercourse with children aged between 12 and 16, eight years. However, the moves may also fuel the country's production and distribution of child pornography.

The Times 15/11

Newsweek VK 21

USLAND, Zweden, Noorwegen, Finland en Oostenrijk zijn lid van de EG. Estland, Letland en Litouwen zijn zelfstandige staten. De bedenker van het omslagartikel van Newsweek heeft zijn fantasie nauwelijks de vrije loop gelaten. De nieuwigheden in het Europa van het jaar 2000, waarvan een kaart wordt getekend, zijn logische eindstations van de paden die het afgelopen jaar her en der op het continent werden ingeslagen.

Ook Joegoslavië zal tijdens de eeuwwisseling niet meer bestaan. De bonte deken vertoont een minder bekend lapje: het ministaatje Kryna op de grens van Servië en Kroatië. Kryna lijkt zijn potentiële status voornamelijk te danken te hebben aan het feit dat de Newsweek-verslaggever er uit zijn auto stapte en enkele naar autonomie hunkerende, eh, Kryniers tegen het lijf liep.

Het Amerikaanse weekblad verbaast zich, getuige een kleurig kader, sterker over de nieuwe Nederlandse zedelijkheidswetgeving (heet dat nog zo?) dan de Nederlanders. Niet alleen is verkrachting in het huwelijk strafbaar gesteld, volwassenen mogen voortaan sex hebben met kinderen vanaf twaalf jaar, tenzij het onvrijwillig gebeurt. „We hebben geen enkele klacht gehad van het publiek”, zegt een ambtenaar van Justitie.

Hi! Are You 12 Years Old and Dutch? NEWSWEEK 26

The Netherlands passed a new law on sex offenses last week. For the first time, it will be a crime for a husband to rape his wife—or vice versa. There are tougher provisions on sexual exploitation of children age 12 to 16. But the most notable feature of the statute is one thing it makes legal: there is no penalty for having sex with someone who's willing, as long as the partner is at least 12 years old. In effect, the

Dutch have lowered the age of consent from 16 to 12.

The new law leaves it to parents, counselors and the children themselves to complain of sexual abuse involving boys or girls age 12 to 16. If no one complains, prosecutors will have no right to bring charges unless the child is under 12. "We did not debate whether or not it is good for children to have sex at these ages, but we tried to protect the child more in the

case where they are unwilling," said Justice Ministry spokesman Victor Alters.

Dutch children do not seem more sexually precocious than their neighbors. In one recent survey, 6 percent reported having had sex by the age of 13; the figure rose to 60 percent by the age of 18. The new law sailed through Parliament on a vote of 145 to 5. "We have received not a single complaint from the Dutch public," Alters said.

12-year-olds may have sex

THE JAGUE (Reuters): The Dutch parliament has taken the first step towards making sex legal from the age of 12.

One proposed change in vice law passed by the lower house of parliament

on Tuesday night, is a clause stating sex between minors aged 12 to 16 will be now punishable only if a parent or the minor files a police complaint.

Other changes will mostly toughen sentencing against adults having hetero - or homosexual sex with non-consenting minors.

Justice Ministry spokeswoman Liesbeth Rensman said the law, which still has to be approved by the upper house, would for the first time effectively legalize sex between consenting youngsters from the age of 12.

Until now, sex was illegal under 16 but the law was not enforced against consenting youngsters.

culturele invloeden, zeg maar de opvoeding. De opvoeding zou initiatieven bij meisjes en gevoelens bij jongens onderdrukken. Dat hoor je vandaag de dag toch weinig meer beweren. Als het inzicht je deelachtig is geworden dat de mens een lichamelijke, psychische en geestelijke samenhang vertoont, valt het natuurlijk ook niet vol te houden dat er alleen een lichamenlijk verschil tussen jongens en meisjes bestaat. Juist die samenhang kan ons veel duidelijk maken.

Wanneer je naar de lichamenlijke ontwikkeling van kind tot volwassene kijkt, kun je dat als volgt karakteriseren.
Een baby, onaards zoetig geurend, vult het wiegje

voor een kwart met

zijn hoofd. Paradoxaal genoeg

betekent dit relatieve overwegen van het hoofd niet dat het kind vooral 'zijn hoofd gebruikt'. Denken, bewustzijn, is er niet bij. Eten, spartelen en slapen, daar komt het op neer. Het hoofd heeft kennelijk nog een andere functie. Onder dat grote hoofd gaat het lijfje steeds meer uitgroeien.

Hoewel bij het schoolkind het hoofd nog steeds een indrukwekkend deel van het lichaamsvolume opeist, is het het groeien van de romp waar de nadruk op komt te liggen. Pas bij het ingaan van de puberteit wordt er een begin gemaakt de lichaamsverhoudingen van de volwassene aan te nemen. De handen en de voeten groeien het eerst en daarna de armen en benen. Het onderlichaam maakt zich los van het bovenlichaam. Een mens groeit kennelijk van boven naar onder, naar de aarde toe. De onaardse, onschuldige, zoet geurende baby is een aards wezen geworden, met alle mogelijkheden om schuldig te worden en met een aardse geur.

Wie wel eens een kleedkamer na de gymnastiekles van veertien- en vijftienjarigen heeft geroken weet ervan. Het is een reminiscentie aan het apenhuis van de dierentuin. Dat is niet toevallig. Je bent tenslotte als mens in de fase terecht gekomen waar het dier klaar is met zijn ontwikkeling: de geslachtsrijpheid. Het feit dat die geur later weer verdwijnt, of althans minder en anders wordt, doet alleen al vermoeden dat er nog een ontwikkeling volgt die je weer uit het dierenrijk verheft.

Jeugdcultuur

Vanuit het gezichtspunt van de ziel gebeurt precies hetzelfde. De baby en de kleuter houden zich nog niet met deze wereld bezig. De wereld waar het schoolkind zich mee bezighoudt, houdt op bij de muren van de klas of van het ouderlijk huis. De rest is het domein van de volwassene en die weet hoe die wereld in elkaar zit. Als kinderen daar toch een mening over verkondigen, over politiek bijvoorbeeld, is dat bijna altijd de mening van een van de opvoeders. Alle kennis over de wereld is nog geleerd, niet ervaren. Het nog steeds relatief grote hoofd heeft al wel wat helderheid gekregen om te denken en te leren.

De puber ontdekt voor het eerst de wereld als een gebied waar hijzelf mee te maken heeft. Pas ontdekte gevoelens gidsen hem door die wereld heen. Hij komt er opeens achter dat er allerlei dingen toch wel erg onwijs gaaf zijn terwijl er ook veel shit of crisis blijkt te zijn.

Wat de opvoeders je tot dan toe over de wereld op de mouw hebben gespeld, is natuurlijk voor kinderen bedoeld geweest, de echte informatie hebben ze achtergehouden. Die kun je nu eindelijk zelf gaan ontdekken. Dat is spannend en misschien zelfs wel gevaarlijk, waarom zouden ze je er anders als kind van hebben weggehouden?

De inhoud van je verwachtingen vormen je idealen. Voorwaarde is wel dat de te ontdekken wereld lukt.

Wanneer je bent opgevoed door volwassenen die het verlichte geloof aanhangen dat alles is uit te leggen en uit te rekenen op deze wereld, dat de wetenschap eigenlijk geen onopgeloste raadsels meer kent en dat je een kind niet met vragen mag laten zitten, blijft er eigenlijk nog maar een klein gebied over waar nog een schat aan belangrijke ervaringen ligt: het gebied van het gevaar en de taboes. Seks, drugs, rock 'n roll en vandalisme bieden de idealenqueeste een intrigerende alternatieve route.

Wanneer je uitingen van de zogeheten jeugdcultuur - popmuziek, videoclip, tiener tijdschriften en niet te vergeten het door de overheid verspreide voorlichtingsmateriaal - bezieet, zou je de indruk kunnen krijgen dat het bij de tiener uitsluitend nog om seks en erotiek draait. Voor zover dat werkelijk het geval is, wijst dat erop dat de rest van de werkelijkheid kennelijk niet interessant genoeg is gebracht. Waarschijnlijk heeft het meer te maken met het feit dat deze jeugd-cultuur door volwassenen wordt geregistreerd die meer over bijbedoelingen (commercieel of gedragsbeïnvloedend) dan over fantasie beschikken. Bij de ontdekking dat je nog niets van de echte wereld weet, komt nog de ontdekking dat je kameradjes van het andere geslacht onbegrijp-

pelijke wezens zijn. Seksualiteit is daarom aanvankelijk juist een bedreigend, met veel onzekerheid en schaamte omgeven gebied. De hele wereld kan zelfs vreselijk eng, bedreigend en onbegrijpelijk blijken. Alle vertrouwen waarheden die je als kind zo'n veiligheid gaven gelden niet meer. Je staat volkomen alleen. Volwassenen blijken onbetrouwbaar. Ze verwachten van alles van je: initiatief, creativiteit, sommigen misschien wel erotische aandacht. En dat terwijl ze vroeger altijd voor je zorgden. Als je maar deed wat van je gevraagd werd en lief was, was het goed. En dat werkt nu juist niet meer. Er is geen weg terug, vluchten kan niet meer of toch wel: niet meer eten, onzichtbaar worden (anorexia nervosa). Of je kunt jezelf troosten met eten of verslavingen.

Schoolreizen

Dat meisjes en jongens elkaar onbegrijpelijk vinden is het logische gevolg van de verschillende ontwikkeling die ze op die leeftijd doormaken. Ze zijn beide op de aarde aangekomen, van het hoofd zijn ze in de buik en de ledematen terecht gekomen. Die beweging heeft kennelijk het hoofd helder achtergelaten en de buik een nieuwe energie gegeven, er gaat daar immers een hoop gebeuren. Toch komen beiden niet gelijk aan. Dat zie je aan de ademhaling. Kinderen ademen relatief snel en boven in de borst. Na de puberteit wordt de ademhaling langzamer en dieper. Bij de jongens een stuk dieper - tot in hun buik - dan bij de meisjes die een borst-ademhaling houden. Ook de stem en het strottehoofd dalen bij de jongens een stuk dieper. In het bloed zie je bij jongens meer ijzer, het metaal waarmee je in je lijf komt. Meisjes neigen eerder tot bloedarmoede. Zelfs de secundaire geslachtskenmerken vertonen zich bij de meisjes hoger - ter hoogte van de borst - en bij jongens laag, onderaan de buik.

Nu is de borst vanouds het gebied van de gevoelsbewegingen waarmee zowel het kloppen van het hart en de deining van de ademhaling wordt bedoeld als de bijbehorende golfbewegingen van het gevoelsleven. De buik is een veel onbewustere regio. De ledematen, die bij jongens meer uitgroeien, hebben met het doen, de actie te maken. Meisjes zijn thuis in het gevoelsleven, komen daar zonder gêne mee voor de dag en fungeren in de klas daarom vaak als *arbiters elegantiae*. De gevoelens van een jongen blijven geheim, vaak zelfs voor hemzelf, dat lijkt dan stiekem, maar er zou iets aan de hand zijn als hij met

zijn gevoelsleven altijd vrijelijk voor de dag kwam. Hij voelt zich meer thuis in het doen. Om zich te manifesteren laat een jongen zien wat hij kan, een meisje wat ze voelt en vindt van de dingen. Wanneer het nodig is zich te onderscheiden temidden van veel mededingers kan dat bij jongens escaleren tot vandalisme en geweld en bij meisjes tot hysterische intrige-achtige gevoelsuitbarstingen.

Videoclip

Al die nieuwe energie, die uit het onderlijf stamt, de nieuwsgierigheid, samen met het onzekere en eenzame standpunt in een nieuwe onbekende wereld maakt de puber tot een gemakkelijke prooi voor volwassenen. De enige verdediging die hen tegenover de macht van de volwassene rest, is de veiligheid van de gemeenschap met leeftijdsgenoten. Dat kan zijn in de vorm van hechte vriendschappen, soms zelfs 'huwelijken' die klas-lang kunnen duren, of in het opzoeken van een clan of stamverband.

Als puber probeer je je in ieder geval van de andere leeftijdsgroepen te onderscheiden door uiterlijk en taalgebruik. Daardoor geef je aan dat je alles anders wilt en weet je anderzijds dat je als generatie bij elkaar hoort. Wanneer je de goede toon niet weet te treffen loop je wel de kans eruit te liggen. Veel erger is echter een volwassene die met dezelfde taal of uiterlijk zich een plaats tussen pubers probeert te verwerven.

Geeft dit beeld van de puberteit nu ook een idee over wat wel en niet 'verwerpelijk' is op seksueel gebied op die leeftijd? De 'ongezonde' nieuwsgierigheid naar seks, die net zo gezond is als de nieuwsgierigheid naar de rest van wat de wereld heeft te bieden, is binnen de leeftijdsgroep ingebed in een voor beide partijen even grote onzekerheid. Menig voorlichter vindt dit een situatie waar zo snel mogelijk een eind aan moet worden gemaakt. Men denkt de puber tegen de boze wereld te moeten beschermen door hem zo snel mogelijk de ervaring van de volwassene, liefst in pubertaal, theoretisch bij te brengen. Hopelijk is duidelijk dat dit vloekt met alles wat de puberteit karakteriseert.

Ten eerste weten pubers alles al, ten tweede is het gênant voor hen om dit met niet-leeftijdsgenoten te bepraten en ten derde is de puberteit nu juist de leeftijd waarin eigen ontdekkingen moeten worden gedaan. Zo kan de situatie ontstaan waarin leerlingen de leraar bezweren alsjeblijft niet met seksuele voorlichting aan te komen. Wanneer een volwassene, verward door de erotisch getinte kleding en dito gedrag waarmee op deze leeftijd nu eenmaal wordt geoefend, het idee krijgt dat er een appel aan hem wordt gedaan en zijn pedagogische taak ook seksueel wil invullen, ontstaat er een verhouding die voor alles gekarakteriseerd wordt door een groot machtsverschil, waarin het voor een puber moeilijk wordt een echt eigen ontwikkeling te gaan en een eigen plaats in het strijdperk der seksen in te nemen.

Het interessante is namelijk dat in de puberteit en adolescentie de geslachtsverschillen eigenlijk het grootst zijn. De geslachtsrijpheid levert mannetjes en vrouwtjes op. Bij leeftijdsgenoten kun je dat dan dus het hevigst ervaren. Bij het volwassen worden krijg je de kans om daar bovenuit te komen en je niet allereerst man of vrouw (of homo of hetero) te voelen. Wat dat betreft is onze volwassen cultuur kennelijk de puberteit nog niet voorbij.

De jongeren cultuur biedt op dit punt een interessant perspectief: wanneer je de televisie

aanzet en terecht komt in een videoclip is de eerste indruk waarschijnlijk een erotische om niet te zeggen seksistische. Maar wanneer je nauwkeuriger naar de handelende personages kijkt, merk je dat het niet altijd even eenvoudig is om het geslacht te bepalen. De androgyne mens werpt op de beeldbuis zijn of haar, nu nog karikaturale, schaduwworuit. Een onderzoek in verschillende landen, overal verspreid op de wereld, liet zien dat er een groep is voor wie nationaliteits-, ras- en zelfs inkomensverschillen niet langer meer betekenen dat er scheidslijnen bestaan tussen de verschillende culturen: de jongeren die de mogelijkheid hebben naar de televisie te kijken. Overal op de wereld kijken ze naar dezelfde beelden. Je moet zelf maar kiezen of je dit nu huiveringwekkend of juist hoopgevend vindt.

Arne Bos

ist, zeigt sich mehr und mehr auch bei den Jungen. Sexuelle Gewalt ist ein Delikt, das in der Regel im sozialen Nahraum stattfindet, in der Familie oder in öffentlichen Einrichtungen wie Heimen, Kitas, Krankenhäusern und Schulen. In der Kirche ebenso wie in der Kinder- und Jugendarbeit freier Träger. „In den meisten Fällen von sexuellem Mißbrauch handelt es sich um eine Bezugsperson der Jungen“, weiß Christian Spoden, der als Spezialist für die Betreuung sexuall mißbrauchter Jungen für das Bezirksamt Kreuzberg arbeitet.

Insofern ist der Fall des Nerother Wandervogel Nord ein durchaus typisches Beispiel. Typisch auch, was das Geschlecht der Mißbraucher angeht: Männer sind in der Regel die Täter. Ihre Opfer sind oft emotional vernachlässigte Kinder, Kinder, die schon auf ein geringes Maß an Zuwendung mit großem Zutrauen und einem hohen Maß an Anhänglichkeit reagieren. Die Beziehung zwischen dem Kind und dem Mißbraucher ermöglicht es letzterem, Druck auf sein Opfer auszuüben, um aus dem Mißbrauch ein Geheimnis zwischen ihnen zu machen.

Dabei trägt im Kontakt zu Außenstehenden, wie auch in den Familien selbst, die Autorität der Erwachsenen wesentlich dazu bei, den Mißbrauch zu begünstigen. Deren Wünschen entgegenzuhandeln ist für Kinder in unserer Gesellschaft immer noch schwer. Überhaupt sind autoritäre Verhältnisse nach Ansicht von Experten der ideale Nährboden für sexuellen Mißbrauch.

Das langjährige Gruppenmitglied Raimund* berichtet von der Gruppenstruktur des „Nerother Wandervogel Nord“: „Ganz unten waren die Pimpfe, dann kamen die Knappen, dann die Ritter und die Ordensführer. Ganz oben stand Gunter Compart, der sich Bundesführer nennen ließ.“ Daneben eine paramilitärisch wirkende Ausrüstung der Gruppe: „Jungen-

* Name von der Redaktion geändert.

schaftsjacke, Halstuch, Koppel, Barett, verschiedenfarbige Kordeln die um das Barett gelegt werden und den Rang des Trägers anzeigen, Gürtelschalle“, zählt Raimund auf. So werden Hierarchien optisch kenntlich gemacht, ein Beziehungsmuster von Oben und Unten konstituiert.

Abhängigkeit, Angst, Scham – die Konstanten des sexuellen Mißbrauchs von Kindern. Für Jungen kommt erschwerend hinzu, daß das Sprechen über den Mißbrauch der herrschenden Männerrolle widerspricht. Ein Mann, auch ein Junge, ist stark und eben kein Opfer.

gets, der 1920 gegründet wurde. Der war in den 20er Jahren eine der drei größten Organisationen der sogenannten „bündischen Jugend“, die sich als Fortsetzung der Wandervogelbewegung verstand.

Vom Fronterlebnis des 1. Weltkriegs geprägt, versuchte man hier das Militärische in die Jugendorganisationen zu verlängern: Führer und Gefolgschaft, Elite und Disziplin wurden zu den Grundsäulen der Organisation der bündischen Jugend – oft mit einem unglaublichen Maß an Mystik verbrämt: „Orden der Grausritter“ oder „Orden der Weißen Ritter“ heißen auch heute noch die Gruppen des Nerother Wandervogel Nord. Ihre Gruppenleiter sind „Ordensführer“, die Gruppenmitglieder werden bei ihrer Aufnahme mit einem stilisierten Schwert zum „Ritter“ geschlagen.

„Geh nicht mit Fremden“, hieß es früher. Daß der böse Onkel mit der verlockenden Tafel Schokolade oder dem süßen Hund als Täter die Ausnahme

Die Vernehmung der Kinder erfolgt unter Ausschluß der Öffentlichkeit. Anders bei den Eltern. Sie berichten, wie ihre Kinder sich veränderten, nachdem sie Mitglied im „Nerother Wandervogel Nord“ geworden waren: aggressives Verhalten ge-

genüber Geschwistern und Mitschülerinnen. Leistungsabfall in der Schule in die Hose machen, Angst mit einem Mann alleine zu sein, Scheu sich vor anderen Kindern nackt zu zeigen etwa beim Duschen nach dem Sport. Abwärt von Zärtlichkeiten, plötzliche Gewichtsabnahme. Die verschiedenen Signale der Kinder waren deutlich, verstanden hat sie keiner – die Eltern nicht, die Lehrer nicht und auch die konsultierten Ärzte nicht.

23. Oktober, 6 Uhr. Fünf Wochen sind vergangen, sechs Prozeßtage hat das Gericht zur Beweisaufnahme gebraucht. Nach 45minütiger Beratungspause steht das Urteil fest: zwei Jahre Gefängnis, für vier Jahre zur Bewahrung ausgesetzt. Außerdem spricht das Gericht für die Dauer der Bewährungszeit ein Verbot der ehrenamtlichen Betreuung von Kindern und Jugendlichen aus.

Eine solche Verurteilung des Täters ist bei sexuellem Mißbrauch an Kindern ein seltener Fall. Nur jedes zwanzigste Delikt wird nach Schätzungen des Bundeskriminalamts angezeigt. Der größte Teil der polizeilichen Ermittlungsverfahren kommt nie vor Gericht. Offizielle Zahlen hierzu existieren nicht.

Auswertungen durch Mitarbeiter des zuständigen Kripo-Referats kamen jedoch für die 80er Jahre zu dem Ergebnis, daß die Westberliner Staatsanwaltschaft regelmäßig mehr als achtzig Prozent der Ermittlungsverfahren einstellte. In den vergangenen Jahren tendierte die Zahl der Einstellungen sogar zu neunzig Prozent. Diese erfolgen häufig nicht aus Mangel an Beweisen sondern wegen angeblicher „Geringfügigkeit“. Auch Michaels Gruppenleiter ist auf diese Weise davongekommen. Mitte Juli 1990 teilte die Staatsanwaltschaft der Mutter des Jungen mit, daß sie „von der Erhebung der öffentlichen Klage“ absieht. „Die Schuld des Täters ist als gering anzusehen“, heißt es in dem Schreiben.

Mit der vom Gericht verhängten Bewährungsstrafe für Gunter Compart ist der Gerechtigkeit genüge getan der „Rechtsfriede“ wieder hergestellt. Verändern wird sie nichts. Sie gleicht einem Freispruch für den Angeklagten. „Wir produzieren Rückfalltäter!“, schimpft Christian Spoden über das bundesdeutsche Rechtssystem, das

„nur den Knast kennt oder den Mißbraucher unverrichteter Dinge des Weges ziehen läßt. Daß es auch anders geht, zeigt das englische System: hohe Haftstrafen (fünf Jahre), von denen der größte Teil (vier Jahre) ausgesetzt wird, wenn sich der Täter einer Therapie unterzieht.“

Wichtiger und aussichtsreicher aber als die Therapie der Täter ist die Arbeit mit ihren Opfern, mit denen, die schon Opfer wurden, und denen, die es noch werden könnten. Anders als Mädchen werden sexuell mißbrauchte Jungen später oft selber zu Tätern. In vielen Fällen geben sie schon in jungem Alter ihre Mißbrauchserfahrungen an jüngere weiter, an Mädchen genauso wie an Jungen. Diesen Kreislauf gilt es zu durchbrechen. Doch das Therapieangebot für die von sexuellem Mißbrauch betroffene Kinder und Jugendliche ist bei weitem nicht ausreichend. Notorisch überlastet sind auch die Berliner Einrichtungen der Familienfürsorge. Die richtige Betreuung der Familien der Opfer kommt deshalb meist nur schleppend in Gang, in manchen Fällen unterbleibt sie ganz.

Auch die Prävention liegt im Argen. Programme wie das amerikanische Children Assault Prevention Program (CAPP) findet hierzulande kaum Nachahmer. Projekte wie Strohhalme V. (Zitty 17/90) sind die Ausnahme. Mit Workshops in Schulen und Horten führt das Berliner Projekt Jungen und Mädchen an das Thema des sexuellen Mißbrauchs heran. Dabei sollen die Kinder bestärkt werden in ihrem Recht, nein zu sagen zu ungewollten Annäherungen.

Notwendig ist darüberhinaus eine deutliche öffentliche Verurteilung des Delikts. Doch an der hapert es. Auch – und gerade – in der links-alternativen Szene. Bei der Ablehnung des Mißbrauchs an Mädchen ist man sich zwar einig. Nicht aber bei den Jungen. Dort ist der Täter schnell zum Opfer gemacht. Die verquoren Sexualnormen unserer Gesellschaft, die Kinder von der Teilhabe an Sexualität ausschließen, seien die Ursache von Vorfällen wie denen beim Nerother Wandervogel Nord, meint etwa Kurt Hartmann vom Schwulenbereich der Alternativen Liste. Die Kriminalisierung Pädophiler durch den Paragraph 176 (Schutzalter 14 Jahre) zwingt sie geradezu zu solcherlei Handlungen. Eine Meinung, für die in der Vergangenheit viele Linke und Liberale zu gewinnen waren.

Seit der 68er Zeit hat sich die linke Debatte mit der Befreiung von Sexualität beschäftigt. Das war gut und wichtig für unsere Gesellschaft. Auch die Frage einer Liberalisierung von sexuellen Kontakten zwischen Erwachsenen und Kindern (Paragraph 176, Schutzalter 14 Jahre) wurde so zu einem Thema der Linken – vor allem ihres männlichen Teils.

Übersehen wurde dabei allerdings das Ausmaß von sexuellem Mißbrauch an Kindern in unserer Gesellschaft. Erst die Arbeit der Frauenbewegung brachte dies in den 80er Jahren ins Bewußtsein. Übersehen wurde auch, daß nicht jede „Befreiung“ männlicher Sexualität eine Wohltat für die davon Betroffenen ist.

Stichwort Jungenprostitution. Diese weitverbreitete Form der Ausbeutung von Kindern zum Zwecke männlicher Lust erklärt Kurt Hartmann schlicht zu einem Fall von „einvernehmlicher Sexualität“. Das werde schon daran klar, daß ja Geld gegen Sex ge-

tauscht werde. Das setze Einvernehmen doch geradezu voraus. Bestraft werden dürften die zahlenden Männer deshalb nicht. Allenfalls einen Fall von „verbotener Kinderarbeit“ mag Hartmann hierin sehen.

Oder Stichwort Pädophile. Zwischen den theoretischen Bekenntnissen Pädophiler zu einer „gewaltfreien und einvernehmlichen Sexualität“ (AG Berliner Pädophiler) und der von ihnen geübten Praxis liegen in der Regel Welten. Ihre „Liebesverhältnisse“, das zeigen wissenschaftliche Untersuchungen, sind zumeist kaum anders als die geschilderten Mißbrauchsfälle: Emotional vernachlässigte Kinder finden Halt und Anerkennung bei einem Erwachsenen. Daß sie nach einiger Zeit die sexuellen Annäherungen des erwachsenen Freundes erdulden müssen, stört sie zwar und führt bei ihnen auch zu einem Gefühl der Erniedrigung. Doch den einzigen Menschen aufzugeben, der sie ernst nimmt, diese Kraft finden sie in der Regel nicht. Gerade aus Eigenberichten Pädophiler, die als Tagebücher oder Briefe an andere Pädophile in Berliner Prozessen aufgetaucht sind, wird diese erdulde Haltung der Kinder deutlich. Etwa wenn ein Pädophiler sich beschwert, das sein „Liebespartner“ beim Arschvögeln so gar nicht bei der Sache, sondern vielmehr mit dem Kokeln an Watteflocken beschäftigt gewesen sei.

Doch so bestuzend die – zumeist sogar offensiv vertretene – Ausbeutung von Kindern durch Pädophilie ist, ihr Anteil an der Gesamtheit der Fälle von Kindesmißbrauch ist gering. Der durchschnittliche Täter ist ein ganz „normaler“ heterosexueller Mann. Er ist der angesehene Bürgermeister einer westfälischen Kleinstadt, der unauffällige Lehrer einer Bremer Grundschule, der allseits beliebte Pfarrer eines bayerischen Dorfes oder der ordnungsliebende Polizist mit einem Reihenhäus in Lichtenrade.

„Sexueller Mißbrauch ist lediglich eine Variante männlicher Gewalt“, sagt Christian Spoden. „Männer verletzen körperlich oder seelisch, zum Beispiel durch Worte und dieses Verletzen anderer ist in unserer Gesellschaft ein bestimmendes Merkmal männlicher Identität. Erst wenn die alltägliche männliche Gewalt wahrgenommen wird – und zwar vor allem von den Männern selber –, dann werden auch Verharmlosung und Verdrängung von sexuellem Mißbrauch an Kindern ein Ende haben.“

De andere kant van incest

Nel Draijer: Gebrek aan liefde telt vaak zwaarder dan seksueel misbruik

door Rita van Veen **TR 17**
AMSTERDAM – Het is moeilijk Nel Draijer over te halen tot een interview. De klinisch psychologe, die twee jaar geleden opzien baarde met een onderzoek naar de omvang van seksueel misbruik door verwanten, heeft nog steeds een flinke kater van de 'onzinnige' reacties van toen.

„Ik ben niet bang wat mensen denken, maar het heeft me wel geraakt dat bijna geen enkele journalist het onderzoek had gelezen en er toch over oordeelde. Dan ben je jaren met dat onderzoek bezig geweest, heb je het steeds weer opnieuw afgewogen om het zo zuiver mogelijk te krijgen, en dan lees ik dat ik lustvijandig ben en dat ik de seksuele moraal wil terugbrengen naar de jaren vijftig. Laatst zei iemand: 'Nel, daar moet je als onderzoeker toch tegen kunnen'. Nee, het is heel vervelend dat als je jarenlang onderzoek hebt gedaan, er niet eens de moeite wordt genomen het te lezen.”

Intussen is Draijer onlangs cum laude gepromoveerd op het proefschrift 'Seksuele traumatisering in de jeugd'. Voor een groot deel is het een verdere uitwerking van het eerste onderzoek, met daar aan toegevoegd een literatuurstudie van psycho-analytici die zich sinds eind vorige eeuw met trauma's door seksueel misbruik hebben beziggehouden. Onder hen Freud, Janet, Abraham, Fliess en Shengold. Het is vreemd, dat Draijer niet op het eerste onderzoek is gepromoveerd. Achteraf heeft ze daar ook spijt van. „Om te promoveren moet je laten zien dat je in je eentje door een hoepeltje kunt springen. Ik deed het onderzoek in opdracht van het ministerie van sociale zaken die op de gegevens zat te wachten. Ik had het gevoel dat het onderzoek nog niet helemaal af was. Er moest een theoretische onderbouwing komen. Ook mijn promotor vond dat ik moest aangeven waarom ik het onderzoek heb gedaan. Nu denk ik dat het niet echt nodig was.”

Draijer laat in haar proefschrift zien dat de trauma's waarmee vrouwen op latere leeftijd kampen, al eind vorige eeuw door wetenschappers als Freud werden herleid tot het seksueel misbruik dat zij in hun jeugd hadden ondergaan. Maar uit-

eindelijk pasten bijna alle wetenschappers hun theorie weer aan of trokken deze in. Freud bijvoorbeeld beschreef hoe een van zijn patiënten misbruikt was door haar oom, terwijl in werkelijkheid de vader de schuldige was. Later trok hij zijn analyse weer in en hield hij het erop dat de klachten van de vrouw verband hielden met de verstoorte relatie met haar ouders. Dat deed hij volgens Draijer niet onder druk van de publieke opinie, die incest destijds als iets ongeloofwaardigs beschouwde.

„Hij vond het gewoon niet netjes en veranderde het uit discretie. Freud vond het Oedipuscomplex, de verstoorte relatie tussen vader, moeder en kind, meer van invloed op de klachten van deze vrouwen, dan het seksueel misbruik. Er wordt wel gezegd dat hij dat uit lafheid deed,

'Alleen ouders over incest voorlichten'

maar dat denk ik niet. Freud keek vooral hoe zijn eigen leven in elkaar zat. Zijn vader was vroeg overleden en hij had daar zelf problemen mee.”

Draijer gaat nog verder. Ze vindt dat Freuds driehoekstheorie hout snijdt. De klachten van vrouwen die door verwanten in hun jeugd zijn misbruikt, strekken veel verder dan het misbruik alleen. „Wanneer je de ervaringen van deze vrouwen laag voor laag afpelt dan zie je, als ik het plat zeg, dat ze vaak veel meer last hebben gehad van een gebrek aan aandacht, warmte en genegenheid, dan van het seksueel misbruik. Ze komen uit gezinnen waar ouders zelf heel behoeftig waren. Als kind voelden ze haarscherp aan dat hun ouders hen niet koesterden, maar dat zij een koestering voor de ouders waren.”

Verlangen

Voor slachtoffers moet het hard aankomen te ontdekken dat het seksuele contact met bijvoorbeeld de vader een verlangen naar tederheid en liefde vervulde en dat het contact niet alleen negatief is geweest. Ze kregen op een ongewilde en verkeerde manier die aandacht waar het in het gezin aan ontbrak.

„Het eerste wat je bij deze vrouwen ziet is verdriet, daaronder razernij en daaronder het verlangen naar de ouder.”

Fantasieën

Draijer kan zeer geschokt raken van de fantasieën die vrouwen op latere leeftijd vertellen over wat hen vroeger is overkomen. „Je hebt van die hysterische, aanstellerige vrouwen die verhalen vertellen waarvan je denkt: is dit nou waar? De tragiek is dat het waar is. Het zijn vrouwen die zo verschrikkelijk verwaarloosd zijn en al vanaf hun kinderjaren een overlevingsstrategie hebben opgebouwd die voor een deel uit fantasie bestaat.”

„Vergelijk het met de tandarts. Wanneer je bang bent voor boren, dan probeer je de pijn en angst weg te schuiven door aan andere, leuke dingen te denken. Alleen, bij deze vrouwen is die fantasie een eigen leven blijven leiden.”

De psychologe heeft ook zo haar eigen gedachten over voorlichtingscampagnes over incest. Ze vindt het jammer dat ze net in Amerika was toen in Nederland de 'billenrel' uitbrak. 'Kinderdeskundigen' vielen over een voorlichtingsfilmje ter voorkoming van incest van de schooltelevisie.

Nel Draijer: „Ik vind dat ze moeten ophouden met al die voorlichting aan kinderen. Al die preventieprogramma's vind ik zo stupide. Er is al verschrikkelijk veel materiaal. Het wordt tijd dat de aandacht zich een keer richt op volwassenen. Kinderen weten donders goed wat ze wel en niet willen. Met de preventiecampagnes bereik je alleen de kinderen die al misbruikt worden. Die belast je, geef je het gevoel dat het heel erg is wat er met ze gebeurt.”

„Volwassen moeten worden aangesproken. Maak een documentaire of voorlichtingsfilm waarin je aangeeft wat er met volwassenen die kinderen misbruiken aan de hand is. Leg deze mensen uit dat ze zich niet op hun gemak voelen met volwassenen. En vertel ze dat ze hun contactproblemen compenseren door bepaalde gevoelens bij kinderen te zoeken bij wie ze zich blijkbaar wel op hun gemak voelen.”

„Leg ze uit dat dat de neiging veroorzaakt grenzen te overschrijden. Je ziet nu dat daders zich vastbijten in de ontkenning; kijk maar naar Finkensieper. Dat moet doorbroken worden. Als je ze benaderd met be-

grip voor hun drijfveren, dan kun je ze duidelijk maken wat er met ze aan de hand is. Het zijn mensen die onhandig in het leven staan en daarmee andere mensen lastig vallen. Deze volwassenen willen van hun eigen pijn af en zien niet dat ze tegelijkertijd hun kinderen pijn doen.”

In de achterkamer van haar Amsterdamse etage liggen de cadeautjes van de promotie nog steeds onaangeroerd. Direct na haar promotie reisde Draijer af naar de Verenigde Staten, waar ze twee congressen over seksuele trauma's bezocht. Ze gaat graag naar Amerika, omdat de

deskundigheid daar volgens haar veel groter is dan in Nederland. „Vergeleken met daar liggen we hier vijf jaar achter. Maar daarentegen wordt er in Amerika over seksualiteit veel minder genuanceerd en liberaal gedacht. Daar gaat men er veel meer uit van wat wel en niet mag.”

Pedofilie

Als voorbeeld noemt ze pedofiele contacten, waar deskundigen in Amerika vernietigend over oordelen. „Nu moet ik zeggen daar zelf anders over te denken dan in de jaren zeventig. Ik ben daar niet meer zo voor, omdat ik gezien heb dat het de seksuele ontwikkeling bij jongens verschrikkelijk in de war kan brengen. Het zou moeten kunnen, maar ook bij dit soort contacten speelt verwaarlozing en het verlangen naar aandacht een grote rol.”

„Eenmaal volwassen kunnen deze jongens gaan tobben over hun aandeel in de relatie met die meneer. Wat dat betreft hebben jongens de cultuur tegen. Ze moeten seks 'leuk vinden', terwijl van meisjes wordt verwacht dat ze 'nee' kunnen zeggen. Heel voorzichtig zeg ik nu, het zou moeten kunnen, maar in de praktijk zie ik dat het niet altijd goed gaat.”

TUDIJDAGEN PREVENTIE SEKSUEEL GEWELD

In verschillende steden zijn deze maand studiedagen gehouden als een vervolg op het verschijnen van de brochure 'Preventie van seksueel geweld, de onmisbaarheid van mannen en jongens'. Tijdens de bijeenkomsten zijn verschillende preventie- en voorlichtingsmaterialen en voorlichtingsstrategieën uitgereikt en besproken.

UITLEG 28-11

De studiedagen en de brochure maken deel uit van de voorlichting aan intermediairen. In opdracht van de Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Onderwijs en Wetenschappen, Justitie en WVC hebben preventiemedewerkers van enkele RIAGG's de dagen georganiseerd. Ze waren vooral bedoeld om mensen te ondersteunen in hun werk met jongens en mannen wanneer ze het onderwerp 'seksueel geweld' aan de orde willen stellen. De betrokkenen zijn werkzaam in onder andere het onderwijs, de (geeste-

lijke) gezondheidszorg, het welzijnswerk, het jeugd- en jongerenwerk en arbeidsorganisaties.

's Ochtends gaven leden van de werkgroep 'Voorlichtingsproject Seksueel Geweld' van de verschillende ministeries in hun inleiding aan wat de rol van de overheid is bij de bestrijding van seksueel geweld. Daarbij kwam de landelijke voorlichtingscampagne aan bod die in de loop van 1991 zal worden gevoerd. Daarna liet men fragmenten zien uit een

videofilm over vrouwenmishandeling. In de volgende inleiding werden de achtergronden en motieven van seksueel geweld genoemd. Daarna volgde een mondelinge toelichting waaruit blijkt dat een goede seksuele voorlichting van belang is, waarbij de nadruk moet liggen op de verschillen tussen de gevoelens van mannen en vrouwen. Het laatste onderdeel van de ochtend bestond uit een inleiding over de verschillende methoden om seksueel geweld te voorkomen. In de pauze konden de deelnemers terecht op de informatiemarkt en werden er verschillende video's gepresenteerd.

Workshops

Voor de middag stonden tijdens alle studiedagen vier workshops op het programma. Workshop 1, 'Het opzetten en uitvoeren van lesprogramma's over seksueel geweld voor jongeren', was opgebouwd uit drie onderdelen: het klimaat van de school, de vvaardigheden waarover je als leraar moet beschikken om een lesprogramma over seksueel geweld op te zetten en uit te voeren en het beschikbare materiaal. De deelnemers moesten tot slot een werkvorm uitvoeren

die gebruikt kan worden in het onderwijs. Workshop 2 had tot doel om praktisch in te gaan op het aan de orde stellen van seksueel gewelddadige uitlatingen en gedrag bij jongens. Hierbij ging het om zowel jongensgroepen als om individuele contacten met jongens. De derde workshop ging over de preventie van ongewenste intimiteiten binnen instellingen, organisaties en bedrijven. Met behulp van het

programma van deze workshop, daarbij ondersteund door de stichting Handen Thuis, kunnen bedrijven een beleid uitvoeren dat zich richt tegen ongewenste intimiteiten. De laatste workshop behandelde preventie van seksueel geweld binnen gezinnen en partnerrelaties en primaire preventie door middel van oudercursussen. Bij de oudercursussen besteedde men speciale aandacht aan de

wijze waarop rolpatronen en gedragspatronen van ouders en kinderen worden doorgegeven.

De brochure 'Preventie seksueel geweld, de onmisbaarheid van mannen en jongens' is aan te vragen bij: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, publieksinformatie, tel: 070-3 71 58 12. ■

Kees Versteegh NRC 6

Als Troje in lichterlaaie staat ontvlucht een van zijn helden, Aeneas, de stad. Zijn oude vader Anchises dreigt achter te blijven. Hij is door de goden met kreupelheid en blindheid geslagen, de straf voor zijn liefdesrelatie met Venus waarop hij zich, tegen een uitdrukkelijk goddelijk verbod in, openlijk had beroemd. Aeneas leent echter zijn schouders aan zijn veroemde vader en torst hem op eigen kracht mee, weg van de brandende stad.

Het verhaal is voor de Amsterdamse gezinstherapeute Else-Marie van den Eerenbeemt een favoriet klassiek thema. In het gedrag van Aeneas ziet zij de kern terug van haar praktijkervaringen: kinderen zijn altijd loyaal tegenover hun ouders, hoe 'slecht' die ook zijn. Alle welzijnswerkers die zich in de loop der tijd rond het wankelend gezinsleven hebben verzameld, zullen deze loyaliteit moeten respecteren. Anders zal hun hulpverlening, hoe goed bedoeld ook, onherroepelijk falen, zo luidt haar boodschap.

Vijftien jaar lang biedt Van den Eerenbeemt, moeder van twee kinderen, in haar particuliere praktijk aan de Amsterdamse Prinsengracht hulp aan onder anderen kinderen van gescheiden ouders. Haar ervaringen gebruikt ze in onder andere in de colleges die ze als docente gezinsbehandeling aan de Hogeschool van Amsterdam enkele dagen per week geeft aan de hulpverleners van straks.

De voorbeelden uit haar praktijk die het overheersend belang van de band tussen ouder en kind aantonen, zijn legio. Van den Eerenbeemt: "Het kind is altijd uit op het helen van breuken. Spijbelen op school bijvoorbeeld blijkt soms te zijn bedoeld als een poging ruziende ouders bij elkaar te brengen in de zorg om hun zoon of dochter. Zo hoopt het kind zijn beide ouders zover te krijgen dat ze elkaar op een ouderavond ontmoeten."

De loyaliteit jegens de ouders wordt schadelijk wanneer het kind een openstapeling van verantwoordelijkheden krijgt die niet bij zijn leeftijd horen. Het kind moet oordelen over de problemen van ouders, bij een breuk wennen aan nieuwe partners in huis, delen in geheimen van vader of moeder. Van den Eerenbeemt: "Je hoort wel eens zeggen: 'Mijn kind is mijn beste vriendin'. Dat is een misvatting. Het kind wordt zo ver boven zijn leeftijd uitgetild, een volwassene in een kinderlichaam. Ik kreeg een moeder bij me die in alle ernst vertelde: 'Ik heb gewacht tot dat mijn kind zei dat ik maar moest scheiden'. Zes jaar was dat kind!"

De spanningen van thuis ontladen zich vaak op school in de vorm van pesten en kinderachtig gedrag. Van den Eerenbeemt beschouwt het als een soort compensatie. "De levensfeiten kunnen zelfs zo onrechtvaardig worden dat je het de wereld betaald wilt zetten wat jou is aangedaan. Het gedrag buiten het gezin kan dan destructief worden: je zet het de wereld betaald, omdat je het je eigen ouders niet betaald wilt zetten."

Leerlingbegeleiders

Dat problematisch gedrag op school vaak is terug te voeren op problemen thuis is voor de meeste leraren oud nieuws. De groei van het aantal kinderen van gescheiden ouders — tegenwoordig één op de vier — ging

niet onopgemerkt aan het onderwijs voorbij. De laatste vijftien jaar zijn steeds meer scholen ertoe overgegaan speciale leerlingbegeleiders of vertrouwenspersonen aan te stellen waar kinderen met problemen terecht kunnen. Zestig procent van de scholen in het voortgezet onderwijs kent inmiddels dergelijke hulpverleners die naast dit werk veelal ook 'gewoon' lesgeven.

Leerkrachten die altijd hadden gedacht dat je op school kwam om te leren, zagen met enig afgrijzen hun instituut uitgroeien tot een verzorgingsstaat in het klein.

Van den Eerenbeemt kan zich zo'n reactie voorstellen. Niettemin acht de therapeute enige hulpverlening op school onvermijdelijk. Deze ontwikkeling valt hoogstens bij te sturen, niet terug te draaien. "De druk op het kerngezin met man, vrouw en twee kinderen is zwaar, doordat de verwachtingen jegens elkaar zo groot zijn. Ouders moeten voor alles staan: niet alleen een goede vader of moeder zijn, maar ook goede minnaars, goede vrienden en goede kinderen voor hun ouders. Dat valt niet altijd op alle gebieden waar te ma-

Foto Chris de Jongh

Gezinstherapeute Else-Marie van den Eerenbeemt: *'Een vader is nooit alleen dader, het kind nooit alleen slachtoffer'*

ken. In de groot-familie konden de lusten en lasten over meer mensen verdeeld worden. Maar de tijd dat grootouders een controlerende of ondersteunende taak bij de opvoeding hadden is definitief voorbij.

Signalen dat het misgaat in het gezin worden vaak het eerst op school opgevangen. De school ontkomt niet aan haar rol als eerste hulppost, aldus Van den Eerenbeemt. Behandelen kan ze echter niet. Daarvoor moet de school doorverwijzen naar andere instanties. Dat de school dat moeilijk valt, gezien de vaak lange wachtlijsten van de meeste jeugdhulpverleningsinstanties, kan Van den Eerenbeemt zich levendig voorstellen.

Naast het gevaar om toch voor therapeut te willen spelen, wacht voor de school de valkuil van de loyaliteit tussen ouder en kind. Van den Eerenbeemt: "Kinderen accepteren het niet als iemand van buiten zich als de betere vader of moeder voordoet. De toon wordt soms: 'Ik ben zo bezorgd om je. Als je moeder dat nou es deed wat we hier doen, dan hadden we hier geen problemen'. Ik heb gehoord van een project in Den Haag waar dat gebeurde, waar ze spijbelaars opvingen met een spijbelmoeder. De kinderen bleven op een gegeven moment allemaal weg, hoewel ze erg dol op d'r waren. Ze kregen het gevoel hun echte ouders te verraden. Uiteindelijk kiezen ze voor hun diepste trouw en niet voor een voorbijganger zoals de school."

De voor de hand liggende neiging goed te willen doen en partij te kiezen voor het kind vindt dikwijls z'n oorsprong in de gezinsherkomst van de hulpverlener zelf. Van den Eerenbeemt: "Al tien jaar laat ik mijn studenten de feiten van drie generaties binnen hun eigen familie nagaan: de sociaal-economische, de culturele en religieuze feiten, de breuken, de plaats in het eigen gezin. Wat blijkt? Veel van die aankomende hulpverleners hadden vroeger al de rol van vertrouweling, steun en toeverlaat voor moeder, hulp voor het kleine broertje. Ze maken van die kwaliteit nu hun vak. Dat is prima. Maar ze moeten zich wel realiseren dat ze in hun zoeken naar erkenning vaak teveel partij kiezen."

Ook de neiging om bij het vermoeden van incest het kind af te schermen van het gezin kan contra-productief werken, soms zelfs schadelijk. Dikwijls kan het niet anders

Een bijkomend nadeel van het enkel en alleen partij kiezen voor het kind is volgens Van den Eerenbeemt dat het ouders in oppositie brengt tegenover de school. Die neiging bestaat toch al bij veel vaders en moeders, hield ze ongeveer 500 leerlingbegeleiders voor tijdens een voordracht in maart van dit jaar. Carmiggelt heeft er in een van zijn *Kronkels* mooi over geschreven, vertelde ze toen. "Vader komt bij het hoofd van de school van zijn zoontje. De onderwijzer heeft niet anders dan

'De kinderen bleven op een gegeven moment allemaal weg, hoewel ze erg dol op de spijbelmoeder waren. Ze kregen het gevoel hun echte ouders te verraden. Uiteindelijk kiezen ze voor hun diepste trouw en niet voor zoiets voorbijgaands als de school.'

dan dat vader en kind in elk geval een tijd uit elkaar gaan, aldus Van den Eerenbeemt. Maar, hoe moeilijk ook, de deur moet altijd wel op een kier blijven staan, vindt zij. "Een vader is nooit alleen dader, het kind nooit alleen slachtoffer. Het kind is vaak de spil waar het hele gezin om draait. Verstoken van de mogelijkheid te kunnen geven, drijft het weg, van pleeggezin naar tehuis. Een breuk met de ouders is uiteindelijk nooit een bevrijding. Vroeger hebben we daar anders over gedacht."

slechte berichten over zoon Hans: Nee, niet achterbaks, maar wel hoogmoedig, geen hoogvlieger, lacht niet om de grapjes van de onderwijzer omdat hij ze niet geestig vindt. Kortom, de mentaliteit van Hans deugt niet. 'Hij heeft de pest aan 'm', dacht de vader en zijn hart werd warm van redeloze liefde.... 'Het liefst zou ik hem nu op zijn gezicht timmeren. Maar dat kan niet. Daar zou Hans voor moeten opdraaien'. De vader gaat naar huis en koopt de door Hans felbegeerde rolschaatsen."

VERVOLG NRC 6

Incest L D S

Allerwegen kraait de rode haan van de bloedschande. Het wemelt in de kranten van berichten over vaders die hun dochters - vaak jarenlang - misbruikt hebben. Soms waren ook de broers en de moeders bij het seksuele geweld betrokken. Vroeger kwam incest (van incestum = onrein), de 'universele misdaad', alleen voor in ontworpen, asociale gezinnen. De vader was werkloos en aan de drank, de moeder had in huis niets te vertellen en de dochter was zwakbegaafd. Gewelddadigheid was in een dergelijk gezin, dat niet of nauwelijks contacten onderhield met de rest van de buurt, een normale zaak.

Maar sinds kort beweren allerlei onderzoekers dat incest in alle milieus voorkomt. Gemiddeld zou een op de tien meisjes, anderen beweren zelfs een op de drie, het slachtoffer zijn van het seksueel geweld van naaste verwanten. Het gaat daarbij niet alleen om incest: een natte zoen en een kneep in de billen worden ook meegeteld. Wat is de waarde van deze cijfers? Dat is natuurlijk moeilijk vast te stellen.

Maar wie daar zo zijn twijfels over heeft, wordt door een psychologe als Nel Draaijer, die deze cijfers wereldkundig heeft gemaakt, op de volgende manier aangepakt: wie mij niet gelooft, probeert zijn eigen incestueuze verlangens te verdringen. Zij is van mening dat kinderen voor volwassenen begeerlijke seksuele objecten zijn, maar dat die gevoelens uit alle macht verdrongen worden; "Alleen al het openlijk toegeven dat mensen erover fantaseren, roept kennelijk al zo veel angst op, dat ze het er gewoon niet meer over willen

Gerrit Jan Zwier

hebben". Haar redentatie over de twijfelars klinkt mij bekend in de oren. "Wie niet in heksen gelooft, is zelf een heks", stelden de inquisiteurs in de zestiende eeuw. "Wie niet gelooft dat dit land vergeven is van de communisten, is zelf een communist", beweerde MacCarthy in de jaren vijftig in Amerika. "Wie niet gelooft dat een op de drie meisjes thuis misbruikt wordt, is zelf een incestpleger", zegt Nel Draaijer.

De makers van de voorlichtingsprogramma's over incest, die in deze weken door de televisie worden uitgezonden, en bedoeld zijn voor kleuters en de lagere school, gaan er eveneens vanuit dat het gemiddelde Nederlandse huisgezin gebukt gaat onder seksueel geweld. Het kan haast niet anders, zegt een woordvoester van de Nederlandse Onderwijs Televisie, die de getallen van Draaijer ook tot de hare heeft gemaakt, of er zitten in elke klas wel een paar incestslachtoffers. In het eerste programma zongen de kleuters, samen met Ome Willem (Edwin Rutten), het liedje "Baas over je billen". Dat is tenminste weer

eens iets anders dan "Hop, paardje hop!" en "In spin, de bocht gaat in" (of zijn dat ook liedjes met een verborgen, seksuele bedoeling? Op de Index ermee!). De moraal van het tweede programma, dat deze week wordt uitgezonden, luidt: doe met volwassenen geen dingen die je niet lekker vindt. De NVSH ziet niets in deze programma's en spreekt van 'bangmakerij'. Verschillende critici waren van oordeel dat Ome Willem dit keer niet op de bus mocht, omdat het getoonde de vertrouwensrelatie tussen kinderen en ouders ondermijnde. Al deze protesten zijn, in de gedachtengang van Nel Draaijer althans, natuurlijk afkomstig van mensen die zich geen raad weten met hun verdrongen, bloedschandelijke gevoelens.

Nog niet zo lang geleden maakte ook het vormingstoneel zich meester van het onderwerp seksueel geweld. Een van de actrices verscheen voor een zaal vol scholieren zelfs in een rubberen broek, waaraan een forse imitatie van het mannelijk geslachtsdeel bengelde. Zij speelde voor potloodventer. Daarna werd een grijpgrage groentebroer uitgebeeld, een plakkerige tante en een hitsige vader. Wees op je hoede, luidde de boodschap, het is oppassen geblazen met al die knuffelgrage volwassenen.

Het lijkt geen twijfel dat incest, niet alleen in Nederland, maar ook in andere landen, veel vaker voorkomt dan men tot voor kort vermoedde. Ik kan alleen niet geloven dat het probleem zo algemeen is als de Draaijers beweren. Elke samenleving, waarvan het gezin de hoeksteen vormt, zou door een wijdverbreide incestpraktijk immers al lang ondermijnd zijn.

Where Is the Truth '87
In Child's Memory?

De lijst van de Amsterdamse therapeute hoe het allemaal niet moet is ang. Maar wat dan wel de juiste aanpak is? Haar advies beschrijft eerder een houding dan een concrete aanpak. "Ik hoop dat de schoolleiding onderzoekt of dat kind thuis niet een hele zware kar te trekken heeft. Of spijbelen bijvoorbeeld niet een daad tegenover de ouders is. Ze moeten niet allemaal meteen op huisbezoek te gaan. Maar het zou mooi zijn als de leerlingbegeleider een soort gevoeligheid ontwikkelde voor de situatie thuis waarin het kind verkeert.

Verder kan een school bakens voor een kind bieden tijdens moeilijkheden in het gezin. Het mooiste is als er iemand op school het kind een tijdje bij de hand kan nemen."

De zeer omzichtige, professionele houding die Van den Eerenbeemt aanbeveelt, zal de scholen zwaar vallen. Zijn die paar cursussen leerlingbegeleiding ooit voldoende om verstandig met beladen kwesties als incest te kunnen omgaan? "De school kan het niet alleen aan", zegt van den Eerenbeemt, "De schoolleiding zou samen met instellingen van eugdhulpverlening scenario's moeten ontwikkelen welke aanpak bij elk geval hoort. In de VS heb je al aan die gemeenschappelijke teams die goed functioneren.

Maar dan nog is de vraag of een geluidige 'objectieve aanpak' wel mogelijk is in de gemeenschap van een school die er bepaalde normen en waarden op na houdt. Van den Eerenbeemt acht de band met de vader of moeder echter een existentieel gegeven dat voor de katholieke en oodse school gelijk is. "Je hoeft als eraar je moraal niet aan de kant te zetten of alles maar te laten voortduren. Maar zo'n kind komt hulp zoeken, niet zijn ouders aangeven. Bereid die ouders waar mogelijk bij je hulp, of mobiliseer anderen in de omgeving die zijn te vertrouwen, een nieuwe partner, een buurvrouw lesnoods. Dat laatste is overigens altijd moeilijker, omdat hun belangen bij het kind minder groot zijn."

Van den Eerenbeemt beseft dat ze niet de enige is die met goed bedoelde adviezen voor de school komt. Inmiddels zijn ook allerlei preventiewerkers op de school neergestreken om de kinderen te doordringen van de gevaren van drugs, alcohol, incest of seksuele mishandeling.

Vorige week nog begon de Nederlandse Onderwijs Televisie met een serie die kinderen weerbaar moet maken tegen incest. Van den Eerenbeemt heeft de serie nog niet gezien. De lakmoesproef die elk voorlichtingsmateriaal op dit vlak volgens haar echter moet ondergaan is of het materiaal al dan niet het gevoel geeft dat de ouders in diskrediet worden gebracht. Wanneer dat wel of niet het geval is, is moeilijk in het abstracte aan te geven. Voor elk schoolteam ligt dat weer anders.

Met haar pleidooi voor respect voor de band tussen ouders en kinderen heeft Van den Eerenbeemt haar tijd mee. De anti-hulpverleners die in haar woorden doorklinkt doet het tegenwoordig goed. Van den Eerenbeemt voelt zich toch niet thuis bij cultuurconservatieven: "Op mijn voordrachten of mijn stukken in Libelle krijg ik soms reacties van mensen die denken dat we dus maar beter met z'n allen terug kunnen naar het gezin. Dan hebben ze me verkeerd begrepen. Welk gezin dan? Dat van man, vrouw en twee kinderen dat het vaak niet redt? Waarden als betrouwbaarheid en betrokkenheid, die zijn veel belangrijker."

By Daniel Goleman

An article of faith among many authorities investigating sexual abuse of children, that they do not make these things up, is coming under fire as some researchers find that young children can be readily influenced by those who question them. The debate hinges on just how suggestible young children are. The issue is crucial in thousands of cases, the vast majority involving sexual abuse, in which a child is the sole witness or the most important one.

But there have been few scientific studies on the subject, and most involved innocuous situations. Only within the last two years, for example, have researchers sought to study situations in which a young child is called upon to remember unusual actions of an adult stranger. Many of these projects have still, the need for clarification is urgent, forensic psychologists agree. A study commissioned by the National Center on Child Abuse and Neglect found that 155,000 cases were reported in 1986, the most recent year for which national statistics are available. But because most cases are not reported, the actual prevalence is probably 6 to 10 times that number, said David Finkelhor, director of the Family Research Laboratory at the University of New Hampshire.

BUT studies have also found that many charges of sexual abuse are false, especially those made in divorce and custody battles. A 1986 article in The Journal of the American Academy of Child Psychiatry found that among allegations of sexual abuse made by children in custody disputes, 36 percent were false.

"In such cases one parent, usually the mother, becomes convinced the other has taken sexual liberties with a child, who is reached contradictory conclusions.

At the center of the legal dispute are the interview methods used with very young children by investigators, usually police officers or child abuse workers. One of the most common, in which children are asked to show what happened to them using anatomically explicit dolls, is under sharp legal and scientific attack. Another method, in which

researchers closely analyze the accounts children give, is put forward as a substitute, but advocates of the dolls say this method is flawed, too.

Many researchers complain that the issue has become so emotionally charged that it has begun to bias experiments and reviews of scientific literature, particularly among scientists who offer expert testimony for prosecutors or defendants. "It's regrettable that scientists have gotten involved in testifying in child sex abuse cases because once you get involved you tend to become an advocate," said Stephen Ceci, a psychologist at Cornell University who studies the suggestibility of children.

Adding to the confusion is the fact that the studies that are most directly relevant to sexual abuse of children have been conducted only in the last year or two, and most of these have yet to be published. Many will appear in "The Suggestibility of Children's Recollections," to be published early next year by the American Psychological Association.

then encouraged to repeat the accusations," said Spencer Eth, a child psychiatrist at the University of California at Los Angeles.

Those making the first, often crucial investigation of possible sexual abuse must tread a fine legal line between coaxing a coherent account from a youngster, who may not have words or an understanding of what went on, and asking leading questions that will contaminate the account so that it cannot be used as evidence.

"The danger is that the child's first and possibly most accurate interview may be tainted by mistakes in how it is conducted," said Dr. Eth.

In a study by Karen Saywitz, a psychologist at UCLA, and Gail Goodman, a psychologist at the State University of New York at Buffalo, not yet published, the researchers interviewed 72 girls 5 and 7 after routine physical examinations, which for half of them included vaginal and anal exams. The girls were first asked only what happened, then they were asked to show what happened by pointing to anatomically explicit dolls.

FINALLY, the researchers asked "did the doctor touch you here," pointing to genital areas on the dolls. Just eight mentioned the vaginal exams in their free recall, and another six showed it spontaneously when they were given the dolls and asked to tell what happened. But when asked directly about the

genital area of the doll, 31 of 36 who had the exam confirmed it.

"If you did that in a legal investigation, you'd be told it's a leading question," said Dr. Goodman. "The rub is that it shows if you don't ask, you very likely won't find out."

None of the other 36 girls who did not have the vaginal exams claimed they did until they were asked directly about it with the doll. At that point, three claimed they had vaginal or anal exams, including one who made up the detail, "the doctor did it with a stick." That shows, said Dr. Goodman, that if an interviewer does ask such leading questions, "you may get some false reports."

Critics charge that the anatomically explicit dolls are too often used carelessly — for instance, with the investigator showing the child the naked, sexually explicit doll before the child makes any mention of sexual activity. Thus, many researchers contend, can lead children to talk about sexual acts that did not happen but which then become fixed in their mind as part of their memory of the event.

On the other hand, many child therapists argue that the dolls are a valid way to draw from young children accounts of acts they may not have words for or are too timid to describe, and that children who have not been exposed to sex are unlikely to engage in sexual play with the dolls.

In response to the need for a more objective interview method, the National Institute of Child Health and Development has begun a study to validate an alternative. The method, called "statement validity analysis," has been in use for more than 30 years in German courts, and more recently in Sweden.

In this technique, interviewers scrupulously try to avoid leading questions while they encourage children to tell about what happened. The account is then analyzed for internal clues to its truthfulness, like the presence or absence of vivid detail. For instance, a 10-year-old girl's account of being molested by a neighbor began: "I went to his house to use his phone because we haven't got one right now, and he said I could, so I used his phone and I called a guy named Willy because my mom was gone and I wanted to see if she was there."

Some forensic psychiatrists object that statement validity analysis is biased against child witnesses. "The statement validity analysis seems designed to discredit the child's account of sexual abuse," said Dr. Eth. "I tend to believe the child in such cases."

Such passages lend credibility because they give a specific, realistic context for the subsequent events, while fabricated accounts typically do not mention what was going on apart from the molestation.

Professor Gerrit Mik (68) uit Haren heeft een opmerkelijke loopbaan achter de rug. Van 1954 tot 1968 werkte hij als sociaal psychiater in Emmen. Vrij kort daarna volgde zijn benoeming tot hoofd van de polikliniek van het Academisch Ziekenhuis in Groningen, waar hij tenslotte chef de clinique kinderpsychiatrie zou worden. Vanaf 1971 was hij lector, later hoogleraar in de kinderpsychiatrie aan de universiteit in Groningen. In die stad begon hij eind jaren zestig aan de Grote Markt een open spreekuur voor probleemjongeren. Dat spreekuur zou de voorloper worden van het omstreden Jongeren Advies Centrum.

In 1970 werd Mik statenlid voor D66, van 1972 tot 1974, toen D66 na een verkiezingsnederlaag het veld moest ruimen, was hij gedeputeerde. Voor dezelfde partij zat hij van 1981 tot 1986 in de Tweede Kamer.

Drie jaar geleden, toen hij al met pensioen was, werd hij op slag beroemd. Op last van de officier van justitie onderzocht hij in Oude Pekela kinderen die op grote schaal zouden zijn misbruikt. Na gesprekken met zo'n 50 kinderen concludeerde Mik dat er, tot zijn eigen grote verbijstering, inderdaad sprake was van massa-ontucht. Meteen brak

de storm los. Mik werd beschuldigd van het opwekken van massahysterie.

Tweede Kamerlid Roothof stelde vast dat de kinderpsychiater bezig was bij te dragen aan moraliserende van de ergste soort. Ook werd er getwijfeld aan zijn onderzoeksmethoden. Critici hekelden het feit dat de professor zijn vrouw advies had gevraagd over de manier waarop hij de kinderen vragen zou stellen. En toen de daders niet werden gevonden, werd het stil rondom Oude Pekela.

Een gesprek met professor Mik over zijn jeugd, de oorlog, psychiatrie, politiek en Oude Pekela.

Gerrit Mik, drie jaar na 'Oude Pekela':

'Er is daar wel degelijk wat gebeurd'

(UITGEBREID D.M. N.V.N. 25-10-90
ZIE PF DKT P 28)

Een verwrongen, donker kunstwerk staat prominent in de woonkamer van kinderpsychiater Gerrit Mik. "Dat heb ik gemaakt tijdens de Oude Pekela-affaire. Ik was erg emotioneel en dit was één van de manieren om me af te reageren."

Nog steeds staat Mik voor de volle honderd procent achter de uitkomst van zijn onderzoek. "Ik heb er nooit een moment aan getwijfeld. Voor mij staat vast dat een groot aantal kinderen in Oude Pekela seksueel is misbruikt."

In zijn wildste dromen had Gerrit Mik niet kunnen bedenken dat hij ooit professor zou worden. Hij zag het levenslicht in 1922, in het Groninger Wildervank. Hij kwam uit een arm, maar warm gezin. Vader Mik was schilderspatroon

Van onze verlaggeefster
Ellis van Wees

en had alleen werk in het zomersseizoen. De politiek werd zoon Mik met de paplepel ingegoten, want behalve schilder was zijn vader ook wethouder. "Maar ook muziek en cultuur waren geliefde gespreksonderwerpen."

Moeder zorgde ervoor dat de eindjes aan elkaar werden geknoopt. Zij stond de schuldeisers te woord en ondanks dat er geen geld was, stond er elke avond een warme hap op tafel. Mik: "Het hoogste dat een jongen uit zo'n arm gezin zou kunnen bereiken was onderwijzer of predikant worden. Studeren was een voorrecht voor de rijken."

Voor Gerrit Mik liep het leven anders. De dominee zag wat in de jonge Mik en adviseerde zijn ouders hem naar de Hogere Burger School (HBS) in Stadskanaal te sturen. Hoewel dat financieel eigenlijk niet kon, stemden zijn ouders met het voorstel in. Vervolgens fietste hij dag in dag uit 16 kilometer heen en 16 kilometer terug.

Werkloos

Na zijn eindexamen was Gerrit Mik een half jaar werkloos. "Een vervelende en spathische tijd. Toen ik later in de politiek kwam, kon ik me daarom goed voorstellen dat werklozen op een gegeven moment in een vicieuze cirkel terecht komen." Vlak voor de oorlog kreeg hij een baantje in een machinefabriek. "Dat deed ik een half jaar en toen had ik er genoeg van. Het werd de enige keer in mijn leven dat ik een hekel had aan mijn werk."

De Tweede Wereldoorlog was een belangrijke periode voor Mik. "Daarna ben ik nooit meer bang geweest. De angst was in die tijd zo groot dat daarna alles meeviel." Hij hielp het verzet en leverde

de onder meer paspoorten af bij joden. Later in de oorlog, toen hij bij de PTT werkte, moest hij onderduiken, omdat hij te werk zou worden gesteld in Duitsland. "Ik herinner me de angst tijdens de razzia's. Als je opgepakt werd, kon je rekenen op een zware straf. Ik heb leren inzien dat mood vaak beruht op angst."

Na de oorlog ging Mik studeren. "Ik koos voor medicijnen, omdat ik vond dat ik een wezenlijke bijdrage moest leveren aan de opbouw van de maatschappij." Met het bedrag aan achterstallig loon van de PTT en allerlei bijbaantjes kon hij zijn studie betalen.

Na zijn studie werkte hij in Emmen aan de oprichting van een kinderpsychiatrische dienst en een medisch opvoedkundig bureau. Later, toen hij hoofd van de polikliniek psychiatrie van het Academisch Ziekenhuis in Groningen was geworden, raakte hij steeds meer geïnteresseerd in de problematiek van pubers, een rechtstreeks gevolg van zijn werkzaamheden voor de jeugdopvang 'Het Poortje'.

Nozems

Uit een enorme boekenkast trekt Mik een klein rood boekje dat de titel 'Onze Nozems' draagt. Mik schreef het eind jaren vijftig, in de hoop dat ouders hun opstandige tieners beter zouden begrijpen.

"De nozem houdt van rock and roll, van jazz en van de jukebox. Wat hun verdere belangstellingsfeer betreft, deze is vaak gericht op de bioscoop (de laatste film moet je gezien hebben). Hun trefpunt is dikwijls de ijsalon, waar men ijs, coca-cola en patates-frites consumeert," aldus enkele zinnen uit 'De Nozems'. "Het was een vinger-oefening," zegt de auteur, die met dit werkje voor de eerste keer de landelijke pers haalde.

Mik trok er zelf op uit om jongeren te ontmoeten. "Ik merkte dat ze eigenlijk nergens naar toe konden met hun problemen. De drempel van de reguliere hulpverlening was voor de meesten te hoog." Langzamerhand rijpte bij hem het idee om een plaats te creëren waar jongeren zich op hun gemak zouden voelen en waar ze over hun problemen konden praten. Eind jaren zestig begon Mik het open spreekuur voor jongeren aan de Grote Markt.

"Een ommekeer in mijn leven," zegt hij. "Tot die tijd verliep mijn leven zoals het hoorde. Ik zat vast in het establishment". Maar midden van jongeren die bezig waren met Flower Power, citaten van David Huxley, de Rolling Stones, LSD en Simon Vinkenoog veranderde Mik zijn kijk op de wereld.

■ Professor Gerrit Mik met enkele van zijn beeldhouwwerken.

Foto: Wolter Kobus

Dat hij besloot de politiek in te gaan, kwam onder meer door zijn ervaringen met de Groninger jongeren van de Grote Markt. "Ik was onder de indruk van de grote invloed die allerlei maatschappelijke factoren hebben op pubers en volwassenen. Door in de politiek te gaan, hoopte ik mijn steentje aan een aantal veranderingen bij te dragen."

Vreemde eend

In Den Haag was hij een vreemde eend in de bijt. Wat moet een psychiater in hemelsnaam in de Tweede Kamer, was de algemene mening. In plaats van vragen te stellen over politieke kwesties verzochten journalisten hem een analyse te geven van Dries van Agt. "Het was een moeilijke tijd. Ik voelde me zeer verantwoordelijk. Ik was een van de 150 mensen die het land moesten besturen. Dat drukte zwaar op me."

In het hectate van de strijd was Mik niet op zijn best. "Mijn probleem was dat ik in een debat onmiddellijk relativeerde. Andere politici haalden de publiciteit door stilliger en minder genuanceerd te zijn."

Toch kan ook Mik op een paar wapensfeiten bogen. De initiatiefwet op de jeugdhulpverlening trad in werking en er kwam een

onderzoek naar de problematiek van kindertehuizen. Ook leverde Mik met succes kritiek op een voorstel van minister Korthals Altes van Justitie, die geslachtsverkeer van volwassenen met jongeren onder de 16 jaar niet meer strafbaar stelden. De wetswijziging kwam er niet door.

Oude Pekela

En toen kwam Oude Pekela. Het zit hem nog steeds dwars dat hij zich nooit goed heeft kunnen verdedigen. "De inhoud van het rapport was geheim. Bovendien zat ik met mijn beroepsgeheim ten aanzien van ouders en kinderen. Dat was een handicap. Maar ik verzeker u, als u de bandjes zou beluisteren met de opgenomen gesprekken dan weet u dat ik gelijk had. Sommige kinderen zijn licht seksueel misbruikt, andere weer zwaarder. Een kind vertelde dat een volwassene over hem heen plaste, een ander kind moest zich met de eigen uitwerpselen insmeren. Zoiets verzint een kind onder de tien niet. Dat moeten ze zelf hebben meegemaakt."

Mik vertelt dat nog steeds een aantal kinderen psychische nazorg krijgt. Zelf heeft hij er ook een paar onder zijn hoede. Ouders bellen Mik ook nog steeds. Daar-

nast kreeg de psychiater andere, minder welkome telefoontjes. "Regelmatig werd ik telefonisch bedreigd."

Oude Pekela is voor Mik nog steeds een zeer actuele zaak: "Wat is er in een maatschappij gaande als kinderen op zo'n schaal misbruikt worden?" Mik wil antwoord op deze vraag. "Er worden steeds meer kinderen seksueel misbruikt. Ook ben ik ervan overtuigd dat er steeds meer incestgevalletjes voorkomen. Ik geloof er niet in dat alleen meer openheid de oorzaak is van de toename. Per slot van rekening heb ik jaren als psychiater gewerkt."

Scotland Yard

Mik is zich momenteel aan het informeren over grote ontuchtzaken in het buitenland. "Ik ben bij Scotland Yard in Groot-Brittannië geweest. Daar komt het steeds meer voor dat kinderen worden betrokken in allerlei sekspraktijken van rituele aard." Ook wisselt Mik regelmatig informatie uit met collega's in Amerika, die zich verdiepen in dezelfde materie.

"Ik ben van plan er ooit nog eens een boek over te schrijven. Maar eerst wil ik weten wat de oorzaken zijn van zo'n primitief seksueel agressief gedrag in een moderne samenleving."

MARIEN ABRAHAMSE

AMSTERDAM — Nadat in april 1989 een onderzoekscommissie een vernietigend oordeel velde, leek de Bolderkar-affaire — inclusief de poppenmethode die daarin een beruchte rol speelde — van de baan. Leek, want intussen zijn nog steeds niet alle Bolderkar-kinderen bij hun ouders terug. En in een aantal arrondissementen gebruiken justitie en politie nog steeds de beruchte poppen bij het onderzoek naar seksueel misbruik van kleine kinderen.

Voor de Rotterdamse kinderrechter mr. C. Lo Sin Sjoë ligt de zaak nog heel gevoelig. Hij besloot destijds op basis van de onderzoeksrapporten van de Bolderkar-staf tot uithuisplaatsing van de kinderen. Over de afwikkeling van die affaire wil hij niets kwijt. Wel bevestigt hij dat nog niet alle kinderen terug zijn bij hun ouders: "Maar aantallen geef ik niet en over de reden waarom ze nog niet bij hun ouders terug zijn wil ik ook niets zeggen. Elke mededeling daarover van mijn kant zorgt weer voor grote onrust onder de ouders."

Niet geheel ten onrechte. De uithuisplaatsing twee jaar geleden blijkt immers te zijn gebaseerd op een ondeugdelijk onderzoek? Lo Sin Sjoë: "Wij willen deze zaak zowel in het belang van het kind als van de ouders zorgvuldig afwickelen, en dat kost gewoon tijd. Er was meer aan de hand dan alleen maar een vermoeden van seksueel misbruik door de vaders."

D. Vermaat, advocaat van een van de van incest verdachte vaders, bevestigt de stelling van Lo Sin Sjoë. Zijn cliënt is inmiddels vrijgesproken en de uithuisgeplaatste dochter is afgelopen zomer weer thuis gekomen. "De kinderrechter heeft zich aanvankelijk in de maling laten nemen door die poppen, maar ik vind dat hij nu heel zorgvuldig probeert dat te corrigeren. Daar heb ik respect voor. De kinderen op de Bolderkar zaten behoorlijk in de problemen. Daarom waren ze ook in dat kinderdagverblijf. Die onterechte uithuisplaatsing heeft ze nog veel verder in de ellende geholpen en daarom duurt het ook zo lang voor ze weer naar huis kunnen. Dat is de enorme vervuiling die in de Bolderkar-affaire zit en waarvan vooral de kinderen het slachtoffer zijn. Het enige lichtpuntje in deze zaak is dat nu voorgoed met die rare poppenmethode is afgerekend." Dat blijkt een misvatting te zijn.

HULPMIDDEL

De poppenmethode heeft nog steeds niet afgedaan, al wordt zowel bij politie als justitie verschillend gedacht over de bruikbaarheid ervan.

De afdeling jeugd- en zedenzaken van de gemeentepolitie in Utrecht past de methode sinds de Bolderkar-affaire niet meer toe. Ook in Amsterdam moet men niets meer hebben van de poppen. De rijkspolitie in Leeuwarden doet 'in noodgevallen' nog wel eens een beroep op een diagnostisch centrum of kinderdag-

verblijf waar met poppen wordt gewerkt.

Orthopedagoge mevrouw drs. F. Lamers (niet betrokken bij de Bolderkar) werkt veel met poppen. Zij zegt nog steeds door verschillende officieren van justitie uit het hele land te worden gevraagd om op te treden als getuige-deskundige bij incestzaken. De vraag naar haar specifieke deskundigheid wisselt, maar dat is volgens haar geen gevolg van het Bolderkar-effect. De methode was al voor de affaire omstreden en zowel voor- als tegenstanders zijn daarna in hun opvattingen gesterkt.

De onderzoekscommissie heeft de manier waarop de poppen in de Bolderkar zijn gebruikt weliswaar gekraakt, maar de methode zelf niet. En daarom zijn er nog steeds officieren van justitie die de poppen een geschikt middel vinden. Als het maar goed wordt gebruikt. Dat is tenminste de opvatting van mr G.J.A.M. Botman, officier van justitie in het arrondissement Alkmaar.

"Bij een aangifte van seksueel misbruik bepalen we samen met de rechter-commissaris op welke manier we het onderzoek aanpakken. Soms ligt de zaak zo problematisch dat we besluiten een beroep te doen op een deskundige die met poppen werkt. Die poppen worden niet als selectiemiddel gebruikt, maar als hulpmiddel wanneer een kind niet in staat is uit te leggen wat er is gebeurd. Het is te vergelijken met een gecompliceerde aanrijding. Soms is het zo ingewikkeld dat de dinky-toys bij de rechter op tafel moeten komen om de toedracht te demonstreren."

Fundamentele kritiek op het gebruik van de poppen wijst Botman af: "De interviews met de poppen worden tegenwoordig op video opgenomen. Dat heeft het voordeel dat het kind maar één keer hoeft te worden ondervraagd en bovendien kunnen we later nagaan of de interpretaties van de ondervrager wel juist waren. Natuurlijk bestaat het gevaar dat kinderen tijdens het spelinterview door de ondervrager bewust of onbewust in een bepaalde richting wordt gestuurd. Maar een ervaren ondervrager is zich daar zeer goed van bewust en houdt daar reke-

ning mee."

VERSTANDIG

Mr. J.A. Blok, hoofdofficier van justitie in Groningen, heeft op dit punt zo zijn twijfels: "Er is hier in de stad een diagnostisch centrum waar ook met poppen wordt gewerkt, maar daar maken wij geen gebruik van. De conclusies die men daar op basis van de interviews met poppen durft te trekken gaan ons veel te ver. Wij hebben meer vertrouwen in de video-studio's zoals die nu bij een aantal korpsen van de rijkspolitie in ons land in gebruik zijn genomen. Daar kunnen kleine kinderen in een voor hen geschikte ruimte door speciaal daarvoor opgeleide politiemensen worden ondervraagd. Poppen komen er niet aan te pas." Afgelopen week is in Zwolle en Eindhoven zo'n speciale ruimte in gebruik genomen. Twee andere waren al eerder in Amsterdam en Leeuwarden geopend.

Volgens Blok is het allerminst vreemd dat justitie in het ene arrondissement wel met poppen werkt en in het andere niet. "Het lijkt misschien op rechtsongelijkheid, maar dat hoeft het niet te zijn. Ook bij andere strafbare feiten dan seksueel misbruik zie je tussen arrondissementen verschillen in behandeling. Uiteindelijk beslist de rechter over de waarde van het door de officier geleverde bewijsmateriaal. Het is niet verboden om gebruik te maken van poppen, maar wel verstandig om er voorzichtig en terughoudend mee om te gaan."

Intussen nadert de Bolderkar-affaire een nieuwe fase. Advocaat Vermaat heeft inmiddels voor de rechtbank in Rotterdam van de staat 85.000 gulden schadevergoeding geëist. Zijn cliënt werd vrijgesproken van de beschuldiging van incest, maar heeft wel 95 dagen vastgezeten. Naar verwachting doet de rechtbank een dezer dagen uitspraak.

Vermaat: "En dan gaan we verder met de Bolderkar. Wij eisen zowel van het bestuur van de Bolderkar als van de orthopedagoge die met die poppen in de weer is geweest een schadevergoeding. Hoe hoog die wordt staat nog niet vast, maar wij denken toch al gauw aan een ton." □

Onderzoek seksueel misbruik kinderen vaak ondeugdelijk

NVHN 21-10
Van een onzer verslaggevers

GRONINGEN — "Ik wil waarschuwen tegen de hysterie. Ik hoop dat Nederland niet dezelfde weg op gaat als de Verenigde Staten wat betreft de 'hysterie rond seksueel misbruikte kinderen,' zo betoogde gisteren de Amerikaanse psycholoog Ralf Underwager. Samen met zijn echtgenote, eveneens psychologe, voert hij een kruistocht tegen het gebruik van ondeugdelijke onderzoekstechnieken voor het vaststellen van seksueel misbruik van kinderen.

Het echtpaar was te gast bij het Instituut voor Huisartageneeskunde van de Groninger universiteit op uitnodiging van de Vereniging Ouders voor Kinderen. Met deze bijeenkomst wilde deze vereniging proberen een dialoog op gang te brengen tussen de twee kampen die zich na de beruchte zaak-Oude Pekela en de Bolderkar-affaire hebben gevormd. Zo als Ouders voor Kinderen-bestuurder dr. J. Wind het zei: "Met name de Bolderkar-affaire heeft er toe geleid dat maatschappelijk werkers en de Kinderbescherming er van beschuldigd worden

ten onrechte aan de bel te trekken. Het andere kamp is nu geneigd signalen uit die hoek niet meer serieus te nemen. Men zal open moeten discussiëren over de moeilijkheden bij het vaststellen van seksueel misbruik van kinderen."

Underwager en zijn echtgenote Hollida Wakefield gaven treffende voorbeelden van de nieuwe heksenjacht in de Verenigde Staten die nu seksueel misbruik van kinderen heet. Interessanter echter is hun kritiek op de wijze waarop slachtoffer, kinderen, worden verhoord. In wezen komt hun kritiek er op neer dat kinderen gemakkelijk te beïnvloeden zijn en dat met deze beïnvloeding veel te weinig rekening wordt gehouden. "Het vervelende is dat artsen, rechercheurs en maatschappelijk werkers met de beste bedoelingen een geval van seksueel misbruik onderzoeken zonder zich bewust te zijn van deze beïnvloeding. Er moet gewerkt worden aan het ontwikkelen van deugdelijke instrumenten om dergelijke beschuldigingen te onderzoeken."

POPPEM HEBBEN NOG NIET AFGEDAAN

TWEE JAAR NA BOLDERAFFAIRE GRIJPT JUSTITIE NOG NAAR OMSTREDEN METHODE

Kinderrechters bezinnen zich na klachten

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG — De kinderrechters in ons land gaan zich bezinnen op hun taken. Aanleiding is het rapport Rechtzetten van een speciale commissie uit de Tweede Kamer, die onderzoek heeft gedaan naar de vele klachten over de Raden van de Kinderbescherming.

De afdeling familie- en jeugdrecht van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak heeft nu een werkgroep gevormd die nauwkeurig gaat bekijken wat de circa tachtig kinderrechters in ons land precies doen en hoe dat werk beter kan. De groep

komt 'binnenkort' voor het eerst bijeen en hoopt in het voorjaar verslag uit te brengen.

De kamercommissie wil de bestuurlijke taken van de kinderrechters — zoals het onder toezicht stellen van kinderen —

scheiden van de taken op het gebied van de rechtspraak.

De kinderrechters zelf zijn verdeeld. Een aantal deelt de opvatting van de kamercommissie en ziet graag dat de bestuurlijke taken naar de hulpverlening gaan. Deze groep meent dat het beter is dat de kinderrechter niet langer twee petten draagt: één als de vaderlijke figuur die bekijkt wat voor het kind het beste is en één als rechter die

scherp oordeelt over juridische zaken waar kinderen bij betrokken zijn: zoals het vaststellen van omgangsregelingen na echtscheiding.

Andere kinderrechters menen dat het juist goed is dat zij een ringer aan de polis houden als een kind bij de hulpverlening terecht komt. Zij zien de rechter als tegenwicht voor de hulpverleningsinstanties op wie de laatste tijd veel kritiek is.

Rechtspositie ouders centraal in rapport over kinderbescherming
'Belang van kind moet voorop staan'

Om de kinderbescherming is altijd veel te doen. Dat was vroeger zo. En dat is nog steeds zo. Alle betrokkenen zijn dan ook benieuwd naar de nota Justitiële Jeugdhulpverlening van staatssecretaris Kosto (justitie), die binnenkort het daglicht moet zien. De bewindsman komt daarin met voorstellen de kinderbescherming beter te laten functioneren. De nota zal zwaar leunen op de bevindingen van de commissies Gijsbers en Vliegthart die de kinderbescherming het afgelopen jaar hebben doorgelicht. Het rapport 'Rechtzetten' van de commissie-Vliegthart wordt volgende week in de Kamer behandeld.

WN 10

door Charles Hasselman

UTRECHT — De voorgeschiedenis van alle politieke aandacht voor de kinderbescherming voert terug tot het najaar van 1989. Zowel op het bureau van staatssecretaris Kosto als op de werktafels van de leden van de bijzondere Kamercommissie Jeugdwelzijnsbeleid regent het klachten over de kinderbescherming.

Met name heerst veel onvrede over het functioneren van de Raden voor Kinderbescherming. Willekeur, ondoorzichtige procedures, onder-coverpraktijken en machtsmisbruik zijn de sleutelwoorden in de klaagzang van de ouders: ze voelen zich gepakt door een soort welzijnswolf in schaapskleren.

Nogal wat klagers blijken niet te hebben beseft dat iemand die met de maatschappelijk werkers van de raden te maken krijgt, in feite al in het voorportaal van justitie zit. De raad heeft immers vergaande bevoegdheden. Ze adviseert bij voorbeeld de kinderrechter over het uitspreken van een ondertoezichtstelling (OTS). Ouders worden in dat geval verplicht de aanwijzingen van een gezinsvoogd op te volgen. Zo'n maatregel gaat vaak gepaard met uithuisplaatsing van het kind. Ook speelt de raad een rol bij de onthefing van en ontzetting uit de ouderlijke macht.

Geconfronteerd met de problematiek, die ook in de media breed wordt uitgemeten, besluit de Kamercommissie Jeugdwelzijnsbeleid zelf een onderzoek in te stellen naar het circuit van de kinderbescherming en met name naar het functioneren van de negentien raden. Ook Kosto neemt zijn verantwoordelijkheid en zet begin dit jaar een commissie van deskundigen aan het werk. Deze commissie onder leiding van voormalig WVC-topambtenaar A.J. Gijsbers heeft een krappere onderzoeksopdracht dan de bijzondere Kamercommissie. Gijsbers houdt zich alleen bezig met de raden.

De gewezen directeur-generaal weizijn houdt van aanpakken. In amper drieëneenhalve maand heeft hij zijn rapportage klaar. De conclusie is dat er fundamenteel niets mis is bij de Raden voor de Kinderbescherming. Van structurele tekortkomingen zou geen sprake zijn. In de rapportage aan Kosto meldt de commissie dat het in de praktijk best meevalt met de klachten. In slechts één procent van de bijna twintigduizend zaken die de raden jaarlijks afhandelen, komt het tot een officiële klacht. Dit betekent volgens de commissie-Gijsbers overigens niet dat het niet beter zou kunnen. Gead-

visieerd wordt de kwaliteit van het werk te verbeteren. Daartoe zouden de raden vaker gebruik moeten maken van externe deskundigen en meer moeten doen aan bijscholing van het personeel. Op het structurele vlak pleit Gijsbers er onder meer voor ouders het recht op een tegenonderzoek te geven als ze het niet eens zijn met de conclusies van de raad. Nu kan dat pas als de kinderrechter daarmee instemt. Bovendien breekt Gijsbers een lans voor een duidelijke wettelijke regeling voor weggelopen kinderen. Volgens de commissie is het uit den boze dat ouders wel de plicht hebben mee te betalen aan het levensonderhoud van een weggelopen kind, terwijl ze vaak niet eens weten waar het kind is ondergebracht.

Zoals te verwachten zijn de Raden voor de Kinderbescherming dit voorjaar zeer tevreden met het rapport. Ze voelen zich gehabitueerd en spreken van een gedegen onderzoek. Niet iedereen denkt daar zo over. De Vereniging Ouders voor Kinderen — die de gevoelens vertolkt van klagers over de kinderbescherming — typeert het onderzoek als een „misselijk makende bedelbrief voor meer centen en meer hulpverleners”. De redenering dat de structuur in orde is, omdat het aantal klachten maar één procent van het aantal behandelde zaken bedraagt, wijst de vereniging krachtig van de hand: „De meeste mensen durven uit angst voor de gevolgen geen klacht in te dienen. Maar er heerst grote onvrede”.

Tot deze conclusie komt ook de bijzondere Kamercommissie Kinderbescherming van de Tweede Kamer in haar rapport 'Rechtzetten' van 4 oktober dit jaar. In 'Rechtzetten' wordt gesteld dat de kinderbescherming op belangrijke onderdelen gebreken vertoont. Dat geldt voor de Raden, maar ook voor de kinderrechters, de voogdij-instellingen en de inspectie.

Uit onderzoek van de klachten en gesprekken met deskundigen maken de rapporteurs op dat het systeem niet of nauwelijks duidelijk is voor ouders, kinderen en pleegouders. Verder is de externe controle op de Raden voor de Kinderbescherming gebrekkig, terwijl de vage regelgeving volgens de Kamercommissie te veel ruimte laat voor oneigenlijk gebruik van maatregelen. Met nadruk wijst de commissie er overigens op dat de integriteit van de medewerkers daarbij niet ter discussie staat.

In 'Rechtzetten' worden veertien aanbevelingen gedaan om de situatie te verbeteren. Die hebben betrekking op het hele circuit. Commissie-voorzitter en PvdA-Kamerlid M. Vliegthart erkent bij de presentatie van het

rapport dat 'Rechtzetten' haaks staat op de bevindingen van de commissie-Gijsbers. „Volgens ons leiden knelpunten in de structuur wel degelijk tot grote problemen.

Kinderrovers

M.A.G. Rutten, hoofd van afdeling beleidsontwikkeling van de directie Jeugdbescherming van het ministerie van justitie: „Dat verschil in waardering is ons ook opgevallen. Ik denk dat het een kwestie van interpretatie is. Ik proef uit het rapport-Gijsbers dat men heeft willen afrekenen met het in de media geschetste beeld dat de kinderbescherming bestaat uit een stelletje niets ontziende kinderrovers. Ik stel het nu een beetje gechargeerd. Als Gijsbers zegt dat er structureel niets mis is, dan wil hij daarmee aangeven dat er naar beste kunnen gewerkt wordt. Niet dat er niets meer te verbeteren zou zijn”.

Het Adviesbureau Kinderbeschermingskonflikten (AKK) in Amsterdam houdt zich bezig met het begeleiden van mensen met klachten over de kinderbescherming. Coördinator en orthopedagoog drs. I. Meyerink is door beide commissies gehoord. Hoe verklaart zij de verschillen de conclusies van de rapporteurs? „Dat komt door de werkwijze”, vermoedt Meyerink. De bijzondere Kamercommissie heeft de klachten als leidraad genomen die bij de Kamer en de ombudsman zijn binnengekomen. Na een analyse van de klachten, formuleerde de commissie vijf thema's. Aan de hand daarvan werden belangengroepen uitgenodigd om hun zegje te doen in een rondetafelgesprek. Ook Meyerink heeft daaraan deelgenomen. „Ik kreeg rumschoots de gelegenheid om ons standpunt duidelijk te maken. Ik ben ook gehoord door de commissie-Gijsbers, maar daar stond ik na drie kwartier weer buiten. Later kreeg ik één A-kaart met aantekeningen van het gesprek opgestuurd. Wij vinden dat Gijsbers de cliëntenorganisaties niet echt serieus heeft genomen. Dat heeft de Kamercommissie wel gedaan. Wij zijn in grote lijnen tevreden met 'Rechtzetten'”.

Meyerink vindt de rapportage van Gijsbers niet erg doordacht. „En dan druk ik me nog diplomatiek uit. Gijsbers pleit voor het vergroten van de deskundigheid. Maar het is onzin om meer deskundigen in te schakelen als er fundamentele problemen zijn”.

En dat die er zijn, ervaart het AKK volgens haar dagelijks.

„De kinderbescherming is heel

ondoorzichtig. Zodra ouders bij de raad op de stoep staan, gebeurt er van alles. Maar wat precies, waarom, hoe lang procedures gaan duren en wat de invloed van de raden is, dat blijft voor een heleboel mensen nog steeds hartstikke onduidelijk. Mensen zijn niet op de hoogte van het hele circuit van de jeugdhulpverlening. Ze denken dat de raad een hulpverlenende instantie is. Ze weten niet dat als je een opvoedingsprobleem hebt, je niet in eerste instantie naar de raad moet gaan maar naar een particuliere hulpverlener”.

„Want wat gebeurt er? Stel, ouders hebben opvoedingsproblemen. Ze komen bij de kinderbescherming op spreekuur. Ze vertellen hun verhaal. Ze beseffen het niet, maar op dat moment wordt hun het probleem uit handen genomen. Een tijdje later komt er een maatschappelijk werker van de kinderbescherming op bezoek. Als je in de veronderstelling leeft dat de raad een hulpverlenende taak heeft, dan ontvang je die meneer netjes, je geeft hem koffie en vertelt alles wat je op je hart hebt. Maar die informatie wordt wel gebruikt om te rapporteren aan de kinderrechter, die de beslissing moet nemen of het kind wel thuis hoort in dat gezin. Dat was niet de bedoeling van de ouders.

Klachtencommissie

Wij hebben de ervaring dat met name allochtonen weinig begrijpen van de plaats van de raad in de jeugdhulpverlening”.

In 'Rechtzetten' worden diverse voorstellen gedaan om de taken en functies binnen de kinderbescherming duidelijker af te baken. Centraal element daarin is het vastleggen van de rechten en plichten van ouders en kinderen. Zo moet de minister binnen een half jaar regels opstellen, waaraan de klachtenprocedures moeten voldoen. Bovendien moeten ouders altijd in beroep kunnen gaan bij een onafhankelijke, externe klachtencommissie.

Deze aanbeveling heeft overigens niet zozeer betrekking op de raden zelf, maar op de particuliere instanties, zoals de instellingen voor gezinsvoogdij en tehuizen. In deze sector wordt met de klachtenregelingen maar wat aangerommeld, is de ervaring van Meyerink.

Bij de Raden voor Kinderbescherming is dat beter geregeld, zegt zij. Klagers kunnen in eerste instantie bij de raad zelf terecht. Vinden ze daar geen gehoor, dan kunnen ze naar een externe commissie. „Op papier ziet de regeling er best aardig uit”, vindt Meyerink. „Maar in de praktijk merken wij toch vaak dat medewerkers van de raad niet open staan voor kritiek. De mentaliteit deugt niet. Als je met een klacht komt, wordt het onmiddellijk in het persoonlijke vlak getrokken. Zo van: 'Wat zeur je nou, we bedoelen het goed, we doen ons best'. Dat is ook wel zo. Maar het is wel gewoon hun werk. En als er klachten over dat werk zijn, dan moet je daar niet persoonlijk over doen. Probleem is vaak dat de maatschappelijk werkers een

heel andere opvatting over opvoeden hebben dan de ouders die immers dikwijls uit sociaal zwakkere milieus komen. Dat botst".

C.C. van den Hoorn, praktijkleider bij de gezinsvoogdij-instelling Stichting Jeugd en Gezin Midden Nederland, herkent deze laatste constatering. „We zijn werkzaam in een ontzettend moeilijk veld. Dit werk vereist veel vakmanschap. Je moet als gezinsvoogd leren omgaan met heel andere normen dan je ge-

wend bent. De ene keer lukt dat beter dan de andere keer". In het arrondissement Utrecht zijn ongeveer vijftig gezinsvoogden actief die waken over gezinnen die onder toezicht zijn gesteld. Van den Hoorn, die gezinsvoogden begeleid, is slecht te spreken over de wijze waarop in de media de discussie over het functioneren van de kindbescherming wordt gevoerd. „Ik vind dat dat vaak behoorlijk ongenueanceerd gebeurt. Het is best makkelijk om kritiek te hebben. Maar men vergeet dat we er zijn, omdat de maatschappij vindt dat we er moeten zijn. De maatschappij vindt dat de opvoeding van kinderen aan bepaalde normen moet voldoen. We houden ons slechts bezig met het uitvoeren van maatregelen die de rechter oplegt. We komen niet zo maar een gezin binnen hobbelen om een kind af te pakken. Dat beeld heerst een beetje. Maar dat is echt onzin".

„Kijk, het is logisch dat mensen die hulp opgelegd krijgen en die zich dus dingen moeten laten welgevallen, boos en teleurgesteld zijn dat dat hun overkomt. Dan voel je je als mens ontzettend gepakt. Het is logisch dat dat klachten oplevert, dat is inherent aan het werk. Maar je moet niet denken dat je er bent met het stroomlijnen van klachtenprocedures. Het is natuurlijk op zichzelf prima als dat gebeurt. Maar of je nu door de hond of de kat gebeten wordt, mensen zullen zich altijd gedupeerd voelen. Hoewel we ook meemaken dat ouders dolblij zijn met een uithuisplaatsing. 'Hoera, we zijn dat kind kwijt, hij komt de deur niet meer in', horen wij dan. Met dat soort gevallen kan ik een boekenkast vullen".

Naar verwachting zullen de aanbevelingen van de commissie-Vliegenthart over de klachtenprocedures de nota van Kosto wel halen. Gevoeliger ligt het voorstel om de taken van de kinderrechter wat de onder toezichtstelling betreft te beperken. Nu is het zo dat de kinderrechter die een OTS uitspreekt, zelf ook belast is met het toezicht op de uitvoering van de maatregel. Aan deze verstrengeling wil de commissie een eind maken. Ze meent dat hierdoor de onafhankelijke positie van de kinderrechter in het geding is. Voorgesteld wordt de instellingen voor de gezinsvoogdij te belasten met de leiding over het uitvoeren van de OTS.

De afdeling familie- en jeugdrecht van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak heeft intussen een werkgroep gevormd die zich over het advies gaat buigen. De meningen van de kinderrechters zelf zijn verdeeld. Een aantal van hen deelt de opvatting van „de bijzondere

Kamercommissie. Andere kinderrechters menen dat het juist goed is dat zij enige controle hebben als een kind bij de kindbescherming terecht komt.

De commissie-Vliegenthart vindt verder dat de kinderrechter argumenten moet aandragen als hij een OTS uitspreekt. Nu kan hij daartoe ambtshalve beslissen. De commissie stelt dat de uit 1919 stammende norm op grond waarvan een OTS kan worden uitgesproken — bedreiging van het kind met zedelijke of lichamelijke ondergang — te vaag is. Ook wordt gepleit voor landelijke normen waaraan de rapportages van de Raad voor de Kinderbescherming en de gezinsvoogden moeten voldoen. Op basis van deze rapporten beslist de kinderrechter over een OTS. Volgens de commissie moeten de rapporteurs onderscheid gaan maken tussen feiten en eigen waarneming. Nu is een zorgvuldigheid van de rapporten onvoldoende gewaarborgd, aldus het rapport. Evenals de commissie-Gijsbers pleit ook de Kamercommissie ervoor dat het recht op contra-expertise wettelijk wordt geregeld.

Verouderd

De Vereniging van Secretarissen van de Raden voor Kinderbescherming Nederland staat in het algemeen positief tegenover de aanbevelingen. Althans, dat vermoedt W. B. Bavinck, bestuurslid van de vereniging en directeur van de raad in Arnhem. „We hebben 'Rechtzetten' nog niet doorgesproken in de vereniging. Ik spreek dan ook op persoonlijke titel". Hij wil voorstellen dat hij het een helder rapport vindt. Het toont aan dat de regelgeving waar de kindbescherming het mee moet doen, beneden de maat is. „De wetgever heeft stekken laten vallen. We moeten werken met een verouderde structuur, terwijl we vaak in de frontlinie van maatschappelijke ontwikkelingen opereren. Ik denk hierbij aan draagmoederschap en drugsverslaafde ouders. Wat doe je daarmee als kindbescherming? Van ons wordt wel een oplossing verwacht".

Bavinck vindt overigens dat het rapport te veel nadruk legt op het verbeteren van de rechtspositie van de ouders. Het kind komt in het verhaal nauwelijks voor. Voor het recht op contra-expertise is bij voorbeeld best iets te zeggen. Maar volgens mij moet je in eerste instantie naar het belang van het kind kijken. Daar zitten wij hier ook voor. Als een tweede onderzoek te belastend is voor een kind, dan zeg ik: jongens doe het niet. We moeten oppassen dat we het kind niet met het badwater weggooien".

Mishandeling kinderen is toegenomen

UN 27/11

UTRECHT (ANP) — In vergelijking met dezelfde periode vorig jaar is het aantal meldingen van kindermishandeling in de eerste negen maanden van dit jaar met tien procent toegenomen tot ongeveer 8.000. Dat heeft directeur H. Mourits van de Landelijke Stichting Buro's Vertrouwensarts inzake Kindermishandeling (LSBVK) gisteren bekendgemaakt.

Volgens Mourits valt in 1991 een verdere toename van het aantal meldingen van kindermishandeling te verwachten. Mede met steun van de overheid bestaan er initiatieven die moeten leiden tot een betere onderkenning en aanmelding van kindermishandeling.

Wegens een krappe bezetting staan de tien Buro's Vertrouwensarts in ons land voor een onmogelijke opgave. De LSBVK, waaronder de tien bureaus vallen, constateert dat de financiering door de overheid steeds beduidend achterblijft bij het toenemend aantal meldingen. Op verzoek van het ministerie van WVC deed een onafhank-

kelijk organisatiebureau een onderzoek naar de werkdruk bij de bureaus en constateerde dat de personeelsformatie volstrekt onvoldoende is om verantwoord werken mogelijk te maken.

In een gesprek met de LSBVK liet staatssecretaris H.J. Simons van WVC weten dat hij achter de bevindingen van het onderzoek stond. Toch zag hij geen mogelijkheid de op basis van het genoemde rapport ontbrekende 1,2 miljoen gulden beschikbaar te stellen.

Met de meeste mishandelde kinderen gaat het nooit meer goed

door Esther Bootsma

Ta 9-11

De Utrechtse schoolarts Ben Rensen spaart zijn lezers niet; wat hij zag, zullen zij lezen. Recht voor z'n raap beschrijft Rensen misse-lijkmakende gevallen van kindermishandeling. Van beschadigde mondes waar een lepel is ingeramd tot gescheurde vagina's en verbrand scrotum. De schoolarts wil 'het te lang onbesproken eindelijk eens bespreekbaar maken'.

In de afgelopen negen jaar signaleerde Rensen op een aantal Utrechtse scholen zo'n driehonderd mishandelde en seksueel misbruikte kinderen. Met een aantal van hen gaat het nu redelijk goed, maar met de meesten niet. Sommige kinderen zijn dood, anderen hebben een poging tot zelfdoding gedaan, misbruikte meisjes zitten in de escort-service of drugs-scene. Rensen ziet een aantal dagelijks op Hoog Catharijne rondhangen. De behandeling van kindermishandeling is dan ook een frustrerende bezigheid, vindt Rensen. De titel van zijn boek geeft aan waarom: 'Kindermishandeling, voor het leven beschadigd'. Alleen de meest veerkrachtige kinderen, die gezegend zijn met goede intelligentie, rustig temperament, positieve zelfwaardering en steun uit hun omgeving, komen er soms redelijk onbeschadigd van af. Maar de meesten houden ernstige psychische en lichamelijke problemen over.

In de inleiding wekt Rensen even de indruk een blinde kruisvaarder te zijn. Als een heden-daagse Don Quichotte slaat hij door in zijn beschuldigingen aan het adres van de maatschappij. Het lijkt er volgens Rensen op dat we in de nuclear age steeds minder goed met onze kinderen weten om te gaan. In alle landen stijgt immers het aantal meldingen van kindermishandeling. Maar meer meldingen betekent niet dat het ook meer voorkomt, en wat het nucleaire tijdperk precies met mishandeling en seksueel misbruik te maken heeft, legt Rensen niet uit.

Aids

Eveneens zonder argumenten legt hij een verband met de 'snel evoluerende hi-tech maatschappij' en scholen die 'onderwijsfabrieken' worden. 'Porno-video, 06-lijnen en pin-up-clubs winden vaders op, die bij gebrek aan uitwijkmogelijkheden dan maar binnen het gezin opereren. Seks buiten het gezin is gevaarlijk; de angst voor aids is groot'. Deze onwetenschappelijke uitspraak lijkt meer uit woede voort te komen dan uit ervaringen met ouders die beweren dat angst voor aids hen leidt tot de veilige geslachtsdelen van hun zoon of dochtertje.

In de rest van het boek laat Rensen dergelijke fanatieke uitlatingen gelukkig achterwege, hoe begrijpelijk ze ook zijn voor iemand die zelf mishandeld en misbruikt is en die nu in

zijn werk dagelijks met dezelfde waanzin te maken heeft.

Maar, zoals Rensen zelf al aangeeft, hij wil niet 'met opgeheven vingertje een heksenjacht ontketenen of een paranoïde maatschappij maken waarin iedereen ervan verdacht wordt zijn kind te mishandelen.' Afgezien van de gruwelijke voorbeelden uit zijn eigen artspraktijk, geeft Rensen vooral een helder overzicht van informatie uit onderzoeken. Hij beschrijft de verschillende vormen van mishandeling en seksueel misbruik, de culturele en sociale achtergronden van de mishandelende gezinnen, de psychische en lichamelijke gevolgen voor kinderen en de symptomen die signalering mogelijk maken.

Naar schatting wordt twee tot vier procent van de kinderen mishandeld; jaarlijks sterven er zo'n veertig aan de gevolgen. Psychische mishandeling komt nog veel meer voor: ouders die hun kind negeren of afwijzen. Ze noemen hun kind constant 'domkop' en kleineren al zijn vaardigheden zodat het kind het gevoel krijgt niets waard te zijn.

Problemen met geld

Gewelddadige mishandeling vindt volgens Rensen het meest plaats in sociaal-economisch zwakke gezinnen, waar problemen met geld, huisvesting en werkloosheid kunnen leiden tot wanhoop als een kind huult of lastig is. Bij een kind dat flink door elkaar geschud wordt, kan hersenbeschadiging optreden. Maar ook als er geen blijvende fysieke schade is, leiden angst, onzekerheid en wantrouwen tot veel psychische en sociale problemen. Mishandelde kinderen weten niet hoe ze, anders dan op een negatieve manier, contacten moeten aangaan, waardoor ze vaak geen vriendjes hebben.

Bij zowel mishandeling en seksueel misbruik speelt de opvoeding van de ouders een grote rol. Velen van hen waren in hun vroege jeugd te afhankelijk van hun verzorgers of ze werden zelf verwaarloosd en seksueel misbruikt. Het grote kenmerk van de ouders is het gebrek aan inlevingsvermogen in anderen, aldus Rensen. Hij schetst een paar soorten gezinnen waarin seksueel misbruik vaak voorkomt, zoals het starre patriarchale gezin en het multi-probleem gezin.

Een twaalfjarige jongen uit zo'n probleemgezin vertelde Rensen het volgende: „Dat ging zo steeds vaker met z'n allen en dan werden we allemaal zat. En dan moest ik het met mijn moeder doen en hij (haar vriend) en mijn zus keken. Dan moesten wij ook kijken als hij het met mijn zus deed. Soms moest ik hem aftrekken. Maar ik wou dat niet. Maar ik was bang. Ik mocht het niemand vertellen, want dan schoot hij me dood.”

Ben Rensen, Kindermishandeling, voor het leven beschadigd. A.W. Brunna, Utrecht, 192 blz. f 24,90.

Meer samenhang hulp bij kindermishandeling

UN 27

MIDDELBURG (ANP) — Het Provinciaal Opbouw Orgaan Stichting Zeeland is begonnen meer samenhang te brengen in de hulp bij seksuele kindermishandeling. Volgens een woordvoerder van de Stichting Voorkoming Kindermishandeling (VKM) in Den Haag is het project, een combinatie van voorlichting en hulpverlening, uniek voor Nederland.

Aanleiding voor het project was de vaststelling dat veel in-

stellingen zich met kindermishandeling bezighouden, zonder van elkaar te weten wat ze doen. Het samenwerkingsverband heeft geleid tot de opzet van een netwerk waaraan zo'n vijftien instellingen deelnemen.

Twee instellingen zijn als meldpunt aangewezen. In iedere Zeeuwse regio is daarnaast een hulpverleningsteam ingesteld. De daaraan deelnemende instellingen stellen zich gezamenlijk garant voor de hulpverlening bij seksuele kindermishandeling. Het project omvat naast het netwerk een voorlichtingsprogramma aan ongeveer duizend personen die beroepsmatig veel met kinderen in aanraking komen

Volgens landelijke vertrouwensarts één op zeshonderd kinderen slachtoffer

Aantal meldingen kindermishandeling

(Door Ed Blaauw)

UTRECHT — Kindermishandeling. Nog altijd kan drs. Harry Mourits, directeur van het Landelijk Bureau Vertrouwensartsen, toch gehard door de praktijk van alledag, ontzettend boos worden op mensen, die kinderen geestelijk dan wel lichamelijk de vernieling hebben ingeholpen. „Vooral als kinderen seksueel misbruikt zijn. Veel vrouwen blijven levenslang last houden van die afschuwelijke ervaring uit hun jeugd”.

Bezieling, betrokkenheid, medeleven, dat eist de 58-jarige Hilversummer van de vertrouwensartsen en maatschappelijk werkers in zijn organisatie. De vertrouwensarts op sollicitatiebezoek krijgt stevast de vraag voorgelegd wat hij voelt voor de man, die zijn dochter seksueel misbruikt. En als de arts afstandelijk en koel reageert met: „Nou ja, och, dat komt voor hē, in Nederland”, is hij in de ogen van Mourits niet geschikt. Fel: „Ik moet afkeer in zijn woorden proeven. Je mag zoiets nooit gewoon vinden”. Hij last even een pauze in en kijkt vragend om zich heen. Dan volgt er een soort schuldbekenenis: „Ik denk, juist door die betrokkenheid, wel eens dat ik een slechte manager ben. Ik zou afstandelijker moeten zijn. Wat ik

hoor en zie raakt me soms meer dan ik wil”.

Harry Mourits. Een wonderlijke levensloop. Kritisch theoloog, gehuwd priester, programmamaker bij de KRO-televisie, directeur van Ikodo (hulp voor oorlogsslachtoffers) en nu al weer ruim drie jaar zwaait hij de scepter over de stichting Landelijk Bureau Vertrouwensartsen. Toch, in al zijn uiteenlopende banen heeft „hulp aan mensen” centraal gestaan.

Waar houdt straf uitdelen op en begint mishandeling? Mourits: „Als kinderen continu fysiek en psychisch worden mishandeld, zijn mensen al veel te ver gegaan”. Naar zijn schatting wordt één op de zeshonderd kinderen mishandeld. Uit deze week bekendgemaakte sombere cijfers blijkt dat niet alleen het

HARRY MOURITS, directeur van het Landelijk Bureau Vertrouwensartsen, gaat er van uit dat het aantal meldingen van kindermishandeling de komende jaren alleen maar zal toenemen.

aantal meldingen fors is gestegen (van 4000 in de eerste negen maanden van 1985 naar ruim 8000 in dezelfde periode dit jaar), ook de leeftijd waarop kinderen mishandeld worden daalt.

Mourits: „We nemen aan dat het aantal meldingen de eerste vier jaar alleen nog maar zal toenemen”. Het klinkt verontrustend. „Er is ook duidelijk een

toename van emotionele mishandeling. Mensen die bij herhaling tegen hun kinderen zeggen, dat ze er beter niet hadden kunnen zijn. De identiteit van die kinderen wordt langzaam maar zeker helemaal kapot gemaakt. In lagere sociale milieus wordt meer geslagen. Het is lichamelijke onmacht als ouders het niet meer met woorden afkunnen. Toch denk ik dat emotionele mishandeling nog vernietigender kan zijn”.

Kindermishandeling, ieder weldenkend mens kan het zich niet voorstellen. „Je bedenkt het allereerste en ik zeg dat de praktijk nog een graadje erger is. Kindermishandeling komt in alle sociale milieus voor en vooral in zogenaamde multiprobleem-gezinnen. Waar en het alcoholprobleem en het relatieprobleem en soms ook de psychische labiliteit van de ouders als oorzaken voor de kindermishandeling kunnen worden aangewezen. Begrip opbrengen is niet altijd even makkelijk. Mensen die kinderen mishandelen geven dat vaak ook toe. Ze hebben het niet voor hun eigen plezier gedaan. Mensen die kinderen seksueel hebben misbruikt ontkennen dat vaak. Terwijl die

het wel voor hun eigen plezier deden”.

Steeds meer mensen zijn alert op kinderen, die het slachtoffer van mishandeling zijn. Ze schromen dan niet er melding van te maken. „Dat woord vertrouwen in onze bedrijfsnaam is van groot belang. De naam van de melder wordt nooit, maar dan ook nooit prijsgegeven. Verwar melden niet met aangeven. Want dan zit je meteen in de justitiële sfeer”. Veertig procent van de meldingen komt uit de omgeving van het kind, bijna dertig procent uit de medische gezondheidszorg (schoolarts) en zo'n vijftien procent uit het onderwijs. Opvallend is trouwens naarmate een bureau Vertrouwensarts verder weg is, het aantal meldingen afneemt. „Maar je kunt toch niet zeggen als we uit een gebied geen melding krijgen, er ook geen kindermishandeling voorkomt?”

Ons land telt tien regionale bureaus (120 medewerkers, van wie dertig artsen en veertig maatschappelijk werkers). Liever vandaag dan morgen heeft Mourits er drie bureaus bij. Er is er volgens hem één nodig in Eindhoven, één in Zeeland en

één in de kop van Noord-Holland. Maar de kans dat zijn wens in vervulling gaat, lijkt gering. Verwijtend: „Er is geen geld, zegt Simons. Wij werken met een begroting van bijna acht miljoen gulden en dat is veel te weinig. Als Simons zegt dat hij geen geld heeft, dan geeft hij aan ons werk minder belangrijk te vinden. En ons werk is juist zo belangrijk. Klachten, die op het eerste gezicht niet dreigend lijken, worden nu op de tweede stapel gelegd. Dat is al onverantwoord. Want de arts moet een gewetensvolle afweging maken. Dat betekent een geweldig emotionele belasting. Ik heb ook tegen Simons gezegd dat er verband bestaat tussen de dood van mishandelde kinderen en het tekort aan personeel. Daar werd hij heel boos over”.

„Ik begrijp het ook niet. Er komt een landelijke voorlichtingscampagne, waarbij wordt opgeroepen tot het vroegtijdig melden van mishandelde kinderen. Er zullen meer meldingen komen en dat betekent je meer artsen nodig zult hebben, maar die krijgen we niet. Dat is toch krom? Weet je, we praten dus maar over een paar miljoen gulden extra hē”.

JONG VOLWASSEN

MAANDELIJKSE RUBRIEK I.S.M. HET J.A.C.

KINDERMISHANDELING

STADSBLAD UTRECHT 28

UTRECHT — Je leest het regelmatig in de krant: 'Meisje mishandeld door ouders', 'Huisarts constateert veel geweld binnen gezin'. Niet voor niets wil een aantal organisaties in Nederland volgend jaar gezamenlijk een campagne voeren tegen kindermishandeling. Want kindermishandeling komt nog steeds voor, en zelfs vaker dan je denkt. Jaarlijks worden er duizenden gevallen van kindermishandeling gemeld bij speciale bureaus. Men vermoedt dat het werkelijke aantal zelfs nog vele malen groter is! Wat is dat nu precies, kindermishandeling? En waarom zouden ouders hun eigen kinderen mishandelen?

Je spreekt van kindermishandeling wanneer een kind schade wordt toegebracht door zijn ouders of verzorgers. Die schade kan direct blijken maar kan ook pas later tot uiting komen. Ouders kunnen hun kind op verschillende manieren schade toebrengen. Er zijn dus verschillende vormen van kindermishandeling:

Als een kind thuis regelmatig en vaak zonder goede reden geslagen, gestompt, getrapt of geknepen wordt, dan noemen we dat lichamelijke mishandeling.

Het komt ook voor dat een kind thuis altijd gepest en vernederd wordt. Soms noemen de ouders het kind niet eens bij zijn naam, maar zeggen ze 'stommeling' of 'sukkel'. De schade die zulke ouders hun kind toebrengen is niet lichamelijk; het is geestelijke mishandeling.

Als jij door je ouders gedwongen wordt tot seksuele contacten dan is dat seksuele mishandeling. Het kan ook zijn dat je ouders altijd willen toekijken hoe jij je doucht of aankleedt, terwijl jij dat helemaal niet prettig vindt. Ook dat is seksuele mishandeling.

Lichamelijke verwaarlozing houdt in dat de ouders het kind niet goed verzorgen, terwijl ze dat best zouden kunnen. Ze geven hun kind bijvoorbeeld niet goed te eten.

Een kind dat geestelijk verwaarloosd wordt krijgt geen aandacht of liefde van zijn ouders. Zo wordt het kind nooit eens gekust of geknuffeld.

Verschil

Het is je waarschijnlijk al opgevallen dat sommige vormen van

kindermishandeling 'mishandeling' worden genoemd en andere 'verwaarlozing'. Wat is het verschil tussen mishandeling en verwaarlozing? Ouders die hun kinderen mishandelen doen bepaalde dingen die schadelijk zijn voor het kind, zoals slaan, pesten en seksueel misbruiken. Als ouders hun kind verwaarlozen, dan is dat ook kindermishandeling. Alleen gaat het nu niet om wat de ouders doen, maar om wat de ouders juist niet doen; ze geven het kind geen aandacht of ze geven het niet goed te eten.

Redenen

Waarom zouden ouders hun eigen kinderen mishandelen? Er kunnen een heleboel redenen voor zijn. Vaak hebben ouders die hun kinderen mishandelen zelf problemen. Bijvoorbeeld een slecht huwelijk, werkloosheid of geldgebrek. Veel van de ouders die hun kinderen mishandelen hebben zelf een moeilijke jeugd gehad. Zij weten niet goed hoe ze een kind moeten verzorgen en opvoeden omdat ze zelf nooit het goede voorbeeld hebben gehad.

Het is dus niet zo, dat ouders die hun kinderen mishandelen per definitie slecht zijn! Ze voelen zich vaak machteloos door hun problemen en dat kan zich op zo'n manier uiten.

Gevolgen

De gevolgen van kindermishandeling zijn heel ernstig. Denk maar aan eenzaamheid, angst en depressiviteit, maar ook (als het gaat om lichamelijke mishandeling) aan kneuzingen en breuken, groei- en hersen-

letsel. Er zijn zelfs kinderen die sterven als gevolg van de mishandeling! Ook als de mishandelde kinderen volwassen zijn en de mishandeling al lang is afgelopen, heeft de mishandeling nog gevolgen. Volwassenen die in hun jeugd mishandeld zijn voelen zich vaak nog heel onzeker. Ze hebben nog steeds moeite met de omgang met anderen. Het komt ook regelmatig voor dat deze volwassenen hun eigen kinderen gaan mishandelen.

Hulp

Er is in Nederland een aantal instellingen dat hulp biedt aan mishandelde kinderen en hun ouders. Het JAC (Jongeren Advies Centrum) is zo'n instelling. Jongeren tussen de 12 en de 25 jaar kunnen hier terecht met al hun problemen. Je kunt de JAC's vinden in veel grote steden in Nederland. Het adres van het JAC in Utrecht is: Plompeloregracht 14-16 (tegenover de City-bioscoop), tel. 313824. Het JAC is open van 10.00 tot 20.00 uur. Het BVA (Bureau Vertrouwensarts inzake kindermishandeling) vind je in tien plaatsen in Nederland. Het adres in Utrecht is: Stadhouderslaan 57, tel. 516098. Het BVA is in principe 24 uur per dag te bereiken. Je kunt ook bellen met de Kindertelefoon. Het nummer van de Kindertelefoon in Utrecht is 334050 (iedere dag van 14.00 tot 20.00 uur). De Vereniging tegen Kindermishandeling houdt zich bezig met informatie over een onderzoek naar kindermishandeling. Het adres van het landelijke bureau is: Laan Copes van Cattenburgh 72, Den Haag, tel. 070-3507011 (iedere werkdag van 9.00 tot 17.00 uur). Regio Utrecht: mevrouw Q. van Braam, tel. 08889-1387.

**GESPREKSGROEP
VOOR MOEDERS
VAN SEXUEEL
MISBRUIKTE
KINDEREN**

STADS-
BLAD
UTRECHT
28-11

UTRECHT — Fiom Utrecht, een regionaal hulp- en adviesbureau voor vragen rond zwangerschap, start in januari 1991 een gespreksgroep voor moeders van seksueel misbruikte kinderen. De groepsbijeenkomsten zullen plaatsvinden op het Fiom-bureau aan het Wilhelminapark 46 Utrecht.

Het doel van deze groep is moeders van seksueel misbruikte kinderen de mogelijkheid te bieden ervaringen, gedachten en gevoelens uit te wisselen, het isolement te doorbreken waarin veel van hen leven en zicht te krijgen op de eigen positie en leren daarmee om te gaan.

Vrouwen kunnen zich telefonisch aanmelden voor deze groep. Het telefoonnummer is 030-513011. Het Fiom-bureau is op werkdagen van 9.00-17.00 uur bereikbaar. Hulpverlening bij Fiom Utrecht is gratis.

stijgt

DE DANS ONTSPRINGEN

Een leerkracht vergrijpt zich aan een scholiere, maar wordt niet vervolgd. Oorzaak: voor het slachtoffer zou dat een te lange emotionele weg zijn. Of: de leerkracht neemt op tijd ontslag en ontloopt zo alle straf. Een gesprek met vertrouwensinspecteur

Het Schoolblad 20 17 november 1990

Eggermont.

Misha Eggermont (58) neemt 'het woord' maar zelden in de mond. Ze omschrijft het steeds of doet er op en geeft daarmee de belandheid van het onderwerp aan. Ongevenste intimiteiten in het onderwijs liggen heel gevoelig. Drie jaar geleden werd ze samen met drie andere inspecteurs aangesteld om klachten op te sporen en preventieve maatregelen te stimuleren. Het initiatief werd beantwoord met een regen van verwijten. De vertrouwensinspecteurs zouden op heksenjacht zijn en alleen maar scholen bezoeken om zelfs het kleinste misstandje aan het licht te brengen. Onderwijzend Nederland voelde zich bedreigd, want waar lagen de grenzen? Een knuffel voor de kleine kleuter of een troostende arm voor een snikkende brugklasser waren misschien zomaar verboden. En wiens woord had het meeste gewicht: dat van het kind of van de leerkracht? Inmiddels zijn die verwijten grotendeels verleden tijd en is iedereen langzamerhand vertrouwd geraakt met het idee dat ook in het onderwijs ongewenste intimiteiten voor problemen zorgen. In 1988 ontvingen de vertrouwensinspecteurs 99 klachten, vorig jaar zeventig. De pedagogische studiecetra, verschillende bestuursorganisaties en de Landelijke Organisatie Vormingswerk voor Jongeren hebben zich al gebogen over waterdichte klachtenprocedures, een profielschets van de vertrouwenspersoon en gedragsregels binnen de school. In januari ligt een werkplan klaar voor deskundigheidsbevordering bij directieleden ter bestrijding van ongewenste intimiteiten. Dit wordt betaald door de overheid, evenals de nascholing van gymnastiekdocenten in Amsterdam om meisjes zichzelf te leren verdedigen.

In het jaarverslag van de vertrouwensinspecteurs over 1989 wordt nu al gesproken over een toekomstig terugtreden. 'We hebben liever dat de scholen zelf en hun organisaties zich ermee bezighouden', zegt Misha Eggermont, verantwoordelijk voor het basisonderwijs. 'Voor veel mensen is de drempel naar een inspecteur helaas te hoog. Ik vind het veel belangrijker dat het van binnenuit komt, zodat het ook echt goed wordt geregeld.'

Bagatelliseren

Nog lang niet alles is goed geregeld. Zo bestaan er mogelijkheden waardoor een foute leerkracht de dans kan ontspringen. Als hij ontslag neemt voordat de zaak gaat rollen, is hij niet meer vervolgbaar. Bovendien stelt justitie steeds meer het belang van het slachtoffer centraal, waardoor in sommige gevallen wordt afgezien van een rechtszaak. 'Het komt ook vaak voor dat ouders weigeren met hun kind naar de politie te gaan. Ze huiveren voor justitie. Dat kan ik me wel voorstellen, maar die man blijft dan wel op school zitten. En dat vinden wij niet goed. Kijk, wij zijn niet op ontslag uit, maar we willen wel dat het stopt. Als een leerkracht niet goed bezig is, moet dat gedrag ophouden want kinderen moeten veilig zijn', aldus Eggermont.

Ontslag is een oplossing, maar er zijn meer mogelijkheden: van gesprekken voeren tot schoolorganisatorische maatregelen. 'Als ouders zich in ernstige gevallen niet tot de politie wenden, kan die leerkracht doorgaan. Ik probeer dan wel wat. Praten met het bestuur en de leerkracht. Maar als hij het ontkent en zegt dat het kind fantaseert... Dat is vaak de trits die optreedt. De eerste stap is dat het ontkend wordt. De tweede is dat het wordt bagatelliseerd. Zeggen dat het niks voorstelt. De derde is de schuld bij het kind leggen. Zo van 'het kind kwam zelf naar me toe', of 'ze wilde zo nodig geknuffeld worden'. En wat ik vaak heel oneerlijk vind: het kind onder druk zetten. Dat gebeurt vooral bij oudere meisjes. Ik waarschuw besturen ook altijd tegen die trits.' In het jaarverslag 1989 hebben de ver-

trouwensinspecteurs een aanbeveling gedaan aan de minister van Onderwijs. Eggermont: 'Wij hebben de minister op al deze zaken geattendeerd. We vragen ons af of hij niet een beperkte rol kan spelen in het vervolgingsbeleid van zedendelicten in het onderwijs. Hoe dat er uit gaat zien, weet ik niet. De minister moet zich daar nu over buigen.' De inspecteurs willen een onderzoek naar meer mogelijkheden in de rechtspraak om de belangen van het slachtoffer en van het onderwijs te waarborgen. In het 'voorwaardelijke niet-vervolgingsbeleid' zou een taak voor de minister kunnen liggen. De officier van justitie zou bij voorbeeld van vervolging kunnen afzien, maar van de betrokken docent kunnen eisen en andere baan te zoeken buiten het onderwijs. Een noodgreep die nodig is omdat de vertrouwensinspecteurs in sommige opzichten machteloos staan. 'Wij zijn geen opsporingsambtenaar. Wanneer ik iets weet, mag ik daar niets mee doen als het kind of de ouders geen aanklacht indienen. En ik weet natuurlijk wel dingen. Want neemt iemand zelf ontslag en gaat-ie verder aan de volgende school dan weet ik dat, maar mag ik niets doen. Hij zou me zelfs kunnen aanklagen wegens smaad. Het erge is: als een leerkracht zelf ontslag neemt en daardoor niet wordt vervolgd, krijgt hij van het bestuur soms nog goede referenties mee. Ze zijn meestal blij dat ze van hem af zijn en bang dat hij de school een slechte naam bezorgt. Ik vraag dan ook altijd aan de besturen of ze eerlijke inlichtingen willen geven, ook als ze iemand liever kwijt dan rijk zijn. En ik zeg ook tegen de besturen dat ze altijd inlichtingen moeten vragen. Vooral bij sollicitanten die zichtbaar een periode uit het onderwijs zijn geweest.'

Gedragsregels

De vertrouwensinspecteurs hebben de afgelopen periode vooral geprobeerd scholen te stimuleren iets te doen aan preventie van ongewenste intimiteiten. Het opstellen van gedragsregels is daarvan een voorbeeld. 'Wij vinden het ontzettend belangrijk dat er gedragsregels komen. We hebben daarvoor een aanzet gegeven. Aan de hand van de klachten die ik binnenkreeg, heb ik iedere keer een regel opgesteld. Er waren klachten over de leerkracht bij het zwemmen. Dus dan zei ik: u moet een gedragsregel opstellen voor het zwemmen, bij het aan- en uitkleden, douchen, afdrogen. Er was een klacht binnengekomen over een werkweek. Dus schreef ik: denk aan een gedragsregel over het contact van de leerkracht met de kinderen, over het in bed stoppen en een nachtzoen geven. Zo kreeg ik een hele lijst in de loop der tijd. Maar dat is geen standaardmodel. Scholen moeten zelf hun normen bepalen, samen met de ouders. Dan ontstaan er regels waarin iedereen zich kan vinden.'

Eveneens een belangrijk aspect noemt Eggermont het vaststellen van een klachtenprocedure. 'Dat hoeft niet iedere school voor zichzelf te doen, het is meer een taak voor een bestuur. We hebben er dan ook bij de bestuursorganisaties op aangedrongen om een klachtenprocedure voor hun scholen te maken. Als er eenmaal een klacht ligt, is het te laat om nog een procedure te maken. Dan heb je geen tijd meer. Er zijn geschillenregelingen over het schoolwerkplan. Die liggen klaar en zijn nota bene wettelijk voorgeschreven. Een klachtenprocedure is dat niet. Dat willen we ook niet. We zijn er veel blijer mee wanneer besturen zelf een procedure maken waarin ze zich kunnen vinden, dan dat het wettelijk vastligt en de inhoud weerzin opwekt. Het is wel goed dat er een standaardmodel voorhanden is.' Als er een klacht komt, moet er altijd snel worden gehandeld, is de ervaring van de vertrouwensinspecteurs. 'Dan moet je via de procedure die al klaarligt, weten welke dingen je moet doen. Als je er niet op bedacht bent, verrast het je. Ik heb een keer gehad dat iedereen klaarstond om met vakantie te gaan, de caravans stonden ge-

pakt. De klacht kwam op een vrijdag voor de grote vakantie binnen. Dan moet je wel weten wat je moet doen.' Ten slotte is de vertrouwenspersoon een onmisbaar fenomeen om slachtoffers van ongewenste intimiteiten op te vangen. 'Daar hebben wij een aantal criteria bij. Bij voorkeur een vrouw, want het gaat toch voor 99,9 procent over mannelijke seksualiteit. Je praat hierover met een vrouw makkelijker dan met een man. Ook liefst iemand die laagdrempelig toegankelijk is. Iemand bij wie je makkelijk binnenstapt, die met vertrouwen om kan gaan. Iemand van buiten de school. Niet iemand uit het team, althans in de basisschool. Mijn ervaring is dat niet snel naar iemand van het team wordt gestapt. Een ouder is kennelijk toch altijd bang voor gevolgen. Bang dat de betreffende leerkracht het kind er persoonlijk op zal aanspreken. In het voortgezet onderwijs is het anders. Daar heb je grote teams. Dan is het goed en geven we de voorkeur aan twee vertrouwenspersonen. Leerlingen moeten ook een beetje keus hebben.'

Integere bedoelingen

Om duidelijk te maken hoe belangrijk een beleid tegen ongewenste intimiteiten is, spreekt Misha Eggermont op verschillende plaatsen in het land over haar ervaringen. Bij oudercommissies, tijdens vergaderingen van besturen, maar ook op vakbonds-bijeenkomsten. 'De kern van mijn verhaal is altijd: probeer te reflecteren op je eigen gedrag binnen de school. Ga niet uit van je eigen normen, maar denk ook aan andere gezinsculturen. Een kind dat preuts is, mag preuts zijn. En een incestslachtoffer bij voorbeeld reageert heel anders op die arm om de schouders dan een kind dat op een spontane manier met de ouders omgaat en zoiets alleen maar fijn vindt. Ik geloof wel dat de meeste leerkrachten niets bedoelen met die arm om het kind, en natuurlijk kan hij echt goed met de kinderen opschieten, maar je moet ook denken aan de beleevingswereld van het kind zelf.'

Eggermont zegt bij een zaal vol leerkrachten in eerste instantie altijd weerstand te ervaren. 'Maar langzamerhand komen ze dan toch los. Het leukste voorbeeld vind ik nog steeds dat een onderwijzer op een van die avonden tegen me zei: 'Dat klopt wat u zegt. Ik was heel vrij bij het in- en uitlopen van de douches bij het zwemmen en de gymnastiek. Ik vond dat die meiden niet moeilijk moesten doen, want ik bedoelde er niks mee en daar moesten ze maar tegen kunnen. Dat deed ik thuis ook. Tot ik thuis ontdekte dat mijn dochtertje van negen ineens de badkamer op slot deed. Toen begreep ik dat een kind recht heeft op die privacy.' Die reflectie was niet meer van: ik ben de norm. Leerkrachten moeten daar gevoelig voor worden, een antenne ontwikkelen.'

Bij de vertrouwensinspecteurs komen ook wel eens klachten binnen over leerkrachten die integere bedoelingen hebben met een kind. 'Dat zijn natuurlijk geen ernstige klachten, dat is meestal een kwestie van een gesprek geweest.' In het algemeen zijn de klachten echter gegrond. Eggermont zegt daarom: 'Een goede onderwijzer weet hoe hij met zijn kinderen om moet gaan. Net zoals hij weet welk kind bij het maken van een proefwerk een standje verdient omdat het veel beter kan, en welk kind een pluim omdat het bij voorbeeld faalangstig is. Op dit terrein moet hij dat ook weten. Het ene kind kan een por en een arm om de schouder hebben en een ander kind niet.'

Astrid van Unen

Onze tekenleraar VPRO 20-10 Ik ben een meisje van 17 en ik heet Miranda. Onze tekenleraar (die ik heel erg knap vind) vroeg me een keer om te poseren. Ik ben toen bij hem thuis geweest en daar vroeg hij of ik ook naakt wilde poseren. Ik heb toen getwijfeld en toch maar ja gezegd. Ik heb daar dus 3 uur naakt op sofa gelegen. Toen hij tijdens het poseren mij wat te drinken gaf ging hij naast mij zitten en zei dat ik een mooi figuur had en vervolgens betastte hij m'n borsten en volgde met zijn vingers de lijn van mijn figuur. Ik vond dit best wel eng maar het wond me wel op. Gisteren op school na de les vroeg hij of ik weer een keer wilde poseren. Moet ik dit wel doen?

Een meisje van 17 naam en adres bekend

Gigantische klotzak

Ik wil even reageren naar aanleiding van jouw verhaal dat je geschreven hebt over je tekenleraar in Achterwerk (nr. 42). Je vraagt of je wel door moet gaan met naaktposeren voor je tekenleraar. Als je dat zo vraagt dan weet je denk ik in je achterhoofd ook wel dat het niet helemaal klopt waar hij mee bezig is (zachtjes uitgedrukt). Als ik jou was zou ik er meteen mee stoppen, ook al is de verleiding heel erg groot. Ik heb zelf op de Havo een tekendocent meegemaakt die ook wel erg gesteld was op meisjes en die dat dan ook duidelijk liet merken. De hele school wist ervan (en sommige docenten, dat weet ik zeker) en nog werd er niets aan gedaan. Dus die man kon ongestoord verder gaan met seksistische opmerkingen maken en bijv. 'per ongeluk' tegen je opboksen (en dat was niet alleen de tekenleraar). Wat bereik je er zelf mee om met het poseren door te gaan? Ik vind het echt een gigantische klotzak die tekenleraar van je, als ik het zo allemaal las. Ik ben het echt spuugzat dat sommige mensen misbruik denken te kunnen maken van hun positie.

Mariëlle Schmidt uit Utrecht

Misschien je vriendin ook wel!

(Onze tekenleraar nr. 42). Jij zei dat je tekenleraar jou vroeg of je nog een keer wou poseren. Zelf zou ik het niet doen, want vorige keer heeft hij ook wat gedaan, dus je kan verwachten dat hij dit nu weer doet, en misschien wel verder gaat. Misschien zou je met hem moeten praten of hij nou echt een vaste relatie met je wil, of je gewoon gebruikt heeft. Wie weet vertelt je

80

beste vriendin morgen wel aan je dat ze naakt heeft geposeerd bij de tekenleraar, en wat hij toen allemaal heeft gedaan... Ik zou het niet doen.

Een meisje van 15 naam en adres bekend

Lieve Miranda (nr. 42)

Tenzij je met ingang van de volgende keer naaktposeren een seksuele relatie met je tekenleraar wilt en zijn minnares wilt worden raad ik je dringend af ooit nog op zo'n manier te poseren. In feite heeft hij je al als zodanig behandeld. In twee opzichten is hij op een ongelofelijke manier zijn beide boekjes te buiten gegaan en heeft hij misbruik van de situatie gemaakt. Als professioneel werkend vrij fotograaf, laat ik maar zeggen fotografisch kunstenaar, weet ik erg goed waar ik over praat en als voormalig personeelsjurist weet ik dat ook. Je zult met je jonge jaren en als mooi mens wel al een stukje gevoel naar hem hebben uitgestraald waar hij, met een geoffend oog (dat bedoel ik op twee manieren), gevoelig voor is. Meisjes worden wel meer een beetje verliefd op een aardige docent, vallen wel eens op wat volwassener lijkende, althans wat oudere mannen dan op die hele jonge jongens. Maar als docent is hij in een positie van macht en daar gelden heel stringente - ongeschreven - regels voor. Daarbij is hetgeen hij bij jou heeft gedaan een forse vorm van ongewenste intimiteiten, waar een commissie voor is die je daartoe kunt inschakelen en dat kan hem dan zijn ontslag wel eens kosten. Dus dat zal je wel niet willen want hij is natuurlijk toch wel erg lief voor je geweest.

En als kunstenaar is hij net zo grol in de ongewenste intimiteiten gevallen. Want wat doe je met een 'model' (ik vind dat een vreselijk woord)? Als je al met naakt wilt werken (en vaker dan men denkt is de enige reden een erotische, maar ik heb weinig behoefte je vanuit mijn ervaring en weten over deze dingen ongevraagd een college te geven) laat je haar zich in een beschermde ruimte uitkleden. Vervolgens poseert ze. Mocht er een rustpauze worden ingelast dan kleedt ze zich (kamerjas of iets dergelijks) en dan kan er wat gedronken worden. Maar een artiest zit evenmin ook maar met één vinger aan zijn model, tenzij ze een intieme relatie van hem is.

Die aandacht heb je natuurlijk prettig en spannend gevonden, dat is heel erg natuurlijk. Maar een docent/kunstenaar mag op deze manier niet met jonge, naieve mensen omgaan die wellicht niet nee durven zeggen uit angst een trut gevonden te worden of in de gedachte dat dingen wellicht zo horen. Wat ik allemaal nog zou willen schrijven slik ik maar in. Je weet nu voldoende om een keus te kunnen maken.

Th. Stoeltje uit Enschede

School-tv-serie over incest oogst kritiek

AC 31

(Van onze tv/kunstredactie)

De schooltelevisie begint vandaag een serie programma's die kinderen weerbaar moeten maken tegen incest. Maar nog voor de eerste beelden zijn uitgezonden heeft de Leidse hoogleraar Van der Voort forse kritiek op het project 'Praten kan je helpen'. Ook de NVSH is tegen het project.

Van der Voort, die de enige leerstoel 'kind en media' in Nederland bezit, vindt dat schooltelevisie niet het aangewezen medium is om kinderen met incest te confronteren. Volgens hem hebben slechts weinig kinderen met incest te maken. „Andere onderwerpen komen naar mijn idee eerder in aanmerking”, aldus Van der Voort.

Volgens projectleider Spierenburg moet het programma jonge kinderen weerbaar maken voor het geval ze ooit met incest te maken krijgen. „We richten ons dus op de niet-slachtoffers”, aldus Spierenburg.

Van der Voort denkt ook dat leerkrachten onvoldoende in staat zijn om het project te begeleiden. Maar volgens Spierenburg is er daarentegen de laatste tijd in de onderwijsopleidingen veel aandacht voor incest. „We adviseren daarom het programma eerst op te nemen en het dan samen met andere leerkrachten te bespreken. Bovendien zitten er bij het begeleidend pakket een literatuurlijst en een overzicht van deskundige instanties”.

De hoogleraar vindt ook dat veel kinderen te jong zijn om rechtstreeks te worden geïnformeerd over incest. Volgens hem dreigt het gevaar dat de onbevangenheid van kinderen wordt weggenomen.

NVSH

Ook de NVSH uit dat bezwaar. De organisatie vreest dat kinderen worden aangezet tot 'lustvijandig-

Edwin Rutten presenteert 'Praten kan je helpen'.

heid' en wantrouwen tegen de ouders, die in meer dan negen van de tien gevallen geheel te goeder trouw zijn.

Spierenburg spreekt dat bezwaar tegen. Het project probeert kinderen juist te leren dat ze geen dingen moeten doen die ze niet acceptabel vinden. „Het zijn volwassenen die schaamte op het gebied van lichamelijke en geslachtsdelen hebben. Kinderen zijn nog onbevangen. Dat wordt niet aangetast, omdat we incest in een groter kader plaatsen. Het gaat immers ook over bij voorbeeld eten en drinken”.

Tot slot vindt Van der Voort het onderwerp dermate ingrijpend voor de opvoeding, dat hij zich afvraagt of scholen toestemming moeten vragen aan ouders of kinderen om aan

het project te mogen meedoen. Volgens Spierenburg staat het de leerkrachten vrij om die toestemming te vragen. Die zouden eerst zelf moeten kijken en daarna beslissen.

Volgens Spierenburg is de belangstelling voor het project groter dan verwacht. Het project biedt drie verschillende uitzendingen voor de diverse groepen op de basisschool. De uitzending van vandaag is bestemd voor de jongsten. In de weken daarna komen de oudere leerlingen aan de beurt. Over de inhoud van de uitzendingen zelf is Van der Voort redelijk te spreken. „Die zijn naar beste kunnen gemaakt”, meent hij.

Uitzending: elke woensdag, NOS Nederland 3, 10.00 uur en donderdag 9.30 uur.

PAGINA 21

ARIANE

AMSBERG

BOOSAARDIG

AD 6

EEN JONGE, mooie, blonde vrouw neemt regelmatig lifters mee; meisjes altijd en vaak ook jongens, want ze weet van haar studerende broer hoe vervelend het is om lang om een lift te moeten bedelen.

Ook vandaag heeft ze twee lifters meegenomen: een stoere blonde jongen en een zwartharige met een bruine huid. Onderweg trekt de blonde een mes, dwingt haar van de snelweg af een bos in te rijden en sleurt haar uit de auto. De zwarte steelt al haar geld uit haar tas. Nog steeds onder bedreiging van het mes dwingen ze haar zich uit te kleden.

Ze probeert nog te vluchten, maar de blonde grijpt haar vast. Ze smeekt hem haar alstublieft te laten gaan, maar nu slaat de zwarte een touw om haar polsen en enkels en met gespreide armen en benen wordt ze met haar buik tegen een boomstam vastgebonden. (Terwijl ik dit schrijf word ik misselijk, maar lees u nog even verder.) Ze is doodsbang en huilt. Gelukkig komt er toevallig een jager aan en de twee jongens vluchten in de auto van het meisje weg. Dankbaar zegt ze tegen de jager: „U hebt me gered mijnheer, u hebt me voor iets vreselijks behoed!” Maar de jager ritst zijn broek open en zegt: „Tja, ziet u, ik vrees dat u vandaag uw dag niet hebt!”

Dit is een 'grap'. Ja echt! Bovendien verhaal is een strip uit het weekblad Aktueel, dat zich richt op jonge mannen van 18 tot 40 jaar: uw zoon, uw man, je vader. Dit blad publiceert wel vaker 'leuke' strips over verkrachting. Die komen anderhalf miljoen lezers per week onder ogen, onder wie 500.000 vrouwen, want Aktueel zit ook in de leesportefeuille. Niet één lezer of lezeres heeft tegen deze strip geprotesteerd.

Vorige week begon de schooltelevisie met een groot project, dat kinderen en jonge volwassenen weerbaar moet maken tegen seksueel

misbruik. „Voorkómen van seksueel geweld en hulpverlening aan slachtoffers moeten de speerpunten zijn van het beleid”, zo schrijft ook staatssecretaris Ter Veld samen met de ministers van justitie en WVC in een nota aan het parlement. Nuttige projecten en mooie plannen, maar misschien zou het daarnaast ook nuttig zijn om eens te analyseren wat er onder het mom van 'vrijheid van meningsuiting' in mannenblaadjes wordt gepubliceerd.

Want zolang jongens en mannen tot lachen worden aangezet om de walgelijkste grappen over verkrachting, blijft het dweilen met de kraan open.

Baas over je billen

UN I

„Nee”, loeien de kleurig geklede kleuters tegen Edwin Rutten op zijn vraag of het meisje de jeukende billen van de man uit het verhaaltje moet krabben. Kinderen kunnen namelijk niet vroeg genoeg wapenen tegen incest, vinden de makers van het programma Baas over je eigen billen. Kleuters zijn er niet rijp voor,

vertelt Edwin Rutten op z'n Ome Willems uit Het Grote Boek. Omringd door twee knuffeldieren, een beer en een aap, leidt Rutten de kleintjes van lekker en niet-lekker ('Lusten jullie ook een bord met koelepoep') naar intieme handelingen met een volwassene. Het verhaaltje van de meneer die verstopperij speelt met het meisje en even uitrust achter een bosje waar hij jeuk aan zijn billen krijgt is de inleiding tot het vertellen van grote geheimen. Pas op geheimen moet je altijd vertellen aan je juf, je moeder of je vader, drukt Rutten de kleuters op het hart. En aan je vriendjes, roept een klein meisje.

Gezien

zegt de Leidse hoogleraar Van der Voort. Een bang maakproject, stelt de NVSH.

Gisteren zond de Nederlandse schooltelevisie Baas over je eigen billen uit, de eerste aflevering van een serie van drie, over incest. De uitzendingen zijn bedoeld voor kleuters, acht- en negenjarigen en de oudste groep van de basisschool. De kritiek op de reeks betreft het programma voor de kleuters. Moet die onbevangen kindertjes nu onnodige angst aangepraat worden. De Leidse professor vindt van niet. Als kinderen voor het eerst met incest te maken krijgen is dat in het algemeen op acht of negenjarige leeftijd. En het is naïef te denken dat kinderen die op vierjarige leeftijd één keer naar het programma kijken daar vier jaar later wat aan hebben. Nee, vindt Van der Voort, het effect is, dat vanzelfsprekende zaken voor kleuters zwaar beladen raken.

Na de geheimen duikt Edwin achter de bank met de speelgoedbeer. 'Mag ik je piemel even zien.' De beer laat merken daar niet erg op gesteld te zijn en Rutten begrijpt dat hij iets verkeerd heeft gedaan. De moraal: als hij dan zo graag een piemel wil zien, moet hij zijn eigen maar bekijken. De kinderen gniffelen.

Schande? Raken de kinderen hun onbevangenheid kwijt? Welnee. Moeten vaders er ooms voortaan gehuld in lange regenjas met zonnebril de kinders ongezien uit de groep plukken en in de auto proppen. Welnee. Ome Willem deed gewoon een beetje raar. En Pas op geheimen vertel je aan je vriendjes.

In Baas over je eigen billen

Cor Scheltis

TV GISTEREN

Zeg beer, mag ik je piemel zien, V K H krijg je drie ijsjes

„Een malle boodschap”, zei de Leidse hoogleraar Van der Voort (Kind en Media) in NOS-Laet toen hij Edwin Rutten met de kinderen zag en hoorde zingen: „De baas over je billen. Wij zijn de baas over onze billen. Pief poef paf, dan blijven ze van onze billen af.”

Praten kan je helpen heet de bij voorbaat omstreden driedelige serie over incest, waar de Nederlandse Onderwijs Televisie gistermorgen mee begon: een aflevering voor vier- tot zevenjarigen die vanochtend om half tien herhaald wordt op Nederland 3.

Mal? Of — zoals projectleider Spierenburg meent — noodzakelijk om jonge kinderen weerbaar te maken? In ieder geval bouwde Edwin Rutten vanaf zijn witte bank met knuffels de eerste cursus mooi op.

Eerst op z'n Ome Willems vraag: Vind je een bordje koelepoep lekker? De kinderen niet en zijn beer ook niet: Grrrr. Maar knuffelen en aaien vindt de beer ontzettend lekker. Aan zijn krokodilletje vertelt Edwin zijn geheimste geheimen. Uit het Grote Boek met plaatjes leest hij een verhaaltje voor van een meneer die verstopperij speelt met een meisje en achter een bosje aan haar vroeg: „O, ik heb toch zo'n jeuk aan m'n billen, wil je even krabben?” De beer gromt. Edwin tot de beer: „Als ik zin heb om aan jouw billen te krabben, dan doe ik dat toch?” Het knuffelaapje laat weten: „Als Beer zegt dat hij dat niet leuk vindt, dan mag dat niet.” En het Grote Boek spreekt: „Een kind is de baas over z'n billen.”

Tot zover lijken de kinderen tegenover de bank van Edwin het gameerd en begrijpend te volgen en met Ome Willem zingen ze het lied: „De baas over je billen... pief poef paf.” Moeilijker wordt het als Edwin in co-productie met het Grote Boek het verschil uitlegt tussen een „gichel-geheim” en een „pas-op-geheim”. En onbegrip in een aantal kindergenen lijkt de camera te registreren wanneer Edwin met zijn beer achter de bank duikt en vraagt: „Zeg Beer, luister es, mag ik je piemel zien?” Beer: Grrrrr. Edwin: „Ach, doe niet zo flauw. Laat ik ook de mijne zien, krijg je drie ijsjes, kom op nou.” Beer: Grrrr.

Het Grote Boek geeft de moraal: „Als Beer het niet leuk vindt, dan moet jij ophouden!” Edwin: „Zo is het, en niet anders. En dat zeg ik ook tegen jullie, grote mensen, de kinderen zijn de baas over hun billen.” En dat zingen ze opnieuw.

SIETSE VAN DER HOEK

Incest hoort niet in school-tv-les

Door Wim Köhler
Redacteur NRC Handelsblad

NRC 1-11
De Nederlandse Onderwijs Televisie (NOT) heeft voor basisschoolleerlingen drie prachtige programma's gemaakt over incest, onder het motto 'Praten kan je helpen'. Helaas is die inspanning verkeerd gericht geweest. De Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming en de Leidse hoogleraar 'kind en media' dr. T.H.A. van der Voort vinden, op grond van iets verschillende motieven, dat de programma's niet als schooltelevisie moeten worden uitgezonden.

Ze hebben groot gelijk. Voor het eerst wordt in een schoolles de vertrouwensrelatie tussen ouders en kind onderzocht. Dat is niet alleen ongewoon voor het onderwijs, waarin altijd het principe 'eert uw vader en uw moeder' heilig was en het twee- of éénoudergezin als hoeksteen van de samenleving wordt beschouwd.

Kinderen vertrouwen hun ouders blindelings en zijn altijd loyaal. De serie 'Praten kan je helpen' kan aan die relatie, een basisvoorwaarde voor een gelukkige jeugd, afbreuk doen. Of dat gebeurt is niet te zeggen. Maar zolang in de meeste Nederlandse huizen geen wantoestanden heersen, heeft het geen zin het te proberen. Een geschonden vertrou-

wensrelatie is een vrijwel zekere basis voor schuldgevoelens en voor school- en opvoedingsproblemen.

Een duidelijk voorbeeld daarvan was zondagavond te zien in het programma 'Getekend leven' van de Radio Volksuniversiteit (RVU) dat voor ouders een inleiding had moeten zijn op de schooltelevisieserie. In plaats van de schooltelevisieprogramma's toe te lichten en ouders duidelijk te maken wat hun kinderen mis-schien te horen zouden krijgen, werd op oppervlakkige wijze een vrouw geïnterviewd, van wie de dochter en ex-man een incestueuze verhouding hebben gehad. Moeder vond het zichtbaar onvoorstelbaar dat dochter vader toch weer had opgezocht nadat het gezin uit elkaar was gevallen. De dochter voelde zich schuldig. Haar vader was immers nog erger in de problemen gekomen, haar moeder en de kinderen hadden het ook niet makkelijk, nadat zij de geheimhouding en, waarschijnlijk ook, de bestaande codes en de lieve vrede in het gezin had door-

broken. Sommige incestueuze relaties zijn te beschouwen als de enige mogelijkheid om een samenlevingsverband nog in stand te houden. Het slachtoffer offert zich daaraan op. De naaste betrokkenen doen vaak alsof ze van niets weten omdat het voor hen een afweging is tussen twee kwaden. Zelfs het slachtoffer twijfelt vaak. Bij het meisje, dat in de laatste school-tv-uitzending aan het woord komt, gingen enkele opnames in psychiatrische klinieken vooraf aan haar schending van het geheim.

Voortaan moet dat in een klasgegesprek. De school, en dat is het tweede bezwaar tegen schooltelevisie van dit kaliber, is echter niet toegerust om dit soort problemen aan te pakken. In programma-afleveringen voor zes- tot negenjarigen en voor tien- tot twaalfjarigen wordt weliswaar ge-

wezen op het bestaan van de kindertelefoon, de kinderplicht en de kinderrechtswinkel, maar de eerste klap valt nu toch binnen school. De onderwijzer kan moeilijk de televisie na afloop van het programma uitzetten en de tafel van negen gaan oefenen. Dat is ook helemaal niet de opzet van de makers. Er moet les over incest worden gegeven. Daar is lesmateriaal voor beschikbaar. In de herfstvakantie is er een voorbereidend tv-programma voor leerkrachten uitgezonden. De leerkrachten hebben het advies gekregen het programma niet direct te laten zien, maar het op video op te nemen, erover te praten met collega's, er een lesvorm bij te bedenken, en het onderwerp dan pas te presenteren.

Onderwijzers zijn echter opgeleid om kennis over te dragen, niet om geestelijke gezondheidszorg te verlenen. De groei van het buitengewoon onderwijs, waar

veel kinderen terecht komen die het thuis moeilijk hebben, bewijst dat leerkrachten en basisscholen de problemen niet kunnen hantieren. Veel leerkrachten hebben er trouwens meer dan genoeg van dat ieder probleem waarvoor de maatschappij niet één twee drie een oplossing heeft op hun bord wordt geschoven.

Een eenvoudige kansberekening leert dat het helemaal geen zin heeft kinderen wantrouwend te maken tegen iedereen, inclusief ouders, die in hun buurt komen. Naar schatting één op de tien meisjes en één op de honderd jongens zijn slachtoffer van seksueel misbruik. De cijfers worden genoemd door de programmamakers. Gemiddeld gaat het dus om één op de 55 kinderen. Aangezien we gerust mogen aannemen dat veel incestproblemen pas in de geslachtsrijpe leeftijd ontstaan, moeten er scholen zijn waar zich geen incest-slachtoffers bevinden. Van der Voort heeft dan ook al gezegd dat die programma's niet doelmatig zijn. Dat school-tv beter ergens anders over kan gaan.

Kleuters raken van streek door incest-programma

Door A. van Londen en W.M. van Londen-Barentsen

De meeste deskundigen zijn het erover eens, dat de psychische schade ten gevolge van incest ontoelaatbaar hoog is. Preventie van incest is daarom een goede zaak, maar in het programma van Nederlandse Onderwijs Televisie (NOT) dat vorige week op scholen werd vertoond is onvoldoende gebruik gemaakt van de kennis over preventie bij jonge kinderen.

De reactie van onze vierjarige dochter Esther op dit programma bevestigt de kritiek van Wim Köhler in NRC Handelsblad en professor Van de Voort in de Volkskrant, beide van 1 november. Als ouders waren we niet ingelicht over de uitzending die de vertrouwensrelatie tussen ouders en kind kan ondermijnen, terwijl de school niet is toegerust om problemen als incest deskundig te begeleiden. Onze bezwaren tegen het incest-programma van de NOT zijn niet alleen gebaseerd op wetenschappelijke kennis van preventieprogramma's over incest maar nu ook op onze persoonlijke ervaring.

De woensdag dat het programma was uitgezonden vroegen we ons af wat er met onze dochter was gebeurd op school. Bij het ophalen zat ze dromerig in de klas; reageerde niet op aanwijzingen van de juf om haar jas aan te trekken. Normaal rent ze vrolijk naar buiten. Nu trok ze haar jas weer uit, ging tegen een muur staan en wilde niet mee, tot één van ons haar beetpakte en op de fiets zette.

"Au, je mag me niet beetpakken, dat doe je nu altijd, dat mag jij niet." Pas 's avonds — nadat we in de krant over het incest-programma op scholen hadden gelezen — kon we de zaken combineren. We waren woedend. Waarom waren we niet op de hoogte gesteld, dan hadden we kunnen kijken en erover praten. De belangrijke rol van ouders bij incest-preventie is ernstig miskend bij de presentatie van het NOT-programma, terwijl in situaties waar incest sterk wordt vermoed tegenwoordig zelfs de dader wordt betrokken.

Esthers reactie bevestigde ook de visie van de NVSH (Goslings) dat de boodschap primair negatief was. Eén van de boodschappen die onze dochter oppikte is dat interesse voor een piepel van grote meneren verkeerd is, terwijl Esther met haar vier jaar en het vierde meisje in ons gezin daarin juist zeer is geïnteresseerd. Haar nieuwsgierigheid is kennelijk verkeerd! Is dit nu een vorm om seksualiteit op een positieve manier te benaderen?

Effect-onderzoeken

Het begrip preventie heeft de connotatie, dat het altijd positief is, maar het effect van preventieprogramma's is lang niet altijd bemoedigend. Er zijn nogal wat prospectieve (gericht op preventie in de toekomst) programma's op het gebied van kinderen van psychiatrische patiënten gedaan, waarvan de resultaten gering wa-

ren. Sommige wetenschappers, zoals Piet Vroon in de Volkskrant, stellen dat geringe resultaten op grote aantallen toch tot tevredenheid kunnen stemmen. Als het over dergelijke belangrijke onderwerpen als incest gaat, zouden wij echter graag hardere resultaten zien dan geringe percentages.

In Amerika is een aantal grote effect-onderzoeken bij incest gedaan. Twee ervan zijn *Spiderman* van Garbarino (1985) en het programma van *Binder* en anderen (1987). *Spiderman* is een soort stripverhaal dat op grote schaal is verspreid (ruim twee miljoen kopieën). Wat betreft de vorm van voorlichting is het te vergelijken met het tv-programma van de NOT. Garbarino heeft onderzocht of een aantal kinderen de boodschap van het verhaal begreep. Uit een totaal van 191 kinderen heeft hij 73 kinderen onderzocht in de leeftijd van zes tot en met twaalf. Het onderzoek wees uit dat de meeste kinderen precies begrepen wat de boodschap van het stripverhaal was. Vragen als „wat deed de babysitter waar de jongen zich zorgen over maakte?“ werden correct beantwoord.

Opvallend was dat zeventien tot vijftig procent van de kinderen (afhankelijk van de leeftijd) zich zorgen maakte of een beetje angstig werd door het verhaal. Deze uitkomsten zeggen niets over de preventie van incest maar geven aan dat de kinderen het verhaal begrijpen.

Workshops

Het programma van *Binder* bestaat uit een workshop voor kinderen, ouders en leerkrachten. Elke workshop duurt twee uur en de kinderen leren er dat seksueel misbruik vaak door bekenden wordt gepleegd zoals een familielid, een buurman, een babysitter of een leerkracht. Er wordt vooral geïnteresseerd op duidelijk nee-zeggen en op de vraag hoe je erover kunt vertellen als het is gebeurd. Kinderen doen een rollenspel over geld stelen van andere kinderen, gegrepen worden door een vreemde, een familielid dat onredelijke seksuele vragen stelt. *Binder* gebruikte vragenlijsten om het kennisniveau over seksueel misbruik te meten en het niveau van emotionele spanning. Achtentachtig kinderen in de leeftijd van vijf tot twaalf, zestig ouders en twaalf leerkrachten vulden de vragenlijst in, twee weken na de workshops.

Vergelijking van kennis vóór en na het programma laat opvallende verschillen zien in strategieën bij het omgaan met potentiële misbruik-situaties. Let wel: kinderen weten hoe ze het kunnen voorkomen maar het voorkomen zelf (de actuele situatie) is niet gemeten. De ouders waren na het programma beter in staat om met de kinderen over seksueel misbruik te praten. Zowel de ouders als de leerkrachten konden geen negatieve emoties bij de kinderen ontdekken. De kinderen vonden dat

het programma hen zekerder maakte en vonden zichzelf beter in staat zich te beschermen.

Wanneer we het programma van *Garbarino* vergelijken met dat van *Binder* valt onmiddellijk op dat kinderen zich na het eerste meer zorgen maken en angstiger worden dan na het tweede. Na het programma van *Binder* is er geen sprake van zorgen en angst. Bovendien hebben de kinderen geleerd hoe ze moeten handelen.

Er zijn nog twee belangrijke verschillen tussen de manier van voorlichting van het *Spiderman*-programma en dat van *Binder*. Het eerste is, evenals de NOT-versie — alleen op kinderen gericht, terwijl het programma van *Binder* voor kinderen, ouders en leerkrachten is bedoeld. Ook uit andere onderzoeken (zoals van Kolko, e.a. in 1987) blijkt dat bij preventie op meer niveaus dan alleen het kind, de emotionele schade geringer is.

Een ander verschil is de mate van activiteit die wordt vereist. Het stripverhaal en de tv-uitzending zijn gericht op passief en eventueel reproductief (meezingen) leren. *Binder* brengt kinderen handelingsstrategieën bij door probleem-oplossend leren en imitatie-lernen.

Juist bij de leeftijdsgroep waar het NOT-programma zich op richt (vier tot zes jaar) is het leren door doen en het leren door zelf-ontdecken uitermate belangrijk.

Weerbaarheid

In het oktobernummer van *The American Psychologist* is een overzichtartikel verschenen over incestpreventie van *Reppucci* en *Haugaard* waarin zij zowel de vorm als de inhoud van een groot aantal gerenommeerde preventieprogramma's onder de loupe nemen. Ze vermelden dat er enig bewijs is voor de toename van kennis na een preventieprogramma, maar dat de meeste onderzoeken een beperkte opzet hebben. De meeste programma's blijken gericht te zijn op het vergroten van de weerbaarheid van kinderen zonder dat wordt besef hoe moeilijk het voor kinderen is zich tegen seksueel misbruik te verweren. Het kind moet namelijk kunnen onderscheiden wanneer het seksueel wordt misbruikt. Vervolgens moet het kind het geloof hebben dat het iets ertegen kan doen en ten slotte moeten kinderen de vaardigheden hebben om er daadwerkelijk iets tegen te doen.

De auteurs vinden dat er vooral bij jonge kinderen veel te weinig rekening wordt gehouden met hun cognitieve en emotionele ontwikkeling.

Van der Voort vindt ook, volgens het dagblad Trouw, dat de scholen eerst de ouders de moeten vragen of hun kinderen mogen kijken. Het is makkelijk voorstelbaar dat dit niet snel zal gebeuren. Als de leerkrachten op een school vinden dat het onderwerp moet worden behandeld zijn alle ouders immers potentiële daders. Aan zakkenrollers wordt ook bijna nooit gevraagd of er een preventiecampagne tegen zakkenrollerij mag worden georganiseerd.

Vreemd is ook dat de preventie zich hier op de slachtoffers richt. Die zijn zo onweerbaar in hun sociale web gespannen, dat er nauwelijks effect te verwachten is. Uitdagender zou zijn om daders aan te spreken.

Het is jammer van die drie mooie programma's dat ze op de plank horen te blijven. Maar net zoals niet geteste geneesmiddelen tegen allerlei lichamelijke kwalen eerst uitgebracht onderzocht moeten worden voor het publiek ze mag slikken, zou voor dit soort geestelijke medicijnen ook een effectonderzoek en een toelatingscommissie op zijn plaats zijn. Ter voorkoming van een softonaf-faire in de ouder-kindverhoudingen.

Incest op school-tv
NRC
6-11

'Grootbrengen door kleinhouden' noemde indertijd professor Lea Dasberg haar studie over de geschiedenis van onderwijs en opvoeding en moeiteloos maakt Wim Köhler duidelijk dat deze schitterende typering van een bepaald soort opvoeders ook op hem van toepassing is (NRC Handelsblad, 1 november). Volgens hem is een schoolles over incest een inbreuk in het gezin. Soortgelijke redenering werd indertijd ontwikkeld door de tegenstanders van de Kinderwet en de Leerpluchwet.

Ook pleit hij ervoor dat de scheiding tussen school en samenleving stringent wordt gehandhaafd. Misschien besef hij het niet, maar incest is ook en misschien wel vooral, een maatschappelijk probleem. Aan docenten wordt niet gevraagd maatschappelijke problemen op te lossen, maar er is al jaren een schoolvak maatschappelijke oriëntatie of maatschappijleraar waarbij één van de officiële thema's het gezin is. En ook in het geschiedenisonderwijs komt de geschiedenis van het gezin aan de orde.

In Köhlers redenering mag er in het onderwijs dus niet over echtscheiding en over kindermishandeling worden gesproken. Vertrouwensartsen voor kindermishandeling moeten dus buiten de school blijven. Alsof docenten geen rekening moeten houden met het welzijn van hun leerlingen. Waarschijnlijk is in zijn redenering ook huisbezoek door docenten uit den boze en kan het instituut van de schooldecaan wel worden afgeschaft, want dat kan allemaal inbreuk maken op wat voor hem kennelijk de heilige vertrouwensrelatie tussen ouders en kind is. Arme kinderen.

Joh. S. Wijne,
L'trecht

2 19

VERVOLG NRC 6

Het artikel bevat interessante gegevens over de eisen waaraan een preventieprogramma moet voldoen om effect te hebben: — er moeten duidelijke, algemene regels zijn en kinderen moeten weten wat van hen wordt verwacht — er moeten rollenspelen in worden verwerkt. De hierin opgedane kennis blijft langer bestaan. — er moet een vervolg-training zijn.

Een programma dat aan dergelijke voorwaarden voldoet is pas geschikt voor kinderen ouder dan zeven jaar, die concreet kunnen denken (cognitieve fase van Piaget) en niet meer magisch denken (zoals kleuters doen).

Het NOT-preventieprogramma voor incest heeft als belangrijkste tekortkoming dat het niet is gericht op drie niveaus (kinderen, ouders en leerkrachten), waardoor de kinderen angstig kunnen worden en last kunnen krijgen van schuldgevoelens. Voorts is het programma onvoldoende afgestemd op het cognitieve en emotionele niveau van kinderen en op hun seksualiteitsontwikkeling. Zoals het nu wordt gedaan, heeft het incestpreventieprogramma voor kleuters eerder een negatief effect dan het beoogde preventie-effect.

Onderkenning van incest en stopzetting daarvan bij kleuters is belangrijk. Maar juist volwassenen (leerkrachten) hebben daarin een taak. Zij moeten geschoold zijn in signalering en verwijzing. Weerbaarheidstrainingen zijn alleen geschikt voor oudere kinderen en dan geldt dat ook ouders en leerkrachten moeten worden ingeschakeld.

De auteurs zijn onderscheidenlijk docent Vakgroep Kinderstudies aan de Rijks Universiteit Utrecht en docent Maatschappelijk werk en dienstverlening aan de Hogeschool Rotterdam & Omstreken

Laat beroemdheden optreden in programma's over incest

Door Frits Bruinsma

Redacteur Wim Köhler deelt de mening van gegenden die vinden dat de programma's over incest 'Praten kan je helpen' niet als schooltelevisie moeten worden uitgezonden (NRC Handelsblad van 1 november). Het is echter, de vraag of er een verschil is tussen programma's over incest of over seksueel misbruik buiten het gezin.

Ik heb alleen nog maar de uitzending voor de kleuters gezien. In dat programma gaat het vooral erom de kinderen weerbaar te

maken door hen te laten bewustworden van 'mmm'- en 'brrrah'-gevoelens, van gichel- en pas-op-gechimpjes. Seksueel misbruik wordt uitgebeeld door de beer te vragen zijn piemel te laten zien. Vertalen kleuters dat als incest? Ik betwijfel het.

Incestslachtoffers zijn afhankelijk van het gezin waarin zij leven. Daardoor kunnen zij worden misbruikt. Köhler heeft waarschijnlijk gelijk dat jonge slachtoffers van incest in het gezin zo weerloos zijn geworden dat nauwelijks effect is te verwachten van dergelijke televisieprogramma's. Hij vraagt zich af of niet beter daders kunnen worden aangesproken.

Sedert enkele jaren behandel ik incestplegers. Als antwoord op de vraag wat zij van tv-programma's over incest vonden in de periode dat zij incest pleegden, vertellen ze niet te hebben gekeken, of die verbeelde situaties niet op hen van toepassing te hebben geacht. Door de beelden in hun gedachten te vervormen konden zij hun wangedrag blijven legitimeren.

Op de vraag welk soort programma's hen van het plegen van incest had kunnen afhouden blijven zij in eerste instantie het antwoord schuldig. Pas nadat hun in de loop van de behandeling duidelijk is geworden welke gevoelens van eenzaamheid, angst,

boosheid, kwetsuren, verlangens naar troost en bescherming in hun fantasie worden versexualiseerd, geven de plegers aan dat herkenning van deze emoties bij iemand anders hen had kunnen beschermen. Maar dat had al in de puberteitsjaren moeten gebeuren.

In enkele plaatsen in Amerika worden op de middelbare school video's getoond over seksualiteit en seksueel geweld door de pubers. De voorlopige conclusie hiervan — voor de preventie van seksueel geweld in de puberteitsjaren — is positief. Maar mischienen moeten we er nóg eerder bij zijn, als we seksueel misbruik willen voorkomen.

Niet elk jongetje dat seksueel misbruikt is, wordt later een pleger. Maar het percentage onder de zedendelinquenten dat zelf is misbruikt is aanzienlijk hoger dan gemiddeld bij mannen het geval is. Het is echter de vraag welke signalen op seksueel misbruik van jongens wijzen, waardoor moeilijk is te bepalen welke jongens benaderd moeten worden.

De Amerikaanse psychologe Gilgun heeft aangetoond dat twee factoren jongens kunnen beschermen tegen seksueel misbruik en tegen het agressief versexualiseren van onaangename gevoelens: een positieve seksualiteitsbeleving en de mogelijkheid emoties te delen met een ander. Daarnaast lijkt

van belang dat jongens minder socialiseren tot macho-mannen. Maar welke schooltelevisie kan op tegen de in dit opzicht befaamde filmsterren?

Daarom lijkt het mij een uitdagende televisiesterren en bekende sportlieden te vragen mee te werken aan een educatief programma waarvan de twee door Gilgun aangevoerde factoren een belangrijk onderdeel uitmaken. Als ik de door mij behandelde plegers van

incest goed versta, kan een dergelijke tv-uitzending een groot deel van het seksueel misbruik binnen en buiten het gezin voorkomen. Dat kan gewoon op de televisie zodat onderwijzers ook niet in een loyaliteitsconflict komen waar ze niet voor zijn opgeleid.

De auteur is psychiater-seksuoloog te Utrecht

NRC 20 Incest-tv-programma

I Het ouderpaar Van Londen (NRC Handelsblad, 6 november) zou zijn ergernis over het programma over incest dat werd uitgezonden door de Nederlandse Onderwijs Televisie, vooral moeten richten op de veroorzaker ervan. In dit geval de school van hun dochter, waar het programma blijkbaar zonder enige voorbereiding in de klas is vertoond — tegen alle waarschuwingen in. Hun polemieck beperkt zich tot het voor de kleuters uitgezonden programma en niet het hele pakket.

Zij schrijven: „Het NOT-preventieprogramma voor incest heeft als belangrijkste tekortkoming dat het niet is gericht op drie niveaus (kinderen, ouders, leerkrachten), waardoor de kinderen angstig kunnen worden en last kunnen krijgen van schuldgevoelens.”

'Praten kan je helpen' bestaat uit drie tv-uitzendingen en begeleidend schriftelijk materiaal. Ouders en leerkrachten hebben een voorbereidende uitzending kunnen zien van de RVU op 28 oktober. De leerlingen van de basisschool kwamen in drie groepen aan de beurt: onderbouw (4 tot 6 jaar), middenbouw (7 tot 9 jaar) en bovenbouw (10 tot 12 jaar).

Het schriftelijk materiaal bestaat uit een handleiding voor de leerkrachten, een poster voor de leerlingen in de onderbouw, een dagboekje voor de middenbouw en een School-tv Weekjournaalkrant voor de bovenbouw. Audiovisueel en schriftelijk materiaal

zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

„De belangrijke rol van ouders bij incest-preventie is ernstig miskend bij de presentatie van het NOT-programma", vinden Londen en Londen. Juist om de ouders bij het project te betrekken is in de handleiding voor de leerkrachten een voorbeeldbrief opgenomen waarin suggesties worden gedaan voor samenwerking met de ouders.

In alle aankondigingen over het programma en in een aparte brief aan de Basisscholen van Nederland werd steeds gewaarschuwd voor luchthartig gebruik. Citaat: „Wij adviseren u dringend de programma's op video op te nemen en met het gehele schoolteam te bekijken en bespreken alvorens u met de kinderen kijkt." Na afloop van elke uitzending verschijnt het telefoonnummer van de Stichting Korrelatie in beeld. Ouders en leerkrachten kunnen

dit nummer bellen voor ondersteuning, opvang en aanvullende informatie.

De twee deskundigen hebben dat blijkbaar allemaal gemist. De ervaring van Esther en haar ouders is betreurenswaardig en precies datgene wat de programmamakers hebben proberen te voorkomen.

Gemma Geurts, Jos Leenhouts, Loukie Nak, mede-ontwikkelaars 'Praten kan je helpen'.

MEESTE BASISSCHOLEN STAMN HUIVERIG TEGENOVER TV-SERIE

Van onze redacteur **Lb 10** Erna Straatsma

LEIDEN/REGIO - Geschrokken door de stroom aan negatieve publiciteit aarzelen veel schooldirecties of ze de schooltelevisieserie over incest 'Praten kan je helpen' wel aan de leerlingen zullen laten zien. "We zijn er nog niet uit", zegt A.W.A. van der Bosch, directeur van de rooms-katholieke basisschool Kardinaal Alfrink in Alphen aan den Rijn. "Waar beginnen we aan als we dit in de klas uitzenden, vragen sommige van onze leerkrachten zich af".

De meeste scholen nemen de driedelige serie van de Nederlandse Onderwijs Televisie (NOT) op video op, maar wachten voorlopig met het vertonen ervan in de klas. In totaal hebben 1911 scholen zich bij de NOT aangemeld en het cursusmateriaal besteld.

Na de eerste televisieuitzending op 31 oktober barstte een storm van kritiek los of het wel verstandig is om dit soort onderwerpen op deze manier op basisscholen te behandelen. De Leidse hoogleraar T. van der Voort wakkerde de discussie aan door te stellen dat dit soort programma's niet in het lesplan van scholen thuishoort. Incest komt procentueel te weinig voor om over te gaan tot grootschalige voorlichting via de tv, vond de hoogleraar. De meeste kinderen krijgen er niet mee te maken en dan moet je ze er ook niet mee lastig vallen, was de boodschap van Van der Voort.

Directeur J.J. Mooten van de protestants-christelijke basisschool de Zijlwijk in Leiden is het daar mee eens. "Kinderen worden al te vaak lastig gevallen met 'grote problemen'. Ze moeten tegenwoordig ook al op jonge leeftijd milieubewust worden. Alles waarmee grote mensen worden geconfronteerd, wordt ook op het bordje van kinderen gelegd. Dat vind ik niet juist. Je moet de 'grote mensen-problemen' goed dose-

ren voor kinderen. Onze keus is niet gevallen op deze schooltelevisieserie".

Voorzichtig

Nog maar weinig leerkrachten hebben de uitzendingen, die tot nu toe zijn uitgezonden, gezien. "We nemen eerst alles op en daarna bekijken we het met het hele

schoolteam", zegt D.J.G. Wielink, directeur van de openbare Merenwijk-school in Leiden. "Dat doen we nooit met schooltelevisie, maar in dit geval is enige voorzichtigheid geboden. Het gaat om een gevoelige zaak". Mocht het team besluiten om de kinderen naar de programma's te laten kijken dan zal dat in nauw overleg met de ouders gebeuren. "Als de ouders echt fel tegen zijn, kan ik me voorstellen dat we het toch niet doen", zegt Wielink.

Van der Bosch van de Alfrink-school heeft nog geen idee wat er met de videobanden gaat gebeuren. "Je kunt je voorstellen dat je die programma's pas vertoont als je op school wordt geconfronteerd met een incestgeval. Een paar jaar geleden hebben we enkele gevallen van incest op school ontdekt".

De Alphense directeur memoereert de discussie van een paar jaar geleden toen de NOT een serie uitzond over echtscheiding. "Toen had je eenzelfde discussie. Dat programma kon ook kinderen bang maken van wie de ouders een prima huwelijk hadden. Ik heb het zelf meegemaakt dat een kind bij het zien van dat programma in huilen uitbarstte". Om die reden aarzelt Van der Bosch nog over het wel of niet uitzenden van de incestprogramma's.

F. Beukens van de Leiderdorpse reformatorische Gomarusschool is van mening dat de kinderen op zijn school nog lang niet toe zijn aan alles wat met seksua-

liteit te maken heeft. "Misschien is dat op andere scholen anders", voegt hij er aan toe, "maar wij hebben geen televisie en besteden dus ook geen aandacht aan die programma's".

Schrikken

De stellingname van S.A.M. Spaey, adjunct-directeur van de openbare Oegstgeester Springplankschool, is ook duidelijk. "Kinderen schrikken zich dood van die programma's of weten niet wat ze er mee aan moeten. Wij gebruiken die programma's dus niet". Ook al zou de ouderraad er op aandringen de programma's te vertonen, dan nog zou Spaey dat niet doen. "Als ouders dat belangrijk vinden moeten ze zoiets maar thuis doen. Ouders hebben geen invloed op wat wij op school doen. Wij bepalen waarover les wordt gegeven".

Gevraagd naar hun mening wil een aantal ouders uit medezeggenschapsraden niet reageren op de vraag wat zij van de NOT-serie vinden. Of ze hebben de programma's nog niet gezien of ze willen niet met hun privé-mening in de krant.

De stroom aan negatieve publiciteit vindt J.M. van de Boogaard, directeur van de openbare basisschool de Morskring in Leiden geheel ten onrechte. "Ik heb die eerste uitzending gezien, dat was een heel leuk programma. Ik heb het mijn dochtertje van vier laten zien en die reageerde prima. Die hele hausse aan publicaties is een beetje overdreven. Wij vonden het programma helemaal niet schokkend, het is heel speels gedaan. Als de presentator Edwin Rutten het onderwerp in zijn eigen programma had behandeld, had er geen haan naar gekraaid".

Voorlopig worden de programma's in de Morskring echter ook niet vertoond. "We moeten dat nog met de medezeggenschapsraad en de ouderraad bespreken, zeker nu er zoveel over wordt gepraat. Ik heb hier op school een aantal incestgevallen gehad en zoiets is heel gecompliceerd. Maar we hebben er dus al wat ervaring mee".

NRC 20

2 Zoals in elk gezin een kind wordt gewaarschuwd goed uit te kijken bij het oversteken, zo wordt ook in praktisch elk gezin het kind geleerd wat te doen als het op straat wordt geslagen door andere kinderen of als het wordt aangesproken door vreemde mensen. Een normaal onderdeel van de opvoeding, afgestemd op een maatschappij waar zulke dingen kunnen gebeuren. Lichamelijke is voor jonge kinderen net zo vanzelfsprekend als voor volwassenen, en de begrippen prettig en niet prettig wat betreft lichamelijke aanrakingen zijn uitdrukkingen die voor jonge kinderen herkenbaar en duidelijk zijn. Het is alleen maar toe te juichen wanneer kinderen wordt voorgehouden dat ze recht hebben op hun eigen mening over wat ze voor zichzelf prettig of niet prettig vinden. Eindelijk erkenning van het kind als individu.

Het besproken voorlichtingsprogramma is het eigenlijk het enige programma waarin kinderen wordt voorgehouden met hun 'pas-op' gechimpjes naar iemand toe te stappen. Want hoe serieus wordt een jong kind genomen dat met een verhaal van seksueel misbruik komt? Eigenlijk niet, want speciale verhoorkamers, speciale interviews met anatomisch correcte poppen en speciale spelobservaties worden nodig geacht om hun verhaal draagkracht te geven. En vervolgens wordt zo'n verhaal te licht bevonden voor verdere juridische behandeling. Laten we met dat probleem eerst beginnen.

En waarop is de stelling gebaseerd dat veel incest begint op de geslachtsrijpe leeftijd? Dat betekent dat kleuters hier dus zelden mee geconfronteerd worden, niets is minder waar. Kleine kinderen lopen als levende knuffel voor grote mensen juist extra risico seksueel te worden misbruikt. De praktijk wijst dat uit.

Y.A. Jansen-Linse, ontwikkelingspsychologe, Riagg Utrecht.

Wetenschappers over pedo's

Neen, dokter, ik ben niet ziek

DE JANET NOV '90

Hierbij vind je twee interviews met mensen uit de wetenschap. Het ene vond ik in het zomernummer van het Nederlandse blad voor pedo's 'O.K.' (zie ook De Janet nr 20), het andere in een septembernummer van Le Vif/L'Express, de Waalse tegenhanger van Knack. Ik las ze toevallig in dezelfde periode en stond verstomd van de gelijkenis.

Nu is het niet ongevoel dat je in de pers een hoop nonsens kan lezen over pedoseksualiteit. De meest voorkomende 'fout' en voor mij reden tot ergernis is de steeds terugkerende begripsverwarring tussen kinderverkrachting en pedoseksualiteit. Soms is dat uit domheid, soms echter pure opzet.

Le Vif

Het dossier dat Le Vif/L'Express in het bewuste nummer wijdde aan pedoseksualiteit valt in de categorie "pure opzet". Het blijkt eigenlijk al uit de cover waarop een klein meisje huilend tegen een boom zit, voorovergebogen en duidelijk een slachtoffer. De titel van het dossier is: "Pédophilie: la loi du silence". De toon is meteen duidelijk: pedo's zijn doorslechte mensen die kinderen molesteren.

In het inleidende artikel worden alle registers opengetrokken en passeren ook alle recente schandalen weer: het CRIES-proces, Oude Pekela en ook de 'snuff-movies' die volgens de Engelse pers en Scotland Yard in Amsterdam worden vervaardigd en waarin kinderen worden verkracht en vermoord. Wat de redactie van Le Vif/L'Express er wel niet bij vermeldt is dat noch voor de Oude Pekela-affaire, noch voor de snuff-movies ooit ernstige bewijzen zijn gevonden. Ook

schrijft men over de CRIES dat het slechts in naam een vereniging voor hulp aan pedo's was, maar in feite een dekmantel voor kinderprostitutie. Toch was ook daar de bewijslast zeer zwaar.

Nog een schrijnende zaak die door Le Vif/L'Express uitvoerig uit de doeken wordt gedaan is het droeve verhaal van een 15-jarig meisje dat 7 jaar lang door twee vrienden van de familie seksueel werd misbruikt en ook werd gedwongen zich te prostitueren. Het slachtoffer bracht de zaak pas naar buiten toen ze zag dat haar twee nichtjes waarschijnlijk hetzelfde lot te wachten stond. Nogmaals: dit is inderdaad een intriest verhaal maar heeft met pedoseksualiteit evenveel te maken als verkrachting en prostitutie met betrouwen.

Tussendoor staat een zeer kort interview met een zekere Claude Javeau, hoogleraar sociologie aan de ULB. Hem wordt om een verklaring verzocht van de, volgens Le Vif/L'Express, verwilderde zeden waardoor pedoseksualiteit zo is kunnen opleven. Met zijn situatieschets van de westerse samenleving na de Tweede wereldoorlog kan ik het nog enigzins eens zijn, met wat hij daarna echter allemaal bazelt heb ik het iets moeilijker. In feite geeft hij een moreel oordeel over pedoseksualiteit en over de (on)mogelijkheid van een seksuele relatie tussen een volwassene en een kind. Hij baseert zijn oordeel op de stelling dat het kind in een dergelijke verhouding niet gehoord kan worden, omdat het de morele draagwijdte ervan niet begrijpt.

Dat klinkt natuurlijk allemaal erg mooi, maar wat bedoelt hij eigenlijk? Wil hij zeggen dat je om seks

te kunnen/mogen bedrijven een moreel besef moet hebben, en zo ja, waarom eigenlijk? En heeft een kind dan geen moreel besef, of één dat minder sterk ontwikkeld is dan dat van een volwassene? Ik weet het allemaal zo zeker niet. Bovendien voert hij geen enkel bewijs aan voor zijn stellingen. Enkele bladzijden verder in het dossier interviewt men trouwens iemand die slachtoffers van kindermishandeling opvangt en volgens haar voelen deze zich vaak schuldig. Hebben ze dan toch een moreel besef?

Niet O.K.

De naam Lex Van Naerssen is me al langer bekend. Deze seksuoloog van de Utrechtse Universiteit sprak al eens op congressen van homo-organisaties en misschien daarom dat ik een vrij positief beeld van hem had. Na het interview in O.K. met hem gelezen te hebben, is dat beeld wat gekromped.

Overigens moet ik eerst even kwijt dat ik het geen goed interview vind. Van Naerssen zegt nogal krasse dingen over pedo's en wordt door de interviewer, Lesley Monfils, daarover nauwelijks aangepakt. Ook als Van Naerssen vragen niet beantwoordt of ontwijkt, reageert Monfils niet. Bizar, en ook jammer.

Grote stelling van Van Naerssen is dat pedoseksuelen beter niet praktiseren, want dat is zo lastig en onpraktisch. Op zich klopt dat, niemand kan ontkennen dat een pedo redelijk wat risico loopt wanneer hij een relatie heeft met een kind. Dat ligt aan de samenleving - maar die willen hervormen vindt Van Naerssen ook al niet praktisch. Tralalali. Homoseksualiteit is ook niet praktisch, de maatschappij staat ook niet direct te juichen als twee (of meer) homo's leuke dingen met elkaar willen doen. Dat op zich is toch geen reden om dat dan ook maar niet te doen? Verbazingwekkend vond ik echter dat hij hetzelfde zei als Javeau, namelijk dat kinderen nog geen moraal hebben en om die reden geen seksuele verhouding met een volwassene kunnen

hebben. Weer is daar de dubbele stelling dat je a) voor je aan seks kan (mag) doen een moraal moet hebben en b) dat kinderen die (nog) niet hebben. Weerom: waarom? hoezo? Ten andere dat klinkt allemaal erg katholiek, dat moraal en seks moeten samengaan.

'Gesublimeerde pedoseksualiteit kan mooie kunstwerken opleveren'

Hilarisch wordt het wanneer Van Naerssen stelt dat sublimatie ook nog een optie is voor pedo's, kunnen ze tenminste mooie schilderijen gaan maken. Het is misschien waar dat gesublimeerde pedoseksualiteit mooie kunstwerken oplevert, ik ben er echter eerder van overtuigd dat opgelegde onthouding voornamelijk frustraties oplevert. Is leuk voor Van Naerssen natuurlijk: heeft hij weer wat klanten extra in zijn winkel. Ik ben er niet op tegen dat iemand voor zichzelf uitmaakt dat hij

Voor PEDOFIELEN is vriendschap belangrijker dan sex voor veel 'normale' mensen
niet. Robert Rehm, Alkmaar

VK
19

Felicitaties

Daring pedofiele congratulations with your 4th birthday!
Love you, Pindakaas.

zich van seks wil onthouden, om welke reden dan ook (seks en het hebben van relaties is bijna altijd onpraktisch en zeker vrijheidsbeperkend) maar om dat als oplossing voor het probleem te gaan poneren...

Opgelet: geleerden

Ik heb het vooral zo moeilijk met wat beide heren beweren omdat ze een titel hebben en dat hoe dan ook wat zij eggen daardoor meer gewicht krijgt. Het effect van: 'De meester heeft het gezegd, dus is het waar'. Daarom zijn hun stellingen ook 'gevaarlijker' dan die van mijn buurvrouw - zelfs al zegt zij hetzelfde. Bij Van Naerssen is er nog de extra-irritatie dat hij ook aan opvang van pedo's doet en hen met zijn therapie de hemel op aarde belooft of op zijn minst toch de rust. Dat kan voor bepaalde individuen een oplossing bieden, gelukkig voor hen, maar verandert uiteindelijk niets aan 'het probleem'. Misschien moet hij toch maar overwegen om heel Nederland te gaan hervormen, en kan hij er en passant Vlaanderen nog bijpakken.

De uiteindelijke oplossing zal er alleen maar kunnen komen wanneer iedereen de veelvormige seksualiteit in zichzelf erkent en we de etiketten hetero/homo/pedo/viezenik kunnen afschaffen. Misschien kunnen mijn achterkleinkinderen dat nog meemaken.

Bedrieglijke woorden

De pedo's manipuleren ons listig met hun argumenten, die daarom gevaarlijk zijn. Ze prediken een vrije seksualiteit, omdat die zogenaamd door volwassenen wordt geremd, ze halen een mengelmoois van voorbeelden van 'vroeger' aan, gaande van de pederastie der Griekse filosofen tot verkeerdt geïnterpreteerde ethnologische anekdotes. Op die manier bereiken ze hun doel: andere volwassenen destabiliseren, die konstant bevestiging zoeken van hun eigen "seksuele bevrijding". Ook al kunnen we niet stellen dat hun argumenten anderen tot daden aansporen, de recente rechtszaken tonen duidelijk aan dat het schuldgevoelen van diegenen die kinderen seksueel hebben misbruikt, plaats heeft geruimd voor cynische zelfrechtvaardiging. We bouwen hun giftige redenering af, samen met Claude Javeau, hoogleraar in de sociologie aan de ULB.

Hoe is het zover kunnen komen?

Na de oorlog, toen de mensen meer welvaart kenden, zijn zich duidelijk hedonistische ideeën gaan ontwikkelen, gebaseerd op het ogenblikkelijke genot, de consumptie. Dit bestreek vele terreinen, waaronder de seksualiteit. In de jaren 70 zagen we, met name in Nederland, een stroming ontstaan die seksualiteit wilde banaliseren. Het motto was: "Iedereen heeft recht op genot". Dat is een onbereikbare doelstelling: een maatschappij zonder verboden is niet leefbaar. De pedofielen hebben deze argumentering opnieuw bovengehaald en ze oevrogen met een verkeerdt begrepen Freudiaanse saus. Ze praten bijvoorbeeld over het 'polymorf pervers' kind, dat op zoek zou zijn naar 'stimuli', die de volwassen samenleving hen onthoudt. Ze praten veel over liefde en tederheid, om op die manier uit te leggen dat ze alleen maar het kind 'frustraties' willen besparen.

Wat vindt u van deze argumentering?

Volgens mij is ze compleet vals: in de seksuele relatie tussen een volwassene en een kind wordt één van de partijen niet gehoord, en kan hij dit ook niet. Een kind heeft weliswaar zijn seksualiteitsbeleving, maar het geeft er geen precieze betekenis aan. Het is derhalve verkeerdt, om het kind een seksuele verhouding op te dringen waarvan het de morele draagwijdte niet begrijpt. Zo wordt het een machtsverhouding.

Moeten wij dan een aantal ideeën van de seksuele bevrijdingsbeweging weer in vraag stellen?

De grenzen van de 'legitieme' seksualiteit zijn inderdaad verlegd, maar ik vind dat we ze zo moeten houden. We gaan niet opnieuw gescheiden vrouwen, homoseksuele mannen en vrouwen of overspeligen stigmatiseren! Maar ik vind dat er grenzen zijn, en dat we een evenwicht moeten vinden tussen een veelvormige seksualiteit en de maatschappelijke verboden. Die grens is duidelijk te trekken: een verhouding kan niet worden opgelegd, omdat op die manier één van de partners tot slachtoffer wordt.

Carine VASSART (Overgenomen uit Le Vif/L'Express)

Any adult who seeks pleasure or sexual gratification by involving a child under sixteen years of age in sexual activities is guilty of sexual abuse. Such activities may involve exposure to inappropriate sexual stimulation, fondling, genital touching and attempted or actual intercourse. Activities may occur on a single occasion or, commonly, be repeated over months or years.

Sexual abuse is frequent. At least one in ten of British children are victims and some authorities say that as many as one in four British girls are abused in this way. For the majority, the offence will occur with someone they know — most often, a member of their own family. Ninety per cent of cases are of offences committed by men, men who come from every class, race, religion and occupation.

A great majority of victims are female but, not infrequently, boys are abused — most commonly by their mothers but, in some cases, by their fathers.

Incest

Incest, the full sexual exploitation of one member of a family by another, is particularly destructive. The offence is nearly always repeated and histories of victims often go back to their young childhood.

In the commonest form, a father or step-father has repeated intercourse with his daughter or step-daughter, sometimes with the knowledge of the mother. The child fears her father, the wife is afraid to speak out and the husband dreads revelation to those outside the household.

Emotional havoc is wreaked upon the child, havoc which will manifest itself in later life in disturbed relationships and neurotic behaviour. Instead of growing up loving their parents and conscious of their support as they start on adult life, the child learns hate and anger. Instead of looking back on childhood as a time of innocence and joy, they feel guilt, shame and confusion.

The majority of victims do not tell anyone — some may even believe it is 'normal'. Deep secrecy may be maintained for many a year. In 1984 there were just 162 convictions in England and Wales and yet the Incest Crisis Line, to which victims can telephone anonymously, handles some 300 calls a week.

Paedophilia

Paedophilia literally means love of children and many paedophiles seek not sexual intercourse but affection or opportunities for stimulation. Most paedophiles are men but by no means are always old men in dirty raincoats. They can be from all backgrounds and involved in any line of work, voluntary service or they may be unemployed. In the majority of reported cases, the victims know the

offender. Fortunately, few of the offenders are aggressive and physical violence to the child is relatively rare.

The victims of paedophiles are usually prepubertal. In many cases the offence is avoidable in the sense that the victim does not realise that what is happening is wrong and that they should object, particularly as the offender is one whom, very often, they have been taught to trust and respect.

The harm which is done to children by exposure to paedophilic behaviour has proved hard to assess. Certainly, those cases in which violence *does* occur or where the behaviour is repeated over a long period of time are extremely damaging. On the other hand, single incidents, subsequently handled with sensitivity by loving parents, may not produce much in the way of long lasting ill effects.

Discovering what has happened

Children do not lie about sexual abuse, although initial statements may be altered or retracted as they begin to realise the implications of what they have said. Leaders should always take the remarks of a child seriously and question them *gently* as to exactly what has occurred. The child may well not have the language or experience to describe what they mean and use words like 'teasing' or 'acting funny' when they are trying to express something beyond their state of knowledge. It is important that the child is listened to and encouraged to share what has happened.

Victims of repeated Incest will present a diffuse and wide-ranging picture of emotional and behavioural disturbance. It is unlikely that Leaders will perceive that Incest is at the core of the problem, there are any number of other possibilities in such cases. It is only the direct reference or the off-guard remark which may alert the Leader to the true state of affairs.

If suspicions are aroused

Sexual abuse within the home is an extremely difficult matter with which to deal. As with physical and emotional abuse, the Leader should act on grounds of reasonable suspicion and

the overriding duty is to hand the matter over to an authorised body, such as social services, the National Society for the Prevention of Cruelty to Children or the police. All of these bodies are obliged to investigate the matter. Your confidence will be protected if you desire.

Isolated sexual incidents arising outside the home are a different matter. The proper people to deal with it are the parents. Do your best to persuade the child to tell the parent all that he has told you, offering to accompany him while he does so. Initial parental reaction may well be of anger and disgust, yet the child will be best served by a calm, non-punitive approach. It may be best if you forewarn the parents that the child has something serious to say. It is advisable to take another Leader or the Group Scout Leader with you to the interview if possible.

Leader vulnerability

Adults in the Scout Movement are themselves at risk of being perceived as sexually aberrant. Our screening procedures at entry are thorough but they can never be completely watertight. Even if they were it would not suffice. People change. Marriages may become unhappy and lonely, we can become ill or sad and lose our judgement.

Moreover, if every adult in our Association is, and always had been, blameless, then parents and public would rightly remain slightly suspicious. 'There's a lot of it about...' as they say.

It is absolutely vital, therefore, that not one of us ever puts ourselves into the position where others can construe misdemeanour. For instance, no Leader should seek the company of a boy alone, particularly in the Leader's own home. Extreme care must be taken over arrangements which potentially expose young people to the attentions of another adult — for the safety of everyone.

These remarks are not intended to offend, merely to raise sensitivity to the dangers to which we put youngsters and ourselves!

More information

Further advice and information on the sexual abuse of children is available from the Development and Relationships Department at Baden-Powell House or from the National Society for the Prevention of Cruelty to Children, 67 Saffron Hill, LONDON EC1.

For ChildLine, telephone 0800 1111 or write to ChildLine, Freepost 1111, London N1 0BR.

An excellent book, published by Bedford Square Press and written by Michele Elliott, may be useful reference material for Groups or Districts to keep on hand. *Preventing Child Sexual Abuse* is priced £2.50 and is available from most large bookshops. ☆

SCOUTING Magazine, October 1990

Introduction

Some time ago, we were sent a book for review entitled, *No more secrets for me*, by Oralee Wachter, which, if memory serves us right, we reviewed in an early *Beaver Scout Supplement*. This book tackled the difficult subject of child abuse in a simple easy-to-understand story form, so that the stories could either be read by the youngsters themselves or be read to them.

This sensitive collection of stories shows vulnerable children, who might be silenced and confused, how to say 'no' to an advance and how to make sure that a disturbing situation of a stranger being rather too friendly, or if someone they know touched them in a way that felt wrong.

When we re-ran our series on child and sexual abuse earlier this year, this book sprang to mind and we asked Doctor Roger May, the originator of the series of articles to review this book. He writes,

'Sam is on his first school trip, camping. One afternoon, the others go swimming but Sam decides to be lazy and flops in his tent. He is joined by Mike, a student, who suggests a game. It starts by taking off all their clothes...!

'What happens to Sam and Mike is one of the four relationships described. Also featured is Lee and a baby-sitter, Lyn and a stranger and Maureen with her step-father. Each tale is easy for young children to read and is pleasantly illustrated by pencil drawings.

'*No more secrets...* deals with children faced with dilemmas of who to trust, who to believe and where their loyalties lie. It helps children to understand that confusion — even panic — may be normal reactions.

'It carries simple messages and definitions. People who seem nice may not be nice and some secrets must not be kept!'

We tried to obtain a supply for sale through our mail order pages but, unfortunately, it is now out of print and no reprint is envisaged in the short term.

However, we have been in negotiation with Puffin Books, the publishers, and have permission to reprint the stories in SCOUTING Magazine over this and the next three months. Our grateful thanks go to them for this permission to publish what we believe to be an invaluable resource to Leaders in our Movement — and in other similar Movements with younger Members — who could be particularly affected by incidents as described in the stories.

Now read on...

SCOUTING Magazine, October 1990

Talking Helps

Lee came home drenched from the rain. Josie, the baby-sitter, was there waiting for him. She came round every day to keep an eye on him until his mum got home from work.

'Hello, Lee,' she said. 'Take off your raincoat. You're dripping all over the place.'

He took his homework out of the pocket of his raincoat and looked at the watery purple ink. The wad of wet roneoed sheets was definitely too faded to read. No homework today, he thought.

'You're soaked,' Josie said. 'How about a bath to warm you up?'

Lee was surprised. Usually they had something to eat.

'A bath,' he protested. 'Why? I'm wet enough.'

Josie was already in the bathroom running the water. She pulled off his sweater and was about to pull down his trousers when the 'phone rang. Josie went to answer it.

'I can take my own clothes off,' Lee said to himself. He closed the door, got undressed, and slid down into the warm water. It felt

nice. He knew Josie was talking to her boyfriend, Robert. They talked for a long time every day.

Josie put the 'phone down and called out. 'Lee. Pull the plug out before the water gets cold.'

A minute later she walked straight into the bathroom. She reached for a towel, wrapped him up, and started to rub him dry.

'Don't, Josie. I'll do it myself. Go and wait for me in the kitchen,' Lee said.

Josie looked at him for a minute and laughed. 'I expect you're embarrassed, Lee, aren't you? Just because you're naked. That's silly. I know all about boys. I've got two brothers, you know. They run around the house half undressed all the time. It doesn't matter at all.'

Without waiting for him to answer, she finished drying him all over. Even his bottom.

'It matters to me, Josie. I don't like it.'

When his mother got home he was still in a bad mood. 'I don't want Josie to baby-sit for me any more,' he announced.

'Why not?' asked his mother. 'I thought you liked her.'

Lee was confused. He didn't know what to say. Lee did like Josie, except for one thing. She always kept an eye on him, even

when he didn't want her to. She never knocked on the door to the bathroom. She didn't let him get dressed by himself.

His mother put her arm around him and hugged him. 'Talk to me, Lee. If something's worrying you, I want to know what it is. Maybe I can help.'

'Well,' he began, 'I don't like Josie undressing me. I don't like her drying me, either. I don't want her to walk in all the time when I'm in the bath.'

'I can understand that,' answered his mother. 'Have you ever told her how you feel?'

'It doesn't do any good,' he said. 'She won't listen to me. She says I'm just being silly. Can't you get another baby-sitter?'

'Of course I can, Lee,' said his mother. 'If we can't get Josie to listen to you and respect your feelings, I will look for someone else. But first I'd like to talk to her and explain.'

'What will you say?' asked Lee.

'I'll say something like, "Lee and I want you to baby-sit. But only if you consider his feelings. That means listening to him and respecting his privacy about his body." How does that sound?'

'Pretty silly. She won't listen.'

'We don't know that, Lee, until we try. I'll talk to her tonight.'

The next day when Lee came home from school, Josie was there, as usual, doing her homework in the kitchen. 'Got any homework today?' she asked.

'Yes. Spelling.'

'Let's make some French toast first. Then I'll test you. Okay?'

'Okay,' said Lee.

Josie cut some slices of bread. Lee broke an egg into a bowl and mixed it with a fork. Josie put some butter into the big black frying pan and lit the gas-ring.

'You know what?' said Josie.

'What?' answered Lee.

'Your mum and I had a talk. I suppose I didn't understand how you felt about some things.'

Lee slipped the first piece of bread into the egg then laid it carefully in the hot butter. He felt funny talking about it.

'From now on I'll be more careful. I won't embarrass you any more. All right?'

'All right,' said Lee. 'Is it time to turn the toast?'

'Yes,' said Josie. 'Go ahead.'
'I always break it,' said Lee. 'You'd better help me.'
'Of course,' said Josie. 'That's what I'm here for. And speaking of help, let's get your spelling out, too.'

SCOUTING Magazine, November 1990

Friendly Persuasion

Lynn stood apart from the children at the bus stop. Every morning they pushed, and teased and jostled each other as they waited for the bus to creep through the rush-hour traffic. She stood in the doorway of a shop and read through her homework. Every now and then Lynn looked up to check the progress of the buses far down the road. That was when she noticed the battered old car. There was a pretty lady inside, talking to the children in the queue.

'Can anyone tell me where the library is?' she asked.

No one paid any attention to her. Some just shrugged their shoulders. Most of them went right on laughing and talking, as if she wasn't even there. The lady leaned right out of the window and asked again, louder this time.

'Can you please tell me how to get to the library?'

Lynn felt sorry for her. She knew the library was squeezed between two shops in the Centre. If you didn't know where it was, you would never find it. She stepped out of the doorway and went over to the car.

'The library is in the Centre,' Lynn said. 'Do you know where that is?'

'Yes, I think so,' said the lady, smiling at Lynn. 'By the Post Office isn't it?'

'That's right. Well, the library's there too,' Lynn continued, 'but it's very small. It's sort of hidden behind the chemist. Right next to the supermarket.'

'No wonder I missed it then,' said the woman. 'I must have walked right past it and didn't even see it.' The lady got out of the car and put her hand on Lynn's shoulder. 'Thank you so much. You're a very helpful girl. What's your name, dear?'

All three buses rolled up at once, and everyone piled on. 'Fares please. Hurry on now,' said the conductor.

Lynn saw the last few children get on the bus.

'Lynn,' she answered. 'I'd better go.'

Lynn turned and stepped on to the bus. She was the very last one.

'Mine's Mar... got,' the lady called, and she waved to Lynn as the bus pulled away.

After school, Lynn rode home on the bus with her best friend Ellie. They always went to Amir's sweet shop in the Centre and then walked home together. Today, when they got off the bus, Lynn noticed the same battered old car parked across the street. 'I suppose that lady, Margot, lives around here,' thought Lynn. Then she heard someone call her name. It was Margot calling her from across the street.

'Lynn, Lynn. Come over here. I want to show you something.'

'Who is that lady calling you?' said Ellie. 'Is she a friend of your mother?'

'Not really,' answered Lynn. 'I just met her this morning at the bus stop. She says her name is Margot.'

'Margot? What did she want? Why were you talking to her? I mean, that seems a bit odd to me,' said Ellie.

'Oh, Ell! She just asked for some directions, that's all. There's no need to be rude, and anyway, she was very nice.' Ellie can be so unadventurous sometimes, thought Lynn.

'Well, what does she want this time?' said Ellie.

'Let's go and find out,' answered Lynn.

The girls crossed the street and as they got closer, they could see a tiny puppy snuggled up on Margot's shoulder.

'Oh, he's so sweet,' said Lynn, stroking the little round head and silky ears.

Even Ellie couldn't resist. 'What's his name?' she asked.

'His name's Mugs. Are you a friend of Lynn's?' asked the lady. 'What's your name?'

Ellie ignored the question and reached out to stroke Mugs.

'May I hold him?' she asked.

'Yes, of course,' answered Margot. 'Actually, I was just on my way to the library. Why don't we walk along together and maybe you can show me exactly where it is.'

'All right,' said Lynn, 'we're going that way anyway.'

The three of them walked to the Centre. Lynn and Ellie took turns holding Mugs while Margot talked on and on in a friendly way. She asked them about school and who was their favourite teacher. She wanted to know what sports they liked playing.

Margot behaved as if she had known them for a long time. She explained that she and her husband were new to this part of London, and she thanked Lynn and Ellie for showing her where everything was.

'Here's our favourite place,' Lynn said, when they got to Mr. and Mrs. Amir's sweet shop. 'My friend Adana works here in her parents' shop after school. She's so lucky.'

Margot smiled. 'I know what we'll do,' she said. 'I have to get some food for Mugs in the supermarket. Will you mind him for me? Then, I'll buy you both some sweets. How does that sound?'

'No thanks,' said Ellie. 'I have to go straight home after school. My mum expects me.'

Margot looked disappointed. 'Oh, dear. That's a pity,' she said. 'It will only take me a minute. How about you, Lynn? I know your mum wouldn't mind.'

'Oh, Do you know Lynn's mother?' asked Ellie.

'Not really. But I'm sure she would understand,' answered Margot.

'Well anyway, I have to get home,' said Ellie. 'It's a rule. Are you coming, Lynn?'

Before Lynn could answer, Margot held Mugs out to Lynn, dangling him in space. His little puppy feet pawed the air as Lynn reached for him.

'Thanks, you're a darling,' said Margot moving briskly away to the store. 'I'll be back in a minute,' she called.

'I don't know why you're so nice to her,' said Ellie. 'You don't even know her.'

'You always think the worst of people,' said Lynn. 'I don't see what's wrong with minding her dog for a moment.'

'I don't think the worst. I just think it's odd, that's all. I mean, why is she so friendly and why does she want to buy us sweets?'

'You can stay if you want, but I don't think I like her. I'll see you tomorrow,' said Ellie.

Mugs licked Lynn's neck happily, nibbled her fingers and then abruptly fell asleep in her lap. Soon ten minutes had gone by and Lynn began to wonder what was taking Margot so long.

'It's getting late. Mugs, I'm supposed to be home and here I am stuck with you,' she said to the puppy, who just went on sleeping.

Just then, the same battered old car drove up but this time there was a man inside. He opened the car door and walked over to her.

'Hello, you're Lynn, aren't you?' he asked. 'My wife forgot all about you and Mugs here. She sent me around to drive you home, before your mother starts getting worried about you. The car's just over there,' he said.

Lynn didn't know what to do. Maybe Ellie was right. Suddenly it did seem a bit odd. She knew better than to get in a car with a stranger but then again, Margot didn't seem like a stranger at all.

And, this man was her husband, and he seemed to know who she was. She felt very confused.

The man put his hand on her shoulder and said, 'Look, I'm sorry about this. Sometimes Margot forgets things,' he explained. 'Not to worry. You and Mugs just hop in the car, and I'll have you home in a jiffy.'

'No, thank you,' said Lynn twisting out of his reach. 'I'd rather walk home. Here, you'd better take the puppy.'

'Nonsense,' he said with a friendly smile. 'Margot would never forgive me.' He reached out to Lynn, as if to pull her into the car.

Lynn jumped back out of his reach. She was still holding Mugs.

'No!' she said loudly. 'I don't want to.' She turned around quickly and ran as fast as she could to the safety of the sweet shop. She blurted out the story of Margot and Mugs to Mr. Amir. 'There's a man out there,' she said, out of breath, 'he wants to take me home. I don't want to go with him. But, I have his dog and... I don't know what to do.'

Mr. Amir listened. 'You stay here and play with Adana,' he said, 'while I phone your mother. She'll know what to do.'

When Lynn's mother arrived she was very upset. She was also very glad to find Lynn safe. She hugged her and scolded her all at once. When Lynn told her what had happened, her mother became very serious.

'Lynn,' she said. 'Haven't I told you not to talk to strangers?'

'Yes, I know,' answered Lynn. 'But, Margot wasn't a stranger, not really.'

'A stranger is anyone your mother doesn't know, and I've never met this woman before,' said her mum.

'But she seemed so nice,' argued Lynn, 'and she remembered my name. I was just trying to be helpful.'

'Maybe she was nice,' said her mother. 'And maybe she wasn't. It's hard to know for sure. Nice people don't ask children to mind their dogs, or to go to places with them, or to do anything without their mum's permission. Nice people know that children are taught to be careful about things like that. That's why it's best to be extra careful. Running away was the right thing to do.'

'What about Mugs?' asked Lynn. 'What's going to happen to him?'

'Let's take Mugs along to the police station. I want to tell them what happened to you in case these people have bothered other children before. Maybe the police will recognise the car. We can report Mugs as a lost dog and if Margot doesn't claim him, I suppose we'll just have to take him home.'

Lynn cuddled Mugs. She wondered what Ellie would say when she heard what had happened. She could just imagine Ellie saying, 'See, I told you so.' 'Maybe Ellie is right,' thought Lynn. 'She doesn't take any chances.'

Close to Home is about the abduction of children. It is designed to be read by, or to, young children although it contains a short introduction for parents, which is written by Claire Rayner. The book is illustrated by a number of excellent pencil drawings.

The stories tackle situations like Jane who worries her mummy by not telling her where she is going, Paul who gets a fright taking a short cut across waste ground, Gina who is off with a lady in a supermarket. The stories are easy to read and well paced. They are also realistic, there are brothers who are a pain, friends who argue and kids who get scared and confused.

Close to Home introduces children to the concept that some adults are bad. It carries a clear message — don't break the rules!

Two worries. Firstly, the book assumes that all parents communicate sensibly and unambiguously with their children. Do they?

Secondly, what is a 'percheron'? I did not know but my dictionary says it is a breed of cart horse!

The cover of *Close to Home* carries the message that 'parents and teachers will welcome the book, more to the point, so will children'. I agree. So, too, should Beaver Scout Leaders and Cub Scout Leaders who could use these stories without adaptation in Meetings.

Wellicht meer vervolgingen zaak-Zetten

Door een onzer redacteurs NRC

ARNHEM, 1 nov. — Het openbaar ministerie in Arnhem zal wellicht vervolging instellen tegen stafleden van de jeugdpsychiatrische kliniek De Lingewal, een van de Helderingsstichtingen in Zetten. Volgens mevrouw mr. W. Sorgdrager, advocaat-generaal aan het Arnhemse gerechtshof, blijkt uit de zaak tegen de Zettense psychiater drs. F. dat ook anderen zich schuldig hebben gemaakt aan laakbare handelingen.

In haar requisitoir gisteren tijdens het proces tegen F. sprak Sorgdrager over „een volstrekte ontsparing van een inrichting, althans van een of meer afdelingen ervan”. Ook vroeg zij zich hardop af of sommige van de personeelsleden over het misbruik door F. hebben gezwegen omdat zij „behoren tot de personeelsleden die zich ook aan seksueel misbruik schuldig maakten”.

Tegen drs. F. eiste Sorgdrager gisteren wegens het plegen van ontucht met pupillen acht jaar gevangenisstraf en een ontzetting uit zijn beroep voor de duur van 13 jaar. Daarmee ging de eis van fungerend procureur-generaal twee jaar uit boven de straf die de officier van justitie in mei voor de Arnhemse rechtbank eiste. Sorgdrager motiveerde de straf-

maat door te verwijzen naar het vonnis van de rechtbank waarin maar zes van de tien aanklachten bewezen werden geacht, terwijl zij acht van de tien aanklachten bewezen acht. „F. is niet zo maar iemand met zwak vlees”, aldus Sorgdrager, „hij is iemand die enorme macht heeft gehad en die macht ernstig heeft misbruikt.”

Aan het eind van de tweede dag van het proces in hoger beroep laaiden de emoties op de publieke tribune hoog op. Verscheidene vrouwen huilden, terwijl president mr. J.C. Gerbrandy de zaak sloot. De emoties werden mede veroorzaakt door het „laatste woord”, waarop een verdachte in een strafzaak recht heeft. F. betoogde daarin dat hij nooit meer wordt geloofd en dat hij geen ambities meer mag hebben voor de rest van zijn leven.

„Mijn gezin en ik worden slachtoffer van pesterijen. Al drie keer is bij mij ingebroken, waarbij reservebrillen en foto's van kinderen en kleinkinderen werden weggehaald. Ik mag nooit meer iets willen met mijn leven. Dat is treurig voor mij en voor mijn naasten”, aldus de Zettense psychiater. F. is door het medisch tuchtcollege voor zijn leven uit zijn beroep gezet wegens zijn seksuele relatie met een patiënte.

De raadsman van F., de Arnhemse advocaat mr. E. Sutorius, bepleitte primair niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie. Volgens Sutorius heeft zijn cliënt geen eerlijke berechting gekregen en zijn de beginselen van de behoorlijke strafvordering tijdens de opsporingsprocedure geschonden. Tijdens het vooronderzoek tegen F. eisten zes slachtoffers in kort geding een schadevergoeding van de ex-psychiater. De president van de rechtbank wees die eis op basis van het op dat moment onvolledige strafdossier toe. Volgens Sutorius is met dat vonnis de onschuld-presumptie (iemand is onschuldig totdat diens schuld bewezen is) met voeten getreden. Zijn cliënt zou het slachtoffer zijn van „krantenjustitie”: „Niemand in Nederland twijfelde na de kort geding uitspraken en de publiciteit nog aan de strafrechtelijke afloop van deze zaak”, aldus Sutorius.

De advocaat betoogde ook dat F. het slachtoffer is geworden van een jarenlange vete tussen de Helderingsstichting en een kritische jongerengroep „die er al sinds 1973 op uit was mijn cliënt te wippen”. Binnen de inrichting in Zetten gold een regiem van straffen, platsuitten, isoleren en intimeren. „De hele zaak overzien-

de kan ik tot geen andere conclusie komen dan dat hier een afrekening heeft plaatsgehad met cliënt over zijn wijze van behandelen”, aldus Sutorius, die voor vrijspraak of in elk geval een „veel mildere strafoplegging” pleitte.

Sorgdrager typeerde F. als „een slimme man die voor alles een aannemelijk verhaal heeft”. „Ikzelf kan me wel iets voorstellen van de wijze waarop men in de ban, in de macht raakte van F.”, aldus Sorgdrager. Zij had ernstige kritiek op de verklaringen van de drie getuigen-deskundigen, prof.dr. W.A. Wagenaar (hoogleraar psychologische functieer), prof.dr. M. Brouwer (hoogleraar psychologie van collectief gedrag) en drs. J. van der Meulen (psycholoog die van 1976 tot 1980 onderzoek heeft gedaan naar de leefomstandigheden van meisjes uit Zetten) die de verdediging had laten komen. Zij noemde hun beweringen „gegochel met getallen”.

„Het is te makkelijk om de aanklaagsters te betichten van collectieve waan, alleen omdat ze soms hetzelfde vertellen. Er is hier ook geen sprake van massahysterie, zoals prof. Brouwer beweerde”, aldus Sorgdrager.

Uitspraak 14 november.

ARNHEM, 24 nov. — De ex-psychiater-directeur van de Helderings Stichting in Zetten, dr. F. (57), gaat in cassatie tegen het arrest van het gerechtshof in Arnhem. Dit heeft zijn raadsman, mr. E. Sutorius, gisteravond meegedeeld. Vorige week kreeg F. zes jaar gevangenisstraf en elf jaar ontzetting uit de geneeskunst opgelegd wegens seksueel misbruik van meisjes die in zijn inrichting verbleven. Sutorius verwacht dat de uitspraak van de Hoge Raad ongeveer een half jaar op zich zal laten wachten. F. ontkent alle beschuldigingen die tegen hem zijn gedaan. De cassatie betekent dat de tenuitvoerlegging van de straf van F. voorlopig wordt uitgesteld. Sutorius wil de Hoge Raad onder meer horen over een eventueel nieuw onderzoek van de slachtoffers door een onafhankelijke psychiater, een verzoek eerder werd afgewezen. Ook een verzoek van Sutorius om de aanklaagsters als getuigen te horen in de strafzaak werd afgewezen. De slachtoffers van Finkensieper zeggen „geschokt en verbijsterd” te zijn over de cassatie die is aangekend door de ex-psychiater.

Ex-psychiater F. gaat in cassatie tegen arrest NRC

Nogmaals Dokter F.

VPRO 24/11-11

Bij de VARA-televisie zat de inmiddels wegens seksuele delicten veroordeelde dokter F. oog in oog met Paul Witteman.

Ook bij de VARA beweerde, later, een huilend slachtoffer van F. in een 'itempje' van een soort Astrid Joosten-show dat veel van haar lotgenoten nog zo diep in de put zaten dat ze een (nieuwe) ondervraging door het Hof niet zouden aankunnen.

Nu het in de strafzaak-F. tot een uitspraak in hoger beroep is gekomen kondigt de VARA-televisie binnen korte tijd opnieuw een uitzending aan over F. en de Zettense Helderingsstichtingen. Nu zonder F. zelf, maar wel met enkele betrokkenen. Het persbericht belooft een reconstructie van de periode 1970-1988 tijdens welke F. in Zetten werkzaam was. Een documentaire gemaakt door *Toni Boumans* waarin twee dappere ex-pupillen die niet eerder op televisie verschenen de hoofdrol spelen, hun tranen bedwingend, soms tevergeefs, voortdurend worstelend met datgene wat ze door het hoofd spookt.

Vraag aan Boumans: 'Wat hoop je met de film te bereiken, het is toch inmiddels wel duidelijk dat het mis was in Zetten?'

Boumans: 'Het moet steeds opnieuw uitgelegd worden. (...) En er loopt nog een aantal procedures, een aantal vrouwen heeft schadeclaims ingediend bij de Helderingsstichtingen en bij het Ministerie van Justitie; er mag eindelijk wel eens een vorm van genoegdoening plaats vinden.'

Vraag: 'Julie noemen F. voortdurend voluit bij zijn naam, hij moet openlijk tegen de schandmuur?'

Antwoord: 'Zeker. Ja.' Hoewel aan de documentaire zichtbaar met zorg en precisie is gewerkt voegt hij weinig tot niets toe aan wat er over de Helderingsstichtingen en de persoon F. al bekend is. En in uiteenlopende media breed werd uitgemeten.

De vraag is of het creëren van 'genoegdoening' een goede motivatie is om journalistiek te bedrijven cq televisie te maken. ADG

dinsdag, Nederland 1, 23.05 uur

Psychiater

NVHN 1

De psychiater F. blijft, in de zaak die nu in hoger beroep wordt behandeld, alle schuld ontkennen. Voor menigeen staat in Arnhem ook niet langer een nietsontziende wellusteling terecht, die zijn positie in de Zettense Helderingsstichtingen op schandelijke wijze heeft misbruikt. Sinds F. een paar maanden geleden de publiciteit begon te zoeken, is dat beeld bijgesteld.

Zo werd hij in het NRC Handelsblad geportretteerd als een soort gentleman-crimineel, die zich in zijn gedrag tegenover de moeilijk opvoedbare pupillen hoogstens wat lichtzinnig had gedragen. Hij gaf wel toe dat het verstandiger was geweest om de verkrachting van een meisje niet zonder verdere getuigen op een therapeutisch-realistische wijze na te spelen. Zo had hij meer fouten gemaakt. Achteraf gezien had hij ook beter geen seksuele relatie aan kunnen knopen met een patiënte uit zijn particuliere praktijk.

Hij schreef haar opgewonden brieven, die aan duidelijkheid niets te wensen overlieten. Een fragment: "Ik denk wel eens: waarom ben je niet naakter als ik kom? Waarom verspillen wij tijd

Kokanje

door Gerrit Jan Zwier

met thee en praat? Ik zie je graag staan met je rug naar me toe, naakt, onbezorgd, begeng. Soms wil ik passief klaargemaakt worden door je hand, door je mond, of door op je te zitten. Ik weet niet goed wat jij allemaal aandurft”.

De schrijfster Mischa de Vreede publiceerde onlangs een artikel in een tijdschrift waarin zij bekend maakte dat de jonge F. haar eerste vriendje was geweest. Zij woonde toen in Zetten, en kende ook de vader van F., directeur van de inrichting en onorthodox predikant, goed. Zij keurt het gedrag van haar vroegere minnaar niet goed, en vindt het terecht dat hij voor aantoonbare fouten wordt gestraft. Maar tegelijk wijst ze erop dat het doen en laten van F. gezien moet worden tegen de achtergrond van de dulle jaren zeventig, toen op seksueel gebied eigenlijk alles was toegestaan. Partnerruil en groepsex werden toegejuicht. Iedereen wilde met iedereen naar bed. “Psychiaters stonden erom

bekend”, schrijft Mischa, “net als gynaecologen, en ook huisartsen zijn maar mensen en deden graag even de gordijnen dicht. Daar lachte je om als vrouw en zelfs wanneer je van een dergelijke behandeling niet gediend was, vond je het geen reden om een andere dokter te nemen. Je was er immers zelf bij en je kon 'nee' zeggen”.

Ze vindt het echter hypocriet om nu met een beschuldigende vinger naar F. te wijzen en verontwaardigd te doen over de geile brieven die hij aan patiëntes schreef. Bijna iedereen deed in die vreemde jaren, volgens Mischa de Vreede, dergelijke brieven op de bus. Naar haar mening is er tegen F. een hetze gaande, die alle kenmerken heeft van een heksenjacht. Het woord heksenjacht is ook in de Arnhemse rechtszaal al gevallen. Het werd in de mond genomen door een van de deskundigen, de hoogleraar in de massapsychologie

M. Brouwer. Hij vergelijkt de gang van zaken rond F. met die van vroegere heksenprocessen, waarbij de ene beschuldiging na de andere wordt geuit, en iedereen gevangen zit in een "collectieve waan". Het lijkt hem waarschijnlijk dat iets dergelijks ook nu het geval is, maar, zo laat hij de heren rechters weten, "echt zeker weet ik dat niet". Met de deskundigheid van psychologen kan Justitie dus ook niets aanvangen.

Het is niet voor het eerst dat Brouwer bij actuele kwesties met zijn heksenverhaal op de proppen komt. De Oude Pekela-affaire was nog maar nauwelijks in het nieuws, of Brouwer sprak al over "massahysterie", en vergeleek de clowns met heksen. De angst en onzekerheid, die ter plaatse waren ontstaan, zochten zich een uitweg, en kregen vorm door anderen van alle ellende de schuld te geven. In tijden van spanning en dreiging gaat een gemeenschap naarstig op zoek naar een zondebok. F. zelf vindt natuurlijk ook dat er tegen hem een hetze wordt gevoerd. Dat vond Weinreb ook, de joodse rebbe, die wegens collaboratie en zedendelicten werd veroordeeld, maar die zichzelf als een verzetsheld en een belangrijk gynaecoloog beschouwde. Het zal niet eenvoudig zijn om uit te maken of F. vooral een zondaar of een zondebok is.

Drs. F. door hof tot 6 jaar gevangenis veroordeeld

Door een onzer redacteurs NRC

ARNHEM, 14 nov. — Het hof in Arnhem heeft de voormalige geneesheer-directeur van de Helderingsstichting in Zetten, de 57-jarige drs. F., vanmorgen veroordeeld tot zes jaar gevangenis en elf jaar ontzetting uit de geneeskunde wegens het plegen van ontucht met aan zijn zorg toevertrouwde pupillen.

In mei dit jaar besloot de Arnhemse rechtbank tot dezelfde straf. Het openbaar ministerie had voor het hof acht jaar gevangenis en 13 jaar ontzetting uit het beroep geëist.

Het hof achtte bewezen dat F. „frequent, zeer regelmatig en gedurende een lange periode zeer kwetsbare meisjes seksueel heeft misbruikt”. Bij de bepaling van de strafmaat heeft het hof in overweging genomen dat de slachtoffers van F. vele jaren nodig hebben gehad de trauma's ten gevolge van dit misbruik te verwerken terwijl anderen „er wellicht nooit meer over heen zullen komen”. Ook het feit dat andere jeugdpsychiaters en werkers in de maatschappelijke hulpverlening aan jeugdigen door het optreden van F. „ernstig in discrediet zijn gebracht”, is in de overwegingen van het hof meegenomen.

Verder rekent het hof de ex-psychiater zwaar aan dat hij daarbij zijn positie als directeur en behandelend psychiater heeft misbruikt. „De samenleving is door een en ander zwaar geschokt en terecht diep verontwaardigd”, aldus het hof.

Bij de bepaling van de strafmaat heeft het hof ook rekening gehouden met het feit dat F. door alle aandacht voor zijn proces, en door het verlies van zijn werk „maatschappelijk en in de persoonlijke sfeer in een isolement is geraakt”.

Het hof verwierp het verweer van de verdediging over de niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie op grond van het feit dat F. geen eerlijke berechting had zou hebben. Ook de verzoeken van de verdediging om de aangeefsters als getuigen te horen, om jeugdpsychiaters als getuigen-deskundigen op te roepen, om medische dossiers van de slachtoffers bij het onderzoek te betrekken en om een schouw te houden in Zetten, werden door het hof afgewezen. Verworpen werd ook het verweer als zouden de slachtoffers tot hun aangiften gekomen zijn onder invloed van een „collectieve waan”.

Omdat de motivering van het hof pas volgende week gereed is, kon de raadsman van F., mr. E.Ph.R. Sutorius vanmorgen geen definitieve uitspraak doen over een eventueel cassatieberoep van F. „Daarvoor moet ik de gronden kennen die het hof aanvoert in zijn arrest”, aldus Sutorius, die de procedure „ietswat onbevredigend” noemde.

Als het tot een cassatieberoep komt, wil Sutorius samenwerken met de Haagse strafpleiter mr. G. Spong. „Ik zal de raadsman van mijn cliënt blijven, maar Spong zal mij als cassatie-specialist ter zijde staan.”

'Netwerk pedofielen was ook in Den Haag actief'

Kijk en Gouwe 'Netwerk' van pedofielen in Alphen actief

DEN HAAG/ALPHEN — Een aantal pedofielen is tussen 1983 en 1988 actief geweest in vooral Alphen, maar ook in andere plaatsen in Nederland. Zes verdachten verschenen gisteren bij de politierechter in Den Haag. Het zesal onderhield seksuele contacten met jongens in leeftijd variërend van acht tot vijftien jaar. De 46-jarige Alphenaar Cor H. kreeg de zwaarste straf: vier maanden cel. De officier van justitie omschreef de groep mannen als „een netwerk van pedofielen.”

vervolg van pagina 1

DEN HAAG/ALPHEN — In zijn woning maakte de Alphenaar Cor H. in 1987 een seksfilm. Zijn toen 13-jarige zoon liet hij voor de camera seks spelletjes spelen met een 12-jarige vriend. H. deed de affaire gisteren bij de politierechter af met de opmerking „kinderspel”.

De vriend logeerde tijdelijk bij vader en zoon. Cor H. kroop regelmatig bij hem in bed voor seksueel contact. Ook speelde hij strippoker met de jongens, waarbij de verliezer seksuele handelingen bij de anderen moest verrichten. De zoon ontkent alles, maar de vriend deed uiteindelijk aangifte.

Eerder

De Alphenaar is in het verleden twee keer eerder veroordeeld voor ontucht met jongens onder de zestien. Volgens een medisch rapport heeft hij een laag denkniveau en is zijn seksuele ontwikkeling in de puberteit blijven steken. De kans op herhaling is daarom aanwezig.

Zijn advocaat stelde dat Cor slachtoffer was geworden van roddel en achterklap. „De mannen schepten onderling op over hun vriendjes en hun seksleven. Daardoor is een verkeerd beeld van mijn client naar buiten gekomen.”

Gestraft

Daarnaast betoogde de advocaat dat Cor voldoende was gestraft door de afwijzende reacties uit zijn omgeving. Onlangs kreeg hij bezoek van twee heren met helmen die zijn huis verbouwden. „Maar het maatschappelijk verschijnsel pedofilie kan niet worden ontkend. De normen ten aanzien van homofilie zijn in de loop der jaren ook gewijzigd”, aldus de verdediger.

Politierechter Van Rossum zei te maken te hebben met de huidige normen en veroordeelde de Alphenaar tot zes maanden gevangenis, waarvan twee voorwaardelijk. Hij moet zich ook onder toezicht van de reclassering plaatsen.

Dienstverlening

Zijn 66-jarige plaatsgenoot Jan K. kreeg vier maanden opgelegd, waarvan twee voorwaardelijk. Vanwege zijn leeftijd mag hij volstaan met tachtig uur dienstverlening. K. heeft van 1986 tot 1988 ontuchtige handelingen gepleegd met een nu 11-jarige jongen.

Ook Jan K. is in het verleden eerder veroordeeld voor dergelijke feiten. De decorbouwer heeft veelvuldig pedofiele contacten. In Rijnsaterwoude ontmoette hij een jongetje dat aan zijn ideaalbeeld voldeed. De jongen kreeg van zijn moeder toestemming regelmatig bij Jan te logeren.

Op de hoogte

Volgens de advocaat was zij

door HANS VERHAGEN HC 15
Den Haag — „Er was sprake van een netwerk van pedofielen, die her en der in Nederland ontucht pleegden. Soms waren jongetjes van acht à negen jaar het slachtoffer. Seks is iets voor volwassenen. Seks tussen volwassenen en kinderen kan niet. Van kinderen moet je afblijven”.

Dat stelde gisteren officier van justitie mr. D. van den Broek voor de Haagse politierechter in een strafzaak tegen enkele pedofiele mannen. De meeste verdachten uit onder meer Den Haag, Alphen aan de Rijn en Rijnsaterwoude speelden elkaar in de jaren tachtig verschillende minderjarige jongetjes toe. Thuis bij een 42-jarige Hagenaar, wiens strafzaak werd aangehouden, werd na het Scheveningse vliegfeest in 1987 strippoker met jonge jongens gespeeld. Deze ontuchtzaak diende voor de Haagse politierechter en niet voor de meervoudige kamer, omdat het erg lang had geduurd voor de zaken rond waren. Alle

ervan op de hoogte dat hij naaktfoto's maakte, dat ze samen naar een naturistenkamp gingen en dat ze naakt in een tweepersoonsbed sliepen. Seksueel contact stond ze niet toe. „Maar de jongen vond het plezierig en alles gebeurde op vrijwillige basis. Een kind heeft het recht een relatie aan te gaan met wie hij wil. Hij benut ook op 8-jarige leeftijd zijn eigen mogelijkheden. U loopt achter de maatschappelijke ontwikkelingen aan”, zei hij tegen de rechter.

Vertrouwen

De rechter voerde aan dat Jan het vertrouwen van de moeder had geschonden, en zijn macht misbruikt. Ook deze man, bij wie overigens de bij Cor H. gemaakte pornofilm werd gevonden, moet zich onder toezicht van de reclassering plaatsen.

De 23-jarige Richard R. heeft in Alphen en Den Haag met drie minderjarige jongens seksueel contact gehad. Hij werd veroordeeld tot veertig uur dienstverlening. Hij kreeg een milde straf, omdat hij als jongen zelf misbruikt is en daardoor dit wereldje is ingetrokken. R. liep als tiener weg uit een internaat en werkte als schandknaap op stations. Bij de 42-jarige Jan T. uit Den Haag kreeg hij onderdak. Richard vertelde gisteren dat hij van T. seks moest bedrijven met anderen, waarvan foto's werden gemaakt.

De officier van justitie wees erop dat T. tijdens de verhoren had verklaard seks met minderjarige jongens plezierig te vinden. „Herhaling is dus niet uitgesloten.” Volgens zijn advocaat is Richard echter een gewone jongen zonder homoseksuele geaardheid. „Hij was volkomen afhankelijk van T. met wie hij een haat-liefdeverhouding had. Hij deed wat de man wilde uit angst op straat te worden gezet.”

Ook T. stond terecht maar zijn zaak is twee weken verdaagd, omdat de advocaat niet in het bezit was alle stukken.

De 42-jarige Jan F. uit Zaandam kreeg vier maanden voorwaardelijk. Hij heeft het bed gedeeld met twee minderjarige jongens. Hij is al drie keer eerder voor ontucht veroordeeld. F. gaf ruiterlijk toe zich aan de jongens uit Alphen te hebben vergrepen. Omdat hij na een vrachtwagenongeluk in een rolstoel terecht is gekomen, kreeg hij slechts een voorwaardelijke gevangenisstraf.

Namens één van de slachtoffers diende het Bureau Slachtofferhulp een verzoek voor een schadevergoeding in. De rechter veroordeelde elk van de mannen, die zich aan het lichaam van de betreffende jongen hebben vergrepen, tot betaling van 1500 gulden wegens geleden immateriële schade.

strafbare feiten dateren van voor 1989. Politierechter mr. R. van Rossum veroordeelde gisteren een 46-jarige inwoner van Alphen aan de Rijn conform de eis tot een celstraf van zes maanden waarvan twee voorwaardelijk. De Alphenaar, die in 1972 en 1982 voor soortgelijke feiten werd veroordeeld, betroek volgens diverse getuigen verklaringen nu ook zijn indertijd minderjarige zoon bij de seks spelletjes. Dit laatste werd overigens door de man ontkend.

Kiezen

De politierechter: „In het algemeen zijn kinderen van deze leeftijd nog niet toe aan dergelijke seksuele handelingen. Een kind hoort in beginsel zelf te kunnen kiezen. Bij een ouder iemand kunnen ze dat niet, omdat we er vanuit gaan dat die oudere overwicht heeft”. Een 23-jarige nu in Limburg wonende verdachte werd veroordeeld tot een celstraf van drie maanden waarvan twee voorwaardelijk. De maand onvoorwaardelijke celstraf kan hij om-

zetten in veertig uur dienstverlening. Deze jongeman was jaren terug weggegaan uit een internaat, waarna hij op stations als schandknaap werkte. Op een bepaald moment was hij door de Hagenaar mee naar huis genomen. „Ik was afhankelijk van hem. Ik was bang opnieuw op straat te worden gezet”. Politierechter Van Rossum achtte bewezen dat de 23-jarige tussen 1986 en begin 1988 met twee minderjarige jongetjes meermaalen ontucht heeft gepleegd. De rechter hield daarbij rekening met het feit dat de Limburger in zijn jeugd zelf seksueel misbruikt werd.

Rolstoel

Een 66-jarige inwoner van Rijnsaterwoude werd conform de eis veroordeeld tot een celstraf van vier maanden waarvan twee voorwaardelijk. Voor deze man, die in het verleden al twee keer eerder wegens soortgelijke feiten was veroordeeld, werd vanwege zijn leeftijd het onvoorwaardelijke deel omgezet in tachtig uur dienstverlening. De rechter achtte bewezen dat deze

verdachte ontucht met één minderjarig jongetje had gepleegd tussen 1986 en oktober 1988. Een 42-jarige inwoner uit de gemeente Oostzaan werd voor de ontucht in 1987 met één jongetje veroordeeld tot een geheel voorwaardelijke celstraf van vier maanden. Deze man, die twee jaar terug zwaar gewond werd bij een auto-ongeluk en nu in een rolstoel zit, was ook al eens eerder voor soortgelijke feiten veroordeeld. Via de bekentenis van deze verdachte was de zaak aan het rollen gekomen.

Net als de 23-jarige werd de 42-jarige tot betaling van 1500 gulden aan een in 1975 geboren slachtoffer veroordeeld. De moeder van dit jongetje had via het bureau voor slachtofferhulp civiele vorderingen in laten stellen tegen enkele verdachten. Met deze jongen gaat het momenteel nogal slecht. Hij is volgens het bureau bang voor volwassenen en bang voor aanrakingen. De 42-jarige, die zich een „kindervriend” noemde, zei het heel jammer te vinden dat de jongen in het pedofielen-circuit terecht was gekomen.

Ontuchtzaak in Eibergen

EIBERGEN - De Eibergse politie heeft een 43-jarige man uit deze plaats aangehouden, die er van wordt verdacht ontuchtige handelingen te hebben gepleegd met een aantal kinderen beneden de zestien jaar.

De ontucht heeft volgens de politie plaats gehad in de woning van de man. Gisteren heeft de rechter-commissaris uit Zutphen de voorlopige hechtenis bevolen. De politie zet het onderzoek voort.

Eis anderhalf jaar na ontucht met zontje

(Van een onzer verslaggeefsters)
UTRECHT — „We hebben te maken met een ontaarde vader die zijn zoon vanaf de wieg ernstig tekort heeft gedaan en geen veiligheid heeft kunnen bieden”, zei officier van justitie mr. K. Westerman vrijdag voor de Utrechtse rechtbank. Wegens jarenlange incest met zijn zontje tussen diens eerste en achtste jaar eiste de officier vrijdag anderhalf jaar gevangenisstraf, waarvan zes maanden voorwaardelijk, tegen de 36-jarige B.v.d.E. uit Lelystad.

De ontucht was volgens de officier in 1980 begonnen toen het gezin v.d.E. in Lelystad woonde. In dat jaar had v.d.E.'s toenmalige echtgenote haar man betrapt terwijl hij ontuchtige handelingen verrichtte met hun toen veertien maanden oude zontje. Acht jaar later, het gezin was inmiddels al jaren uit elkaar, vertelde het kind de moeder over de seks spelletjes van zijn

vader.

De incest was volgens het jongetje gebeurd wanneer hij na de echtscheiding van zijn ouders bij zijn vader logeerde, die toen in Utrecht woonde. Hij had dat nooit durven vertellen omdat zijn vader had gezegd dat het „hun geheimje was”. Ook v.d.E. zijn zontje hebben dreigd „een kogel door z'n kop schieten” als hij ooit tegen iemand zou zeggen wat zijn vader en hij met elkaar hadden gedaan. De verdachte gaf voor de rechtbank alleen toe dat hij in de zomervakantie van 1987 ontucht had gepleegd.

De advocate van de vrouw, mr. A. Lenting, bracht namens v.d.E.'s ex-echtgenote naar voren dat het jongetje al bijna een jaar in een psychiatrisch kindertehuis verblijft. Hij praat niet over wat hem is overkomen, vertrouwt niemand en accepteert totaal geen lichamelijke aanrakingen. De raadvrouw vorderde 1500 gulden schadevergoeding (het maximaal mogelijke bedrag in een strafproces). „Dat geld zal worden overgemaakt naar een organisatie die incestslachtoffers opvangt”, aldus mr. Lenting.

De rechtbank doet op 23 november uitspraak.

Voorwaardelijk voor ontucht met zontje

LELYSTAD/UTRECHT - De 36-jarige B. van den E. uit Lelystad is door de rechtbank in Utrecht wegens het plegen van ontucht met zijn zontje veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf, geheel voorwaardelijk. Er was achttien maanden cel, waarvan zes voorwaardelijk, geëist.

Bovendien zal Van den E. zich moeten gedragen naar de aanwijzingen van de reclassering en 1500 gulden schadevergoeding moeten betalen. Het geld komt ten goede aan een organisatie die zorg draagt voor de opvang van incest-slachtoffers. De man uit Lelystad stond

veertien dagen geleden terecht, omdat hij zijn zontje seksueel misbruikt zou hebben vanaf het tweede tot en met achtste levensjaar van het kind. Volgens Van den E. heeft het delict zich uitsluitend in 1987 afgespeeld.

Aanvankelijk had de officier van justitie de man ook bedreiging met een misdrijf tegen het leven gericht ten laste gelegd. Het zontje had bij de politie verklaard dat zijn vader hem bedreigd had een kogel door het hoofd te schieten als hij derden iets van de ontucht zou vertellen. Vanwege gebrek aan bewijs werd Van den E. op dit punt vrijgesproken, over-

eekomstig de eis van de officier. De verdachte heeft dit onderdeel van de aanklacht ontkend.

De rechtbank meende dat Van den E. misbruik heeft gemaakt van de vertrouwensband tussen vader en kind en zo psychische schade heeft toegebracht. Het inmiddels elfjarige slachtoffer verblijft sedert een jaar in een psychiatrische kliniek voor kinderen. De jongen kan geen lichamelijke aanraking dulden en gaat gebukt onder een negatief zelfbeeld. Hoewel de rechtbank een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf heeft overwogen zag zij vanwege de persoon van de verdachte hiervan af.

Rein en Gouwe 15-11-1986
SEKSFILM MET ZOON EN VRIEND

Advocaat: rechter loopt achter maatschappelijke ontwikkelingen aan

VC 23-11-90

06-11-11-11

UN 10/11

20 26-11

Frank Vermeulen **NRC**

DE RECHTSZAAK

Verdacht van incest

ILLUSTRATIE PETER KLASBORST

Het Amsterdamse gerechtshof lijkt nog het meest op een bedrijf waar de nering is verlopen. De versleten grote rechtszaal van het oude Paleis van Justitie aan de Prinsengracht is een uitgewoond lecor. Sinds het vertrek van de echtbank naar de Parnassusweg lijkt alles hier groezelig. Op de verdachtenbank zit een Marokkaan. Hij heeft een windjack aan, daaronder een groene rui en een overhemd waarvan het boord openstaat. Zijn naam is Abdallah Abbadoui (54), aansoekerarbeider te Utrecht, zoals het Hof later zal vaststellen. Hij zit onbeweeglijk te wachten, de mondhoeken naar beneden. Naast hem zit een jonge vrouw met lang zwart haar. Haar jasje net koperen knopen is zwart, net als haar broek en haar lederen tas. Zij is Naïma Ben Amar (27), ook Marokkaans/Berber-Nederlands. Dat zal ze dadelijk zeggen tegen het Hof. Ze zal een beetje twijfelen de eed afleggen, want het is de eerste keer dat ze telt in een rechtszaal. Zo zitten zij daar te wachten, elkaar zorgvuldig negerend.

Abbadoui is in 1989 door de Utrechtse rechtbank veroordeeld wegens incest. Hij zou zijn dochter Rashida van 1981 tot 1984 hebben misbruikt. Zelf houdt hij erop dat hij het slachtoffer is van een complot, gesmeed door zijn drie vernederlandsste kinderen en hun moeder, waarvan hij inmiddels is gescheiden. Het Hof keert terug en de zitting wordt geopend. Fungerend resident van het Hof, mr. J. de Goederen, is driftig en kortaf, karaktertrekken die je eerder verwacht bij de leden van het penbaar ministerie dan bij een rechter van het gerechtshof. De fungerend procureur-generaal mr. C.P.T. Fehmers leest de teestelling voor. Er sprake van et betasten van de borsten van dochter Rashida. Van "in haar ontblote vagina tasten". Ook zou Rashida "gedwongen zijn met

haar hand aan zijn ontblote penis te trekken". De tolk leest de teestelling nadat Fehmers is uitgesproken nog eens aan Abbadoui voor. Hij wil reageren. "Nee!" roept De Goederen, "Ik vraag hem niets!" Hij zal die kreet voorlopig om de paar zinnen herhalen. Hij memoreert het vonnis van de Utrechtse rechtbank, die Abbadoui veroordeelde tot zeven maanden gevangenisstraf, waarvan vier voorwaardelijk, en tot het betalen van 1.500 gulden schadevergoeding aan dochter Rashida. Abbadoui zegt iets tot zijn tolk. De Goederen: "Nee! Ik vraag hem niets!" Rashida heeft in het proces voor de Utrechtse rechtbank niet hoeven te getuigen. Ze heeft alleen een verklaring afgelegd voor de rechter commissaris. De Goederen leest voor. "Ongeveer vanaf mijn tiende jaar is mijn vader meer aandacht aan mij gaan

schenken. Mijn vader nam mij bij hem in bed als hij ging slapen. Ik moest hem dan altijd verwennen. Ik moest hem over zijn piemel wrijven en hij wreef met zijn piemel tegen mijn vagina aan..." De Goederen kijkt naar Fehmers. "Dat gaat zo door. Ik neem aan, meneer de procureur-generaal, dat u de verklaring kent en dat ik hem niet verder hoef voor te lezen."

Abbadoui luistert met gebogen hoofd naar de getuigenverklaringen van zijn ex-vrouw en van zijn andere dochter Sahari, die verklaren "wel eens wat gezien te hebben". Als bewijs dient ook de verklaring van een maatschappelijk werkster aan wie Rashida haar verhaal verteld heeft.

Abbadoui ontkent alles. "Als mijn vrouw ooit iets gezien had, dan had ze toch naar de politie kunnen gaan om mij aan te geven? Dat heeft ze niet gedaan dus is het niet waar." Er volgt een onderonsje tussen Abbadoui en zijn tolk. Tenslotte vertaalt zij: "Rashida, Sahari en mijn zoon Najib hebben met z'n drieën afgesproken dat zij het huis uitwilden. Ondertussen had ik ruzie met mijn vrouw over een stukje grond in Marokko. Met zijn vieren hebben ze toen een manier bedacht om mij in de gevangenis te krijgen. Toen hebben ze het verhaal van de incest bedacht. Maar ik ben een strenge moslim. Ik zou zoiets nooit kunnen doen."

Fungerend procureur-generaal Fehmers vraagt de verdachte of hij zijn kinderen ooit bedreigd heeft.

"Alleen mijn zoon", zegt Abbadoui, "want hij begon te stelen en problemen te krijgen met de politie."

Fehmers: "In het proces verbaal wordt door de maatschappelijk werker vermeld dat meneer zijn

dochter bedreigde. Dat hij haar zou vermoorden en daar wel een paar jaar gevangenisstraf voor over had."

Nu vraagt Fehmers of het waar is dat Abbadoui de kleren kocht voor zijn dochttertje, "terwijl het in die kringen toch hoogst ongebruikelijk is dat mannen zich met vrouwenkleren bemoeien". Abbadoui ontkent niet dat hij kleding kocht. "Mijn vrouw sprak geen Nederlands, daarom deed ik op aanwijzing van mijn vrouw de inkopen."

Voordat Fehmers aan zijn requisitoir begint, krijgt de 'beledigde partij', in dit geval de advocate van dochter Rashida, de gelegenheid de eis tot schadevergoeding toe te lichten. De advocate spreekt van het trauma van Rashida. Haar huilbuien en nachtmerries en de problemen die zij heeft in haar relaties met mannen.

De Goederen: "Wil meneer er iets over zeggen?"

Abbadoui: "Het is niet waar. Zij is een leugenaar."

Fehmers vindt de verklaring van Rashida tegen haar vader "overtuigend en schrijnend". "Het gaat hier om een beschadiging van lichaam en geest. Nachtmerries hebben van je eigen vader: het is het meest gruwelijke wat een meisje kan overkomen." Volgens Fehmers beantwoordt Abbadoui geheel aan het "archetypische beeld van de incestpleger" zoals die in de literatuur is beschreven. "Het gaat altijd om een gezinsdespoot in een gesloten gezin. De gezinsdespoot ontkent altijd vanuit de religie, maar dat zegt niets. Het is juist typerend dat een hele strenge godsdienstige overtuiging tot incest leidt. Typerend was ook het feit dat de vader agressief, gewelddadig en bedreigend was voor zijn gezin. Dat hij een seksueel onbevredigende relatie had met zijn vrouw. Dat hij één kind als zijn favoriet uitkoos, dat hij isoleerde en begunstigde." Fehmers ziet ook in de "lichaamstaal van de verdachte hier ter zitting" en in zijn "overheersende gedrag tegenover de tolk" bewijs voor

diens 'persoonlijksstructuur'. Hij vraagt uiteindelijk om bevestiging van het Utrechtse vonnis, hoewel hij dit 'mild' vindt.

De raadsman van Abbadoui, mr. R. Veerkamp, meent dat de stereotypen waar de procureur-generaal mee aankomt niet opgaan voor zijn cliënt. "Ik ben nog nooit een publicatie tegengekomen over de specifieke religieuze achtergrond waar we hier mee te maken hebben", zegt Veerkamp in een pleidooi dat volgens hem "korter maar daarom niet minder krachtig" is dan het requisitoir.

Na afloop staat de tolk Naïma Ben Amar op de gang van het gerechtshof. Zij denkt anders over een aantal zaken die zijn opgemerkt over de culturele achtergronden van Abbadoui. Volgens haar is het helemaal niet vreemd dat Marokkaanse mannen kleding aanschaffen voor hun vrouwen. "Ik geloof nooit dat deze man iets met zijn dochters zou doen. Ik heb ook zo'n strikt religieuze vader. Zulke mannen steken nooit een vinger uit naar hun eigen kinderen. Dat is ondenkbaar."

Het hof dacht er anders over en bevestigde het vonnis van de Utrechtse rechtbank. Abbadoui is in cassatie gegaan bij de Hoge Raad.

Man misbruikt 38 meisjes

DORTMUND — Een 39-jarige monteur uit Witten in Noordrijn-Westfalen wordt ervan beschuldigd in de afgelopen vijf jaar 38 meisjes van tussen de vijf en twaalf jaar seksueel te hebben misbruikt en sommigen zwaar te hebben verwond.

'Polizist Müller', waarmee hij zijn slachtoffertjes placht aan te spreken om hen te wijzen op verkeersfouten, was al die jaren actief in het Roergebied en Münsterland. Onder het dreigement hen aan te geven of hun ouders te straffen lokte hij de meisjes naar verlaten mijncomplexen of afgelegen plaatsen aan spoorlijnen of speelterreinen. 'Polizist Müller' werd gepakt na een tip uit de bevolking.

Ny/n 21-11-90

Nieuwe arrestaties in Eper ontuchtzaak

ZC B-11

(Van één onzer verslaggevers)

EPE - Door de gemeentepolitie in Epe zijn deze week opnieuw drie mannen (van 40, 60 en 64 jaar oud) aangehouden in het onderzoek naar incest en geweldige ontucht met twee zussen uit deze Veluwe gemeente.

Beide vrouwen, inmiddels 22 en 23 jaar oud, deden hiervan enkele weken geleden aangifte. Kort daarna werden hun ouders, een broer en twee inwoners van Elburg al gearresteerd en vastgezet.

Justitie wil niet bekend maken welke relatie de twee Elburgers en de drie nieuwe verdachten ook woonachtig in de gemeente Epe-precies hebben of hadden met de Eper familie.

'Hou het maar op kennissen', meldt de Zutphense persofficier mr. J.C. Buttinger. Uit zijn toelichting kan wel opgemaakt worden dat de geruchtmakende zedenzaak zich hoogstwaarschijnlijk niet in Epe zelf heeft afgespeeld. Buttinger: 'Om privacy-redenen kan ik de exacte plaats niet bekend maken. U moet het voorlopig nog maar even doen met de gemeente Epe.'

Een aantal verdachten heeft volgens de Eper politie inmiddels een volledige bekentenis afgelegd. Justitie-woordvoerder mr. Buttinger voegde hier vanmorgen aan toe dat andere verdachten 'mondjesmaat' toegeven een rol te hebben gespeeld bij het plegen van ontucht met de twee zussen. Omdat de laatste drie verdachten pas

gisteren zijn aangehouden, kon Buttinger vanmorgen nog geen mededelingen doen over hun aandeel in deze ontuchtaffaire. Wel tekent zich volgens de Zutphense persofficier meer en meer 'een afschuwelijke drama' af. 'Normaal gesproken ben ik voorzichtig met dit soort kwalificaties, maar in dit geval is het zonneklaar. Kijk alleen maar eens naar het aantal verdachten. Bovendien is er sprake van extreem gewelddadige ontucht. Het moet een vreselijke toestand zijn geweest.' De gevangenhouding van de eerste vijf verdachten is deze week opnieuw verlengd door de rechtbank in Zutphen. Deze week wordt een beslissing genomen over de vraag wat er met de drie nieuwe arrestanten zal gebeuren.

Van een onzer verslaggevers

EPE - Het onderzoek naar de omvang en achtergronden van de incestzaak in Epe zet zich voort. Persofficier mr. J.C. Buttinger liet gisteren in het midden of meerdere aanhoudingen te verwachten zijn. De vader, moeder en broer van de twee slachtoffers zijn twee weken geleden aangehouden en gevangen gezet.

Met de arrestatie van twee mannen uit Elburg lijken de belangrijkste verdachten bij politie en justitie bekend.

Officier van Justitie mr. Buttinger spreekt niet alleen van een afschuwelijke, maar tevens van een hoogst opmerkelijke zaak. 'Dat betreft het geweld dat is gebruikt en de rol

Grootscheeps onderzoek

ZC 31-10

Opmerkelijke rol moeder bij Eper incestzaak

van de moeder. Het komt niet vaak voor dat een moeder betrokken is bij incestkwesies', aldus mr. Buttinger.

Over de feiten en achtergronden wil de persofficier nog geen mededelingen doen. 'We proberen eerst alle feiten boven water te halen en ons daarna te richten op de achtergronden. Er is een groot onderzoek gaande.'

Duidelijk is wel dat de aangehouden verdachten (nog) niet bekend hebben.

De twee zusters van 22 en 23 jaar zijn inmiddels opgevangen door hulpverleners. Volgens Buttinger zijn de vrouwen die jarenlang zijn gedwongen tot ontuchtige handelingen, er niet best aan toe. 'In het algemeen mogen we stellen dat de hulpverlening jarenlang zal moeten duren. Beide vrouwen hebben afschuwelijke ervaringen achter de rug. Dat ze zo lang hebben gewacht met het doen van aangifte bij de politie, komt bij incestzaken in den lande vaker voor. Het kost heel veel moeite om dit soort feiten en ervaringen aanhangig te maken.' Bedoeling is de twee zusters in de toekomst van de rest van de familie af te schermen.

Voorwaardelijke celstraffen ontuchtplegers

ZWOLLE - De rechtbank in Zwolle heeft de 37-jarige G.M. uit Lelystad en haar vriend R.W. (44) uit Amsterdam veroordeeld tot voorwaardelijke gevangenisstraffen van een jaar.

M. en W. stonden twee weken geleden terecht op verdenking van het plegen van ontucht met de dochter van M. De nu 20-jarige vrouw deed vorig jaar mei aangifte van de ontucht, die werd gepleegd in de periode van juni 1985 tot juli 1986.

De officier van justitie had tegen beide verdachten een gevangenisstraf van twaalf maanden, waarvan vier maanden voorwaardelijk geëist. De rechtbank nam die eisen niet over omdat de feiten 4,5 jaar geleden zijn gepleegd. Voorts wordt rekening gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de man en vrouw.

Homo-dominee Joseph Doucé preekte tegen 'de verlamdende tradities van de weldenkende maatschappij'. En hij kreeg een stelletje politiemannen op zijn dak die terreurmethode op hem loslieten. Uiteindelijk werd Doucé dood gevonden in een bos.

MACHO'S IN GEVOELIGE ZAKEN

door JAAP VAN GINNEKEN

1900 4 900.
1990.

In Parijs begint volgende week een rechtszaak die dreigt uit te groeien tot een van de grootste politieke en zedenschandalen in lange tijd.

Drie inspecteurs van de Renseignements Généraux (de algemene inlichtingendienst of centrale recherche) moeten voor een raad van discipline verschijnen wegens het afleggen van valse getuigenissen en intimidatie van een weigerachtige tipgever. Dit gebeurde bij pogingen om het homoseksuele milieu binnen te dringen, op zoek naar mogelijke netwerken van pedofielen. De inspecteurs zeggen nu dat ze van de leiding in het ministerie van binnenlandse zaken opdracht hadden hoerjongens op bekende persoonlijkheden af te sturen om die in de val te lokken. Onder die bekende mensen was volgens hen de minister van justitie, die als een 'softie' werd beschouwd en inmiddels verbitterd is afgetreten, en ook het hoofd van de Franse staatstelevisie. Beiden hebben een aanklacht ingediend wegens aantasting van hun goede naam.

Maar de zaak gaat veel verder. De politiemensen worden eigenlijk verdacht van de moord op een Belgische homo-dominee, die in Nederland gestudeerd had, en in Frankrijk werkte. Onlangs werd zijn verteerde lichaam gevonden in een bos bij Parijs. De vriend van de dominee zegt dat hij gekidnapte en vermoord is door de centrale recherche. Dominee Joseph Doucé was een uitzonderlijke figuur. Hij was 44, knap en met een vriendelijk gezicht. Hij stamde uit een Belgische boerenfamilie. Op zijn 17de ging hij over van het katholicisme naar de doopsgezinde kerk. Hij ging theologie studeren in Zwitserland, waar hij ontdekte dat hij homoseksueel was. Hij werd dominee in een Noordfrans industriegebied, waar de arbeiders goede herinneringen aan hem bewaren. Maar hij kon er niet aarden, want hij kon er niet uitkomen voor zijn homoseksualiteit.

Hij was dan ook dolgelukkig toen hij in 1974 een beurs kreeg van de Oecumenische raad van kerken voor een studie over de psychologische problemen van seksuele minderheden, aan de Vrije Universiteit in het vrije Amsterdam. Daar kon hij zich voorstellen met: „Goedendag, ik ben Joseph Doucé - doopsgezind, dominee en homoseksueel”, aldus een bekende uit die tijd. Aan de VU ontwikkelde hij een nieuw soort bevrijdingstheologie: de bevrijding van homoseksuele christenen.

„Jesus Christus was werkelijk de bevrijder van de zonde, van de schuld en van het schuldgevoel”, zei hij. „Hij was ook de bevrijder van de taboes en verlamdende tradities van de weldenkende maatschappij”. Doucé begon relaties

Ds. Doucé zou gewurgd zijn

TR 7
Van onze kerkredactie
AMSTERDAM - Ds. Joseph Doucé, de 53-jarige homo-pastor van het 'Centre du Christ Libérateur' in Parijs, zou gewurgd zijn.

Maar door wie en waarom heeft de Franse politie nog niet kunnen vaststellen, sinds een paddestoelplukker op 18 oktober het lijk van de predikant aantroef in het bos van Rambouillet, ten oosten van Parijs. Doucé was op 19 juli verdwenen. Hij verliet toen zijn Parijse woning in gezelschap van twee mannen die zich volgens ooggetuigen hadden geïdentificeerd met een document dat „een politieke kaart had kunnen zijn”.

Verwondingen

Het pathologisch-anatomisch onderzoek wordt ernstig bemoeilijkt doordat dieren in het bos van Rambouillet het lijk niet met rust hadden gelaten. Met lugubere precisie meldde het dagblad *Le Figaro* gisteren, dat de politie niet méér ter beschikking heeft dan „een skelet en zeven kilo weefsel”. Sporen van

kogels of messteken heeft ze niet gevonden, wél - volgens zegslieden uit de omgeving van de pasteur - verwondingen aan het strottehoofd, dat pas op 26 oktober zou zijn opgegraven.

Cassettebandje

Bij de rechter van instructie die de leiding heeft over het onderzoek, is eind vorige week een cassettebandje van Doucé's antwoordapparaat bezorgd. Daaruit blijkt dat de voormalige baptistenpredikant op 21 juni telefonisch uitgescholden is wegens zijn houding jegens transseksuelen. Geen groot nieuws, want Doucé - in 1975 uit de Franse baptistengemeenschap gestoten omdat hij homo-verbintnissen had ingezegend - had in kerk en wereld vele vijanden.

Franse homo-organisaties betwijfelen of het onderzoek naar de moord wel met de vereiste voortvarendheid wordt uitgevoerd. Ze beschuldigen de politie ervan, dat ze hen als crimineel bejegen door spionnen op hen af te sturen en telefoons af te luisteren. Vertegenwoordigers

van vijftien van deze organisaties hebben een onderhoud met de minister van binnenlandse zaken aangevraagd - tot dusverre tevergeefs.

Aanvankelijk zag het ernaar uit, dat de schulden in de zaak-Doucé zouden worden gevonden bij de inlichtingendienst (*Renseignements généraux* - RG) van de Parijse politie. Die had vóór de ontvoering een bijzondere interesse getoond voor het *Centre du Christ Libérateur* en de daaraan verbonden boekhandel *Autres Cultures*, volgens een hypothese van de RG een centrum van pedofiele activiteiten.

Inspecteur Dufourg

Eén inspecteur van de RG, Jean-Marc Dufourg, had zich daarbij in het bijzonder onderscheiden. Hij probeerde op 4 juli een onwillige kandidaat-spion tot infiltratie in de boekhandel te bewegen door diens woning onder vuur te nemen. Nadat het dagblad *Libération* deze zaak openbaar had gemaakt, werd Dufourg gearresteerd op verdenking, ook bij de ontvoering van Doucé betrokken te zijn geweest. Hij

kwam echter spoedig weer vrij, nadat hij op zijn beurt de pers had weten te halen met onthullingen over dubieuze praktijken van zijn collega's en superieuren bij de inlichtingendienst. Zo zou Dufourg opdracht hebben gekregen, een jonge homo ertoe te bewegen „zijn charmes aan te bieden” (zoals de Franse pers het formuleert) aan een minister en een topfunctionaris van de televisie, ten einde dit duo te compromitteren.

Beschuldigingen

Sindsdien heeft de Franse pers er dagwerk aan, de stroom beschuldigingen aan het adres van de RG bij te houden: inbraak bij de organisatie *SOS-Racisme*; diefstal van post bij de afdeling Metz van de communistische partij; levering - door een commissaris van de RG - van explosieven aan de Rode brigades. Maandag voerde *Le Figaro* daar nog aan toe, dat de RG tussen 1982 en 1985 de telefoon van het Parijse hoofdkantoor van de gaullistische partij RPR zou hebben afgetapt om informatie over haar ordedienst te vergaren.

tussen homo's te bevestigen. In de media heette het dat hij homo's in de kerk trouwde. Dat baarde opzien. Spoedig werd hij als dominee geschrapt door de doopsgezinde kerk en door de Protestantse Federatie. Hij had zich toen weer in Frankrijk gevestigd en kreeg later ook de Franse nationaliteit.

Met Nederlandse hulp had hij een homoseksuele gemeente gesticht in Parijs: het Centrum van Christus Bevrijder. Op zondagochtenden droeg hij daar de dienst op, op woensdagavonden was er een gemeenschappelijke maaltijd bij kaarslicht. Hij begon een uitgeverij (met als naam 'Licht en Gerechtigheid'), die een blad publiceert met als ondertitel 'Hij heeft lief en bevrijdt'. Een probleem was wel, aldus een Belgische collega, 'dat het steeds minder een roeping en steeds meer een beroep werd'. Hij moest tenslotte ook leven. Twee lesbiennes klaagden bijvoorbeeld dat hij hen duizend francs (350 gulden) had gevraagd voor de bevestiging van hun relatie. Maar volgens zijn medestanders ging het in dergelijke gevallen om een vrijwillige bijdrage.

De zedenpolitie begon zich voor zijn activiteiten te interesseren. Binnen het politie-apparaat deden de wildste geruchten de ronde. Hij zou reizen voor transseksuelen organiseren om in Nederland een operatie te laten doen. Hij zou hebben deelgenomen aan pedofiele avonden, die op de video waren vastgelegd. Volgens zijn vriend is dat 'te belachelijk voor woorden'. „Je kunt net zo goed zeggen dat hij de minnaar was van de koningin van Engeland.”

Waar of niet, de centrale recherche meende dat er dringend iets moest gebeuren. Vooral toen werd aangekondigd, dat de vriend van de dominee een homoseksuele boekhandel zou openen in de Rue Sauffroy. Er zouden daar wel eens naaktfoto's van jonge jongens verkocht kunnen worden, dachten de agenten. Het was van het grootste belang om dat te voorkomen, zeiden zij. Binnen de centrale recherche bestond een speciale groep voor 'gevoelige zaken'. Vier mannen werden aangewezen om de dominee en zijn vrienden te schaduwen, hun telefoon af te luisteren en

hun post te openen. De vier waren allemaal afkomstig uit het zuidwesten van Frankrijk, uit het gebied dat grenst aan Spanje, waar ze hadden gewerkt bij een anti-terrorisme brigade. Gewend als ze waren te strijden tegen de Baskische afscheidingsbeweging ETA en Action Directe - een soort Franse Baader-Meinhofgroep - dachten deze macho's een makkie te hebben aan een bende nichten. Ze gingen voortvarend te werk, vooral toen hun chefs met vakantie gingen.

Inspecteur Jean-Marc Dufourg herinnerde zich van zijn eerdere werk een mogelijke 'mol'. Dat was een jonge industrieel ontwerper, een linkse activist die verdacht was geweest van het herbergen van terroristen. Er waren destijds wapens gevonden in een flat die op zijn naam stond, en die hij aan een Spaanse vriendin had uitgeleend. Uiteindelijk was gebleken dat hij met terrorisme niets te maken had. Maar de politiemans herinnerde zich dat de man homoseksueel was. Dat zou nu goed van pas kunnen komen.

Dus benaderden de rechercheurs hem om de kring rondom de dominee binnen te dringen. Hij zei geen ja en geen nee, maar de inspecteur liet alvast aan zijn superieuren weten dat hij een handlanger had gerecrueteerd, die de codenaam Athenée had gekregen. De man voelde er bij nader inzien niets voor, verscheen niet op afspraken en trachtte hen te onlopen. Twee weken later kreeg hij 's avonds bezoek. Toen hij niet opendeed werd er een revolver schot gelost: in de deur, op manshoogte. Als waarschuwing. De man was doodsbang, en sneed zich de polsen door. In het ziekenhuis durfde hij niets te vertellen.

Dan begonnen de rechercheurs de homo-dominee zelf te intimideren. Om half twee 's nachts bonken ze met veel misbaar op zijn deur: 'Opendoen!' De dominee vertrouwt het niet en belt de politie die snel ter plekke is. De rechercheurs

tonen hun papieren, zeggen dat ze een beetje aangeschoten zijn en druipen af. Er wordt geen rapport opgemaakt. De pesterijen gaan door. Enkele dagen later duiken de inspecteurs op in de boekwinkel, en er volgt een hevige woordenwisseling. Enkele weken later wordt er in de boekwinkel ingebroken. Er wordt niets gestolen, behalve een fototoestel en een filmrolletje, waarop men kennelijk belastend materiaal hoopt te vinden. Maar er staan alleen wat kiekjes op van de feestelijke opening.

Kort daarop brengen de inspecteurs opnieuw en openlijk een bezoek aan de boekwinkel. Ze gaan om kwart over zeven weg. Om half negen wordt er opnieuw gebeld. Twee mannen vragen de dominee even mee te komen. De dominee denkt kennelijk dat hij zo weer terug zal zijn, en neemt alleen zijn agenda mee. Niet de medicijnen die hij dagelijks moet nemen.

Hij komt die avond niet terug, de volgende dag ook niet, de volgende week niet. Daarop gaat zijn vriend naar de politie, maar de dominee blijkt niet officieel gearresteerd, maar spoorloos verdwenen. Navraag bij de bank leert dat hij geen geld heeft opgenomen, en ook zijn moe-

der heeft niets van hem gehoord. Hij is kennelijk ontvoerd.

Uit een onderzoek blijkt dat de centrale recherche de dominee in de gaten hield. Zijn vriend herkent een van de mannen die bij de ruzie in de boekwinkel betrokken was: inspecteur Dufourg. Maar de politiemans heeft een alibi. Op het moment van de ontvoering was hij drugsdealers aan het schaduwen. Dat zeggen zijn collega's en zijn directe chef tenminste. Daarmee loopt het spoor dood. Totdat de industrieel ontwerper in de krant leest over de verdwijning. Hij gaat naar de politie, vertelt van de intimidatiepogingen, en wijst naar het kogelgat in zijn voordeur. De kogel wordt eruit gehaald en onderzocht. Zij blijkt afkomstig uit het dienstwapen van inspecteur

Dufourg. Die wordt aangehouden, tezamen met zijn collega's. Hun alibi blijkt niet zo waterdicht te zijn. Dufourg neemt een beruchte advocaat, die hem aanraadt in de aanval te gaan. Nadat hij tien uur aan één stuk is verhoord, bedreigt hij de commissaris: als ik vervolgd word, kom ik met onthullingen; en dan zitten jullie hier volgende week niet meer! Als de commissaris toch volhoudt, knmt hij met zijn sensationele verhaal. De infiltratie van het milieu rondom dominee Doucé zou samenhangen met een veel groter plan om bekende persoonlijkheden in diskrediet te brengen of te chanteren. De chef van de centrale recherche zou hen hebben gevraagd hoerjongens en -meisjes af te sturen op verscheidene 'doelen'. Eén operatie heeft de codenaam Junon, en is gericht tegen de minister van justitie. De commissaris denkt dat het een kletsverhaal is. Maar prompt wordt de minister van justitie vervangen. Een andere operatie heeft de codenaam Jupiter, en is gericht tegen het hoofd van de Franse staatstelevisie. Maar volgens de chef van de centrale recherche heeft hij nooit dergelijke orders gegeven. De socialistische regering komt onder vuur te liggen, vooral van de gaullistische oppositie. Maar de minister van binnenlandse zaken slaat terug. De ontsporing van de centrale recherche is juist begonnen onder de vorige gaullistische regering, zegt hij. Hij maakt ondermeer bekend dat de centrale recherche in die tijd een reeks inbraken bij de actiegroep *SOS-Racisme* heeft gepleegd. Twee vuilniszakken met documenten die daarbij zijn buitgemaakt, zijn op het hoofdkwartier te vinden. Kort daarop wordt ook bekend dat de rechterhand van de gaullistische leider Jacques Chirac, de burgemeester van Parijs, de telefoon van andere medewerkers onwettig liet af luisteren. De pot verwijst dus de ketel dat hij zwart ziet. De rechter zal volgende beginnen met het ontrafelen van deze warboel.

La mort au coin du bois

La découverte du corps du pasteur Doucé en forêt de Rambouillet relance l'enquête et son retentissement public. De simple fait divers, l'affaire devient politique et met en cause le pouvoir socialiste.

A lors que beaucoup craignaient que «l'affaire Doucé» soit oubliée, voire étouffée, la découverte d'un cadavre en forêt de Rambouillet, le 18 octobre dernier, par un amateur de champignons, relance l'histoire et tous ses aspects sulfureux. En effet, ce corps entièrement nu trouvé en état de décomposition s'est finalement révélé être celui de Joseph Doucé, au terme de plusieurs expertises médico-légales. Il aura fallu presque deux semaines pour que cette information soit rendue publique.

Un corps dévoré par les bêtes

Le sexagénaire qui a fait la macabre découverte a expliqué qu'il avait d'abord pensé

à «un animal, un chevreuil qui serait venu mourir par là», à quelques dizaines de mètres de la départementale reliant Bullion à Rochefort-en-Yvelines. «Le corps, précise-t-il, avait été tellement dévoré par les bêtes que l'on avait du mal à distinguer une forme humaine.» La denture, les viscères et le sang qui ont toutefois pu être analysés n'avaient autorisé, dans un premier temps, qu'une présomption d'identification. Par ailleurs, il semblerait qu'aucune balle n'ait été découverte, ni aucune fracture décelée (du crâne ou des côtes en particulier). De leurs côtés, Guy Bondar, l'ami de Joseph Doucé, et ses avocats ont préféré garder le silence ou tenir des propos mesurés jusqu'à l'identification formelle.

Cela faisait trois mois, jour

pour jour, que le pasteur avait disparu lorsqu'on a retrouvé son cadavre. C'est en effet le 19 juillet dernier au soir qu'il aurait quitté son domicile, en compagnie de deux hommes se présentant comme des policiers. Affaire de «routine», sans doute, qui ne méritait pas qu'il se méfie. C'est lorsque l'absence fut trop longue que Guy Bondar s'en est inquiété, d'autant que des faits troublants s'étaient déjà produits un mois plus tôt, le 19 juin au soir. Des individus avaient alors violemment tambouriné à la porte de leur domicile et insulté le pasteur qui n'avait pas voulu leur ouvrir. Ils semblaient en état d'ébriété et disaient être des policiers. On apprendra plus tard qu'il s'agissait d'inspecteurs des Renseignements généraux, chargés de «filer» le

pasteur et d'infiltrer sa librairie pour y repérer un éventuel réseau de pédophiles...

Un dessinateur s'ouvre les veines

Le 27 juillet, une information judiciaire pour arrestation et séquestration illégale était ouverte et confiée à Mme Courcol, juge d'instruction à Paris, qui remettait l'enquête entre les mains des inspecteurs de la Brigade criminelle. Très rapidement, des membres des RG de Paris apparurent mêlés à l'affaire, sans que, jusqu'à ce jour encore, on puisse dire s'ils sont ou non responsables de la disparition du pasteur. L'inspection générale des services était donc mise sur les rangs dès le début août.

Ce sont les révélations d'un

dessinateur industriel de Sévres au journal *Libération* qui furent à l'origine du premier rebondissement de l'enquête, vers la mi-septembre. Celui-ci, informé par les médias des conditions troublantes de la disparition de Joseph Doucé, fit immédiatement le rapprochement avec sa propre histoire: l'inspecteur Jean-Marc Dufourg, des RGPP, et certains de ses collègues avaient tenté en vain de l'obliger à infiltrer la librairie du pasteur Autres cultures, dans le cadre de leur «filature». Une tentative qui avait conduit ce dessinateur à s'ouvrir les veines, pris de panique lorsque J.-M. Dufourg vint l'intimider à son domicile, tirant une balle de revolver à travers la porte de son appartement, le 4 juillet (voir article suivant).

Dès lors, cette seconde af-

faire place au rang des témoins importants (pour ne pas dire «suspects», car rien n'est prouvé en ce sens) l'inspecteur des RG qui se voit inculpé par le tribunal de Nanterre «pour violence et voies de fait avec arme par un fonctionnaire de police dans l'exercice de ses fonctions». Il sera écroué le 18 septembre, puis remis en liberté conditionnelle trois semaines plus tard, contre l'avis de l'avocat général de la chambre d'accusation (à la cour d'appel de Versailles), provoquant la surprise et l'indignation de nombreux observateurs dont certains verront là une volonté politique d'étouffer l'affaire.

De son côté, J.-M. Dufourg, défendu par l'avocat Me Jacques Vergès, n'en finit pas d'étaler sur la place publique les méthodes et les objectifs

(tout à fait scandaleux s'ils sont vrais) des RGPP et d'en rejeter la responsabilité sur ses supérieurs hiérarchiques (voir également article suivant). «L'affaire Doucé» devient le facteur révélateur de nombreux faits qui ne peuvent qu'inquiéter les démocrates.

Un Comité pour la vérité très actif

Dans le même temps, un «Comité pour la vérité sur la disparition du pasteur Doucé» se met en place autour de Guy Bondar, présidé par Françoise d'Eaubonne et, à titre honorifique, par Gilles Perrault (auteur du *Pull-over rouge*). Très actif et très attentif à toutes les réactions (personnalités politiques françaises, associations étrangères...) ce comité se

réunit désormais tous les quinze jours. Une brochure intitulée *Scandale d'une disparition, vie et œuvre de Joseph Doucé*, écrite par Françoise d'Eaubonne, devrait être diffusée avant la mi-novembre.

La mort du pasteur baptiste était devenue une certitude acquise pour chacun, à commencer par les enquêteurs. Que son corps ait été retrouvé n'a donc étonné personne. Mais cela ne résoud pas pour autant le mystère de cette disparition, qui va jusqu'à ébranler le ministère de l'Intérieur d'un gouvernement dit socialiste. ■

J.-C. CAUCHY
ET J.-Y. LE TALEC

POLICE ET BONNÉ MŒURS

Maréchal, nous voilà !

Les déclarations de M. Guillaume, suivies de celles des hommes politiques, de droite comme de gauche, visent à convaincre le citoyen que la police se doit de garantir les «bonnes mœurs» de chacun... Cet ordre moral fait mauvais ménage avec la démocratie et le pasteur Doucé en est mort.

Je ne trouve pas choquant, sur le fond, de se préoccuper des bonnes mœurs d'un homme public. Philippe Guillaume, en écho aux déclarations de Jean-Marc Dufourg, a estimé judiciaire de justifier d'éventuelles incursions policières dans sa vie privée. Il faut espérer que de tels propos sont à mettre sur le compte de la fragilisation du président d'Antenne 2 et FR3; contesté depuis sa nomination par le CSA à la tête des chaînes publiques, soupçonné des pires turpitudes par les Renseignements généraux, toujours selon Dufourg, Philippe Guillaume préfère courber

l'échine et paraître tolérer l'intolérable.

L'intimité d'un individu, quelles que soient ses charges, publiques ou privées, ne peut être prise en compte dans l'évaluation de ses capacités à les occuper. C'est une des bases de notre République laïque attachée aux libertés individuelles. Etendues à l'ensemble des citoyens, elles s'institutionnalisent en libertés publiques. Monsieur Guillaume l'oublie. C'est regrettable pour un haut responsable du secteur nationalisé. Il n'est pas le seul. François Roussely, directeur général de la police nationale, au nom de la sacro-sainte protection de l'enfance, justifie lui aussi de telles entorses à la protection de la vie privée

des personnes. Jacques Toubon, député RPR du troisième arrondissement de Paris, juge que de telles enquêtes n'ont «plus lieu d'être» (*Le Monde* 28/10/90)... Depuis le départ de Charles Pasqua et de Robert Pandraud du ministère de l'Intérieur, ou depuis la Déclaration des droits de l'homme et du citoyen, qui figure en préambule de notre Constitution?

Ces enquêtes particulières semblent avoir coûté la vie au pasteur Doucé. Plus largement, elles mettent potentiellement hors la loi tous ceux qui dévient des schémas majoritaires, sans pour autant représenter des dangers sociaux. L'Espagne franquiste, Cuba, les pays de l'Est, bien d'autres régimes liberticides se sont munis de législation destinées à écarter de la société civile les individus en marge des normes dominantes. Il n'est pas tolérable qu'en France, des instances policières s'autoproclament arbitres des mœurs, en lieu et place des dispositions légales. Pierre Joxe n'a pas jugé utile de le rappeler, ni d'indiquer qu'aucun de ses services ne pouvait être affecté à de telles missions. Il lui reste le «débat public», annoncé à l'occasion de l'examen du budget du ministère de l'Intérieur, pour y remédier. ■

YVES CHARFE

Franse politie houdt vooral buitenlanders aan vanwege „misdrijf van het gore gezicht” **Identificatieplicht voor meeste Europeanen**

geen punt

VK 29
 Van onze verslaggever
AMSTERDAM — Korthals Altes wilde — toen hij minister van Justitie was — dat er vóór 1990 een wet zou komen waarin de legitimatieplicht geregeld zou worden. Dat is niet gelukt. Maar de kogel is nu door de kerk. Een meerderheid in de Tweede Kamer is voorstander van invoering van een beperkte identificatieplicht. Voor de zomer zal er — zo heeft minister Hirsch Ballin van Justitie verklaard — een wetsvoorstel bij het parlement liggen.

Invoering van een beperkte identificatieplicht betekent niet dat iedere sterveling op Nederlandse bodem straks zodra hij de deur uitgaat een identiteitsbewijs bij zich moet hebben. Zelfs niet wie tram, bus, trein of metro betreedt, hoeft zich ervan te vergewissen dat hij iets op zak heeft om zich te legitimeren. De identiteitsplicht gaat — zoals het er nu naar uitziet — alleen gelden voor wie in het openbaar vervoer reist zonder plaatsbewijs en voor voelbalsupporters die zich vandalistisch gedragen. Zij zullen op verzoek van het bevoegd gezag door middel van paspoort, rijbewijs of een nog te ontwerpen identificatiekaart moeten kunnen aantonen wie zij zijn.

De discussie over de identificatieplicht begon in 1985 in de kring van de verkiezingscommissie van het CDA. Het voorstel werd niet overgenomen in het verkiezingsprogramma. Maar in de zomer van 1986 doemde het voornemen opeens op in het regeerakkoord van Lubbers-II (CDA-VVD-kabinet). Daarin werd gesproken van een algemene identificatieplicht, wat zou betekenen dat de politie onder alle omstandigheden burgers kon bevelen zich bekend te maken

door het tonen van een officieel papier; niet alleen rijbewijs, paspoort of de in te voeren identificatiekaart, ook een visakte kon daarvoor dienen. Het doel van de identificatieplicht was de verhoging van de doeltreffendheid van het justitiële apparaat.

Later werd het plan wat afgezwakt. De identificatieplicht zou worden beperkt tot de gevallen waarin de politie — volgens de regels van het Wetboek van Strafvordering — toch al de bevoegdheid heeft om iemand naar zijn naam te vragen. Opsporingsambtenaren mogen een verdachte vragen naar zijn personalia, maar volgens de Hoge Raad is er geen plicht voor de aangesprokene

In maart 1988 kwam de identificatieplicht weer aan de orde toen in de Tweede Kamer werd gedebatteerd over de gevolgen van het Akkoord van Schengen, een overeenkomst waarbij Nederland, België, Luxemburg, Duitsland en Frankrijk afspraken de controle op personen aan de binnengrenzen op te beffen.

Uit het Europese hoofdkwartier in Brussel is druk uitgeoefend op Nederland om tot invoering van identificatieplicht over te gaan. In de meeste Europese landen bestaat al een identificatieplicht en in veel landen gaat die veel verder dan het Nederlandse voorstel. Weerstand tegen legitimatie zoals die in Nederland bestaat — inbreuk op de privacy en aantasting van de rechtsbescherming van de verdachte — komt in het buitenland niet in brede kring voor, met uitzondering van Engeland.

Iemand te jong is om naar een film voor boven de achttien te gaan.

In België werd de legitimatieplicht door de Duitse bezetter ingevoerd tijdens de Eerste Wereldoorlog en de Belgen hebben het maar zo gelaten. Vanaf de leeftijd van twaalf jaar is de kaart verplicht. De kaart wordt verstrekt door de gemeenten en kost minder dan twee tientjes. Om de vijf jaar moet hij vernieuwd worden.

Het hebben van een identiteitskaart is in Frankrijk niet verplicht, maar wel moet iedereen op Franse bodem zich kunnen legitimeren; dat kan met de *carte d'identité*, die vrijwel iedereen heeft, of met paspoort of rijbewijs. In de

Britten moeten niets hebben van inbreuk op privéleven

om op die vragen te antwoorden. Voor in Nederland verblijvende vreemdelingen bestaat al een legitimatieplicht krachtens de Vreemdelingenwet.

Verdere uitwerking van het plan bleef achterwege na een golf van kritiek. In het offensief tegen de identificatieplannen werd gewezen op aantasting van de persoonlijke levenssfeer van de burgers en werd het emotionele argument aangedragen dat invoering herinneringen zou oproepen aan de bezettingsjaren. Ook zou een legitimatieplicht een inbreuk betekenen op het beginsel dat niemand verplicht kan worden mee te werken aan het vergaren van strafrechtelijk bewijs tegen zichzelf.

Belg zal eerder beurs vergeten dan identiteitskaart

Engeland behoort tot de weinige landen waar geen legitimatieplicht is. De Britten zijn enorme individualisten en moeten niks hebben van overheidsbemoeienis met hun privéleven. Toch bestond er vanaf de Tweede Wereldoorlog tot 1951 de verplichting een identiteitsbewijs bij zich te hebben. De opheffing van de legitimatieplicht was het gevolg van een rechterlijke uitspraak over misbruik van bevoegdheden door de politie.

De Belg die door het bevoegd gezag naar zijn identiteitskaart wordt gevraagd en hem niet bij zich heeft, kan een boete krijgen. In de praktijk komt dit nauwelijks voor. Een Belg zal eerder zijn portemonnee vergeten mee te nemen dan zijn identiteitskaart. Overal heeft hij hem nodig: bij het kopen van een treinabonnement, op het postkantoor en om zich te legitimeren bij de parkeerwachter die een bon wil uitschrijven. De caissière van de bioscoop zal de kaart vragen als zij denkt dat

strijd tegen terrorisme en onveiligheid werd in 1956 de Franse politie de bevoegdheid gegeven iemand overal en op elk tijdstip naar zijn papieren te vragen. Voor die tijd mocht dat alleen — net als nu nog in Nederland — als er ten aanzien van die persoon een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit bestond.

Wie zich in Frankrijk tegenover de politie niet kan legitimeren, moet mee naar het bureau, waar de politie langs andere wegen zal trachten zijn identiteit vast te stellen. Het weigeren van medewerking daaraan kan een boete van maximaal vijftienduizend frank opleveren of hechtenis tot drie maanden. Vreemdelingen die voor langere duur

Geen experiment met elektronisch huisarrest

Door een onzer redacteurs NRC

AMSTERDAM, 16 nov. — Er zal in Nederland niet worden geëxperimenteerd met het elektronisch huisarrest als alternatieve straf. Staatssecretaris Kosto (justitie) heeft dit gisteren in een brief aan de Tweede Kamer laten weten.

De bewindsman vindt dat eerst ervaring met andere alternatieve straffen moet worden opgedaan. Kosto volgt daarmee het advies van de Overleg- en Adviescommissie alternatieve sancties op. De vorig jaar gestaalde commissie gaf het advies experimenteren met elektronisch huisarrest — waarbij personen thuis kunnen blijven en er toezicht wordt gehouden aan de hand van een op het lichaam te dragen zendertje — pas te overwegen als ervaring is opgedaan met intensieve begeleiding en andere alternatieven,

in Frankrijk willen verblijven, moeten een verblijfsvergunning hebben die tevens geldt als identiteitskaart. De politie gebruikt de legitimatieplicht veelvuldig om illegalen op te sporen. De meeste Franse burgers zitten er niet mee dat ze een legitimatiebewijs bij zich moeten hebben. Wie een net, blank gezicht heeft loopt nauwelijks het risico lastig gevallen te worden. Maar de talrijke buitenlanders, afkomstig uit voormalige Franse koloniën in Noord-Afrika, wordt te pas en te onpas naar de identiteitskaart gevraagd. Niet zelden treedt de politie discriminerend op. In de Franse volksmond is daardoor een nieuw, niet in het strafwetboek bekend staand, misdrijf ontstaan: *le délit de sale gueule*, het misdrijf van het gore gezicht.

De Duitsers zijn verplicht een *Personalausweis* te bezitten. Maar er is geen plicht het bij zich te hebben. De politie kan naar iemands identiteit vragen als hij ergens van wordt verdacht. Wie het persoonsbewijs niet bij zich heeft, kan door de politie worden vastgehouden totdat er duidelijkheid is over zijn identiteit. Gaat het om de verdachte van een niet ernstig delict, dan krijgt hij de gelegenheid zijn persoonsbewijs thuis op te halen en het op het politiebureau te laten zien. Wie geen *Personalausweis* heeft, maakt zich strafbaar aan een overtreding waarop een geldboete staat.

Voor de voormalige DDR-burgers geldt in Duitsland dezelfde regeling. Hun oude DDR-persoonsbewijs is een geldig identiteitsbewijs. Buitenlanders moeten een paspoort bij zich hebben, overal waar zij in Duitsland vertoeven. In de praktijk vraagt de politie nooit zomaar naar de *Ausweis*; alleen verdachten worden lastig gevallen.

VICTOR LEBESQUE

Persofficier wil inperking van rol rechter-commissaris

Door onze redacteur NRC
FRANK VERMEULEN
AMSTERDAM, 28 nov. — Het gerechtelijk vooronderzoek moet worden vervangen door een justitieel vooronderzoek in handen van het openbaar ministerie. Hierbij moet de rol van de rechter-commissaris belangrijk worden ingeperkt.

„Snelheid, doelmatigheid en kwaliteit van de strafrechtpleging is hiermee gebaat.” Dit stelt de Amsterdamse persofficier mr. L. de Wit. Aanleiding is het besluit gisteren van de rechtbank in Amsterdam om vijf van oplichting verdachte mannen buiten vervolging te stellen omdat de redelijke termijn van vervolging was overschreden. Tegen de vijf mannen werd in juli 1987 vervolging ingesteld en gisteren werd de zaak ter behandeling op de zitting gebracht. Fungerend rechtbankpresident mr. T. van der Schroeff oordeelde daarom dat het openbaar ministerie niet ontvankelijk was.

De Wit meent dat de vertraging vooral voor rekening komt van de rechter-commissaris die op dit moment formeel de leiding heeft over het vooronderzoek. „Door het niet ontvankelijk verklaren van het openbaar ministerie worden wij verantwoordelijk gesteld voor de tijd die de rechter-commissaris neemt voor het gerechtelijk vooronderzoek. Als wij dan toch verantwoordelijk zijn, moet het OM ook de prioriteiten van de rechter-commissaris kunnen bepalen”, aldus De Wit, die in de toekomst voor de rechter-

commissaris een rol als „procesbegeleider” ziet weggelegd die alleen geschillen beslecht tussen OM en verdediging. Een andere mogelijkheid zou zijn dat de rechter-commissaris alleen optreedt naar aanleiding van strikte opdrachten van het OM of op verzoek van de verdediging. In dit zogeheten systeem van „mini-

‘Snelheid en doelmatigheid zijn daarmee gebaat’

instructies” is het optreden van de rechter-commissaris aan banden gelegd waar hij nu nog de mogelijkheid heeft naar eigen inzicht op te treden. De zogeheten klankbordgroep van het OM is warm voorstander van de mogelijkheid van de mini-instructies. De klankbordgroep bereidt het advies voor van de procureurs-generaal aan de minister van justitie over het rapport van de commissie-Moons. Deze commissie werd twee jaar geleden ingesteld door de toenmalige minister van justitie mr. F. Korthals Altes om het gerechtelijk vooronderzoek te moderniseren. Enige maanden geleden kwam de commissie-Moons met een serie voorstellen die onder meer de rechter-commissaris ruimere bevoegdheden geeft bij het afluisteren van telefoon, ook zou het OM onder voorwaarden zonder tussenkomst van de rechter-commissaris over kunnen gaan

tot het doorzoeken van woningen.

De discussie over het leiderschap van het vooronderzoek plaatste De Wit tijdens een onlangs in Zutphen gehouden conferentie over voorstellen van de commissie-Moons in het kader van een „identiteitscrisis” van het openbaar ministerie. Hij juicht het rapport van de commissie-Moons toe op punten waar het opsporing en vervolging „ontdoet van onnodige al te zeer knellende banden” van het gerechtelijk vooronderzoek in zijn huidige vorm. Tegelijk pleit hij voor verdergaande bevoegdheden van het OM. Onder verwijzing naar de magistratelijke kant van de functie van officier van justitie (bijvoorbeeld in sepotbeleid, transactiebeleid en wegzendbeleid) benadrukt hij de voordelen van een officier van justitie die het overzicht heeft gedurende het vooronderzoek.

De compensatie voor de rechtsbescherming van de burger moet volgens De Wit worden gezocht in de verdere versterking van het onderzoek ter zitting. Dat is volgens hem een ontwikkeling die onder invloed van „Angelsaksische rechtsmodellen” en Europese jurisprudentie toch al in gang is gezet. In het voetspoor van anderen stelt De Wit ook dat nergens met zoveel woorden in de wet is vastgelegd dat de rechter-commissaris de leiding heeft over het vooronderzoek. Meer terzijde merkt hij op dat rechter-commissarissen in de praktijk veelal onervaren rechters zijn „in onzekerheid niet altijd even duidelijk”.

waarop de commissie nog aan het studeren is.

Op 1 juni, tijdens een symposium van de Orde van Advocaten over elektronisch huisarrest, bleek overigens dat een meerderheid in de Tweede Kamer geen bezwaren zou hebben tegen een experiment. De instellingen voor reclassering zijn tegen elektronisch huisarrest, onder meer omdat dat een belasting voor de gezinsleden is. De vrees bestaat bovendien dat elektronisch huisarrest ertoe zal leiden dat het aantal maatregelen wordt uitgebreid omdat rechters in strafzaken waarin nu geen straf wordt opgelegd de nieuwe maatregel zouden proberen.

De commissie Balkema zal naar verwachting binnen enkele maanden advies uitbrengen over het geheel van alternatieven voor de gevangenisstraf.

'Justitie gaat vaak verkeerd om met getuige-deskundigen'

Door onze redacteur
FRANK VERMEULEN NRC

AMSTERDAM, 30 nov. — De achterlijke macht maakt vaak verkeerd gebruik van de getuige-deskundigen bij strafprocessen. Dit stelden de Leidse rechtspsycholoog prof.dr. W.A. Wagenaar en de Rotterdamse criminoloog prof.dr. G.P. Hoefnagels gisteren tijdens een congres aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

Wagenaar stelde dat hem tijdens al zijn optredens als getuige-deskundige nooit expliciet is geraagd naar zijn specifieke deskundigheid. Om de waarde van informatie van een deskundige oed te kunnen inschatten zouden deelnemers aan het strafproces uitgebreid moeten toetsen waaruit de deskundigheid van een deskundige eigenlijk blijkt. Wagenaar werd onder meer bekend door zijn optreden tijdens het proces in Israël tegen de oorlogsmisdadiger Kemjanjuk en meer recent in de zaak tegen de drs. F., de ex-psychiater van de Zettense inrichtingen.

Wagenaar vindt ook dat rechters vaak verkeerde vragen stellen aan de getuige-deskundigen. De raag die aan een getuige-deskundige wordt voorgelegd moet volgens hem altijd een deelvraag zijn. „Mij is wel twintig keer geraagd of Golden Ten een kansspel is. Maar over die vraag gaat zo'n heel proces. Ik heb dan eigenlijk de neiging tegen de rechter te zeggen: U zou wel willen dat ik die vraag zou beantwoorden, want dan bent u er vanaf." Volgens de Leidse psycholoog omd het te vaak voor dat van de getuige-deskundige wordt verlangd meteen de schuldvraag te

beantwoorden. Als voorbeeld noemde Wagenaar het geval waarbij het vermoeden bestond dat een grootvader zijn kleindochter seksueel misbruikte wanneer hij op woensdagmiddagen op het kind paste. „De getuige-deskundige kan dan hooguit vaststellen dat het kind bijvoorbeeld een psychologische stoornis heeft. Maar vaak wil de rechtbank ook weten wie de veroorzaker daarvan is, en of het kind inderdaad op woensdagmiddagen is misbruikt. Als de deskundige daar antwoord op geeft, diskwalificeert hij zichzelf en zijn vakgebied“, aldus Wagenaar. Hij bepleitte ook dat rechtbanken van de deskundige verlangen dat deze kan aangeven wat de betrouwbaarheid is van de gebruikte onderzoeksmethode. Als de deskundige niet kan zeggen in hoeveel gevallen er overeenstemming was tussen de uitkomsten van zijn onderzoek en de werkelijkheid, is zijn informatie van weinig waarde. „Als bijvoorbeeld de rechter in de Bolderkarzaak de drie punten van deskundigheid, wetenschappelijke vraag en validiteit van de methode had getoetst, waren de deskundigen de rechtszaal uitgestuurd“, aldus Wagenaar.

Volgens de criminoloog Hoefnagels heeft het psychologisch onderzoek in strafzaken op dit moment dezelfde waarde als de pijnbank in het middeleeuwse strafproces. Het rapport van de getuige-deskundigen is volgens hem in veel gevallen niet meer dan een vorm van „gesubsidieerde roddel“. „De analyse van de getuige-deskundige is relevant voor zover deze herkenbaar op feiten berust en de methode controleerbaar is“, aldus Hoefnagels. Hij waarschuwde ook voor het gevaar dat de getuige-deskundige in feite een deel van de taak van de rechter overneemt. „De rechter zit in zaken die op zo'n deskundigen-rapport berusten, nog slechts met één bil op zijn stoel.“

Ook de Amsterdamse psychiater dr. S. Tuinier had kritiek op het huidige gebruik van, in zijn geval, psychiatrische rapportages

in strafprocessen. „Je hebt de psychiater niet nodig voor het vellen van maatschappelijke of morele oordelen. Je moet de medicus geen kader verschaffen waarbinnen hij meer doet dan datgene waarvoor hij zijn diploma heeft gekregen“, aldus Tuinier. Psychiaters die door de rechter om hun mening worden gevraagd zijn geneigd daarop in te gaan. En Tuinier plaatste vraagtekens bij het feit dat psychiaters slechts in een procent van het aantal gevallen geen antwoord kunnen geven op de vraag naar de toerekeningsvatbaarheid van verdachten. „De deskundige moet niet zo slauw doen, hij moet meedoen.“ Maar de causale verbanden die psychiaters in strafprocessen vaak leggen tussen factoren als agressieve gedragsstoornissen en criminaliteit zijn zeer kwetsief, volgens de Amsterdamse psychiater. „Net als de uitspraken over toekomstige criminaliteit van een verdachte.“

Het risico dat rechters ten onrechte adviezen en meningen van gedrags-deskundigen over zouden nemen, werd niet geheel gedeeld door de vice-president van de Amsterdamse rechtbank mr. S. Slagter. De rechter toetst volgens hem op zijn eigen manier of deze deskundigen een sluitend advies geven of dat er nog een aanvullend gedragsonderzoek moet worden verricht. Hij kan dan volgens Slagter vrij goed inschatten of er sprake is van een kwalitatief goed rapport. Maar hij beklemtoont dat „voorzichtigheid is geboden zowel bij het gebruik van een rapport van gedrags-deskundigen als van technisch-deskundigen. De vraag of het rapport daadwerkelijk kan worden gebruikt is uiteindelijk geen vraag voor de deskundigen maar een vraag voor de rechter. Het is in het recht nu eenmaal zo dat het nooit gaat om absoluut vaststaande ideeën, maar om waarschijnlijkheden en de vraag of daarvan rechtens gebruik zal worden gemaakt. Het laatste woord is daarom niet aan de deskundige en ook niet aan de verdachte, maar aan de rechter.“

RECHT & WET

VK 3-11

MET DE bewijsvoering in strafzaken door middel van getuigen is het de laatste jaren nogal eens hommelles. In het kader van de drugsbestrijding werd de anonieme getuige actueel. Mocht iemand worden veroordeeld uitsluitend op basis van verklaringen van anonieme tipgevers en infiltranten?

Ter bescherming van deze betaalde spionnen wil de politie natuurlijk hun anonimiteit gewaarborgd zien, maar de verdachte heeft er belang bij deze gemaskerde aanklagers eens persoonlijk aan de tand te voelen, liefst onder het oog van de rechter die ook het vonnis gaat wijzen. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens vond nog niet zo lang geleden dat de verdachte recht heeft op een eerlijk proces, en dus de anonieme (aanklagende) getuigen op een of andere manier persoonlijk moet kunnen ondervragen.

Deze uitspraak heeft inmiddels al tot consternatie en kermis geleid. De rechtbank te Middelburg eiste onlangs de persoonlijke verschijning van zo'n anonieme undercover-agent, maar de chef van de agent weigerde de door het Openbaar Ministerie uitgebrachte dagvaarding aan hem te overhandigen. Prompt daarop werd de officier van justitie niet ontvankelijk verklaard door de rechtbank. Maar dat gebeurt wel vaker. Interessanter is dat de politie — toch ressorterend onder het het

roepen nadat eerst enkele hooggeleerde getuigen waren gehoord.

De ene relativeerde het waarheidsgehalte van traumatische herinneringen, de ander sloot het begin van „collectieve waan“ niet uit. Dergelijke verklaringen kunnen moeilijk hebben bijgedragen tot de beslissing van het hof om de slachtoffers niet als getuigen ter zitting te horen.

Aangenomen kan worden dat het OM en het hof bij deze beslissingen gehoor hebben gegeven aan de wensen van de slachtoffers. Het is moeilijk om in het openbaar vragen te beantwoorden over ingrijpende intieme gebeurtenissen, waarover bovendien gedurende vele jaren zelfs niet gesproken kon worden.

Maar daar staat het recht op een eerlijk proces tegenover. Een verdachte kan pas worden veroordeeld als het bewijs wettig en overtuigend is geleverd. Een verdachte heeft er alle belang bij het mogelijke „begin van collectieve waan“ verder zichtbaar te maken en twijfel te doen rijzen over de juistheid van op papier gestelde herinneringen. Hier botsen dus twee respectabele belangen. In dit dilemma gaat het overigens niet om een keuze tussen alles of niets. Het hof had ook kunnen besluiten de getuigen achter gesloten deuren te horen, waarmee, naar mag worden aangenomen, de slachtoffers een aardig eind geholpen zouden zijn.

In het Nederlands Juristenblad van enkele weken geleden bekritiseren de advocaten Verbunt en Van Bavel de opvatting dat slachtoffers van zedendelicten in beginsel niet op de zitting als getuigen gehoord hoeven te worden. Zij vrezen voor te magere bewijsvoering.

Als voorbeeld geven zij een nog niet gepubliceerde uitspraak van de Hoge Raad waarin een incestveroordeling in stand werd gelaten. Deze veroordeling was alleen gebaseerd op de aangifte van een dochter en de vaststelling dat zij geen maagd meer was. Ook de advocaat-generaal bij de Hoge Raad J. Leijten vond dat deze bewijsvoering niet door de beugel kon.

De schrijvers wijzen ook op dubieuze praktijkgevallen. Een slachtoffer van een zedendelict wilde tegen de verdachte een vordering instelling tot vergoeding van de geleden schade. Daarmee werd het slachtoffer min of meer partij bij het strafproces en kreeg zij alle stukken toegestuurd, terwijl zij nog als getuige door de rechter-commissaris gehoord zou worden. Bij de processtukken zat ook een persoonsrapport over de verdachte, opgemaakt door een psychiater. De verklaring van het slachtoffer als getuige heeft in zo'n geval wel erg kunnen rijpen en verdient op zijn minst een wat afstandelijke benadering.

De schrijvers menen dat de ook door hen gewaardeerde toegenomen aandacht voor de positie van het slachtoffer er niet toe mag leiden dat de kwaliteit van het strafproces in gevaar komt. Hulp en bescherming dienen in de eerste plaats buiten het strafproces geboden te worden. Want wanneer hulp en aandacht voor het slachtoffer tot gevolg zullen hebben dat de nauwkeurigheid van de bewijsvoering in het gedrang komt, wordt er per saldo geen winst geboekt.

DIENAND CHRISTE

Verdachte heeft het recht getuige aan de tand te voelen

OM — zeer openlijk geen gevolg wenste te geven aan een opdracht van de rechtbank. Een gedagvaarde getuige die weigert te getuigen kan worden gegijzeld. Op de weigerachtigheid van de politie om zo'n dagvaarding aan de betrokkene uit te reiken, staat vast wel op z'n minst een disciplinaire straf.

In een recent geval voor het hof te Den Bosch verscheen de anonieme getuige geheel vermomd met een groot nepgezwel op zijn wang, rood geverfd haar, een bril zonder glazen en een aangeplakte baard. Kan de rechter zo nog de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van een getuige beoordelen?

In het hoger beroep tegen de Zettense psychiater F. deed zich een ander probleem voor. Ex-pupillen hadden in verklaringen voor politie en rechter-commissaris de psychiater van herhaalde ontucht beschuldigd. De verdachte ontkende deze beschuldigingen. Dus eiste hij dat de aanklagers als getuige ter zitting onder ede zouden worden verhoord.

Aanvankelijk stemde het OM daarmee in, maar later werd die toezegging ingetrokken onder druk van luid protest der getuigen. Dat protest was wel begrijpelijk omdat de getuigen immers tegelijk ook slachtoffers waren en er zeer tegenop zagen nog eens openlijk in de rechtszaal verslag te doen van hun nare ervaringen. De slachtoffers/getuigen werden niet gedagvaard. Dus werd hetzelfde verzoek gedaan aan het hof, dat tenslotte aarzeland ook weigerde de slachtoffers als getuigen ter zitting op te

Door een onzer redacteurs

NRC

DEN HAAG, 1 nov. — De Tweede Kamer wil van minister Dales (binnenlandse zaken) meer duidelijkheid over de taken van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD).

Tijdens overleg vandaag over de voorgenomen reorganisatie van de BVD bleek dat de Kamerleden niet duidelijk voor ogen staat welke taken onder de dienst vallen en waar de grens ligt met het werk van andere diensten, zoals de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI).

Dales zegde toe dat zij de Kamer daarover meer helderheid zal verschaffen. Dat kan via het geregeld overleg van de minister met de vrouwelijke Kamercommissie voor de inlichtingen en veiligheidsdiensten, waarin de fractievoorzitters van de PvdA, VVD, CDA en D66 zitting hebben. Dales beloofde de Kamer op de hoogte te houden van de reorganisatie, die in 1993 voltooid moet zijn.

De Kamer wees de minister er nadrukkelijk op dat de BVD zich niet moet bezighouden met taken die primair op het terrein van justitie en politie liggen. Als voorbeeld noemde het Kamerlid Krajenbrink (CDA) de bestrijding van de georganiseerde misdaad. Opsporing en vervolging in deze kring is voorbehouden aan politie en justitie, aldus het Kamerlid Stoffelen (PvdA).

De Kamer kon zich op hoofdlijnen vinden in het reorganisatieplan van de minister en preech haar openheid over de BVD. Bij

voorgangers van Dales ontbrak het daar vaak aan, stelde de Kamer vast. De BVD-nieuwe stijl, waarvan de kenmerken in hoofdlijnen zijn vastgelegd in het plan 'Een nieuwe BVD', zal op veel opener wijze verantwoording afleggen aan de samenleving in het algemeen over zijn doeleinden, taak en werkwijze. Daarmee wordt een 'verkalkt instituut' omgebouwd, aldus het Kamerlid Scheltema (D66).

De reorganisatie is onder meer een gevolg van de toegenomen ontspanning tussen Oost en West. Daardoor ontbreekt nu een duidelijk vijandbeeld. Dat heeft plaatsgemaakt voor een „veel diffuser en gecompliceerder landschap van dreigingen“, aldus het reorganisatieplan. In dat plan wordt bovendien geconstateerd dat de BVD de laatste jaren te veel in een isolement is terechtgekomen. De dienst heeft daardoor de schijn op zich geladen te veel in zichzelf gekoerd te zijn.

De komende drie jaar verdwijnen bij de BVD 100 medewerkers in het middenkader. Daarvoor komen 40 nieuwe medewerkers in de plaats. Deze herschikking is nodig om het „voorspellend vermogen“ van de dienst te verhogen en „ingeroeste werkwijzen“ te doorbreken. Volgens de minister zullen er geen gedwongen ontslagen vallen.

Kamer wil meer duidelijkheid over taken BVD

Op de foto: de 13 D... 1992

CDA-bureau wil erkenning van homo-huwelijk

(Van onze redactie binnenland) DEN HAAG — Het wetenschappelijk bureau van het CDA is voor de wettelijke erkenning van het homo-huwelijk...

'In Nijmegen wordt elke week een homo in elkaar geramd'

Slachtoffers van potenrammers schamen zich dood

Vorige week werden vier Nijmeegse jongelui aangehouden die van potenrammerij worden verdacht... Schaaamte en schuldgevoelens spelen een grote rol in die lage aangiftebeleid...

jonge jongens met de handjes wat los, die er plezier in hebben homo's in elkaar te slaan... Om de drempel voor de slachtoffers zo laag mogelijk te maken, heeft het project GGG...

tegen lesbïennes of verkrachting, op net zo'n normale manier behandeld moet worden als de diefstal van een prote-monnee... Binnen het project GGG leeft trouwens de opvatting dat je er weinig mee opschiet...

Om de drempel voor de slachtoffers zo laag mogelijk te maken, heeft het project GGG ervoor gezorgd dat 150 Nijmeegse politiemensen een speciale training hebben gevolgd...

Daarnaast is hij beleidsmedewerker van de GGD in Rotterdam. Daar kan het COC nog wel bij, moet hij hebben gedacht.

AMSTERDAM - Het COC, de vereniging voor de integratie van homoseksuelen, krijgt een ware vergadervirtuoos als voorzitter...

Homo's VR 1-12 Jan Mulder weet niet waar hij over schrijft in zijn stuk 'Amnesty is emotie'...

De nieuwe voorzitter van het COC is gek op vergaderen en komt over als onverstaanbaar. (Hevige) emoties voelt hij bij de mededeling van een vriend die aids heeft...

Nieuwe voorzitter COC is een ware vergadervirtuoos door Aldert Schipper TR 28

Geen beëdiging voor sluiten van homohuwelijken Door onze correspondent RLC

ARNHEM, 22 nov. — De rechtbank in Arnhem heeft gisteren geweigerd twee raadsleden uit Rheden te beëdigen tot ambtenaar van de burgerlijke stand...

Minister: erkenning homorelatie is mogelijk Door onze politieke redactie NRC

ASCHRIFT: In de statuten van Amnesty wordt homoseksualiteit niet genoemd...

Mens-en-leven

Martin Maassen (30): NVSH- bestuurder, leraar en raadslid

Een yup vol hippie-idealen met absolute afkeer van vervlakkings

AC 15

Hij moet tien activiteiten tegelijk om handen hebben, anders is hij niet gelukkig. Wil niet bij een eindstation aankomen, vindt dat hij continu verder moet gaan en krijgt de rillingen als hij denkt aan een 25-jarig jubileum bij dezelfde baas. Duizendpoot doctorandus Martin Maassen (30 jaar), niet voor één gat te vangen. Hij is landelijk coördinator van de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH), zit sinds afgelopen maart als fractievoorzitter van D66 in de Alkmaarse gemeenteraad en geeft twee en een halve dag in de week economie en statistiek op economische school De Waegh. Een yup met hippie-idealen over de hokjesgeest van Nederland, een archaische gemeenteraad en de vervlakkings van de hedendaagse jeugd.

Opkomen voor de zwakkeren in de samenleving, je opstellen tegen vormen van onrecht in de maatschappij vanuit een open, tolerante houding zonder onderscheid te maken in soorten en maten mensen. En als het even kan zelf groeien. In emotioneel opzicht dan. Die levensfilosofie bedacht Martin Maassen op zijn zeventiende en nu, ruim dertien jaar later, is dat devies nog steeds zijn drijfveer. Daarbinnen heeft hij een aantal taken gevonden, waardoor hij met zijn idealen meer kan doen dan ze navelstarend wereldkundig maken.

Zijn werk bij de NVSH is een voorbeeld van praktisch bezig zijn voor groepen met vragen en problemen. Hij begon er destijds als hulpverlener, nu geeft hij aanzetten tot nieuw beleid en verzorgt de publiciteit van de vereniging. Behalve het geven van nuchtere seksuele voorlichting, houdt de NVSH zich steeds meer bezig met het beantwoorden van relationele vragen. Want waar een condoom gekocht kan worden, lijkt zo onderhand iedereen wel te weten, maar wat doe je met een partner die twintig minuten tanden staat te poetsen om jou te pesten? Met dat soort vragen moeten de huidige NVSH-medewerkers aan de slag.

Emancipatie in de breedste zin van het woord, dat spreekt hem aan. Vrijzinnig denken over onder andere erotiek en seks hoort bij zijn levensvisie en daar iets wezenlijks mee doen, wordt hem binnen de NVSH mogelijk gemaakt. „Ieder hokje is alleen maar gemaakt om het voor de mensen die anderen daar in willen stoppen gemakkelijk te maken”, stelt Martin Maassen. „Homoseksualiteit, biseksualiteit, travestie, pedofelie: ik denk dat iedereen van alles wat in zich heeft, maar vaak wordt slechts één kant gecultiveerd. Ik durf te beweren dat 90 procent van de mensen een brede erotische belangstelling heeft. Die emoties hoeven niet per se seksueel te zijn. Ik ben veel mensen tegengekomen die met hun seksuele gevoelens in de knoel kwamen. Dat zou in veel gevallen niet nodig moeten zijn.”

Solidariteit

Hij groeide op in een typisch soci-

Politiek is voor Martin Maassen meer dan de drie avonden in de week dat er fractieoverleg of commissievergaderingen zijn.

alistisch nest in Apeldoorn. Pa was bouwvakker ('die man werkte zich letterlijk te barsten') en koppelde economische belangen moeiteloos vast aan politiek: de PvdA dus. Al op het vwo legde Martin Maassen een meer dan gemiddelde interesse voor politiek aan de dag. Hij vergeleek partijprogramma's, bezocht vergaderingen en kwam tot de conclusie dat D66 zijn persoonlijke overtuigingen het best in zijn waarde liet: vrijheid gekoppeld aan solidariteit. Openheid en tolerantie naar iedereen, geen verbeterde vergadercultuur, geen dogmatische wortels in de vakbond, actiewereld, ondernemerschap of kerk.

Hij kan zich nu, ook na een studie politicologie, nog steeds vinden in de keuze van destijds al heeft hij oog voor sympathieke trekken bij andere partijen. Slechts een keer is hij 'vreemd gegaan', zoals hij dat

uitdrukt. Begin jaren tachtig maakte hij bij wijze van uitzondering een uitstapje naar de PvdA. Of beter: naar Joop den Uyl, want als rasechte D66'er hangt hij minder aan partijen dan aan personen. „Den Uyl moest in mijn ogen de kans krijgen om door te gaan.”

Elitair

Politiek is voor hem meer dan die drie avonden in de week dat er fractieoverleg is of commissie- en raadsvergaderingen zijn. Aan de ene kant bevredigt dat werk zijn drift naar zelfontplooiing, aan de andere kant is het (weer) een manier om zich intensief in te zetten voor 'de anderen'. Hij kan zich voorstellen dat de buitenstaander in eerste instantie het idee van een elitair, arrogant clubje heeft over de (sinds kort zeskoppige) D66-fractie in de

Ze kennen iedereen en iedereen kent hen. Ze duiken overal op in verenigingen, besturen en comités. Ze zijn vergoed met hun woonomgeving; beter op de hoogte van het reilen en zellen in hun dorp dan de plaatselijke VVV en de burgemeester samen. Ze weten alles over hoe het vroeger was, wat er sinds die dagen is verbeterd en wat de tand des tijds kapot heeft gemaakt. Ze vertellen erover in de Alkmaarsche Courant. Vandaag komt Alkmaarder Martin Maassen aan het woord. Een bezig baaie, dat op vele terreinen actief is. Onder meer als landelijk coördinator van de NVSH, als fractievoorzitter van D66 in de Alkmaarse gemeenteraad en als leraar economie en statistiek aan de economische school De Waegh. Tenminste tot vandaag. Want wat Maassen morgen weer aanpakt is nog onduidelijk. Hij wil in ieder geval voorkomen dat hij vastroest in een baan of functie. Het leven heeft nog zoveel te bieden.

Alkmaarse gemeenteraad.

„Wij zijn anders”, geeft hij als verklaring. „Onze manier van politiek bedrijven is een andere dan men in Alkmaar gewend was. Wij stellen ons ogenschijnlijk afstandelijk op, benaderen politieke zaken beschouwend. Dat wordt blijkbaar uitgelegd als snobistisch. Maar je moet niet vergeten dat wij net zo goed met actievoerders praten of met mensen uit de wijken. Hun standpunten kunnen mijn mening aanscherpen. Maar ik vind dat je je verstand nooit mag inleveren ten bate van het pluche. Je kunt je niet klakkeloos tot het einde der tijden achter een belangengroep blijven scharen.”

Kritiek

De cultuur binnen de Alkmaarse gemeenteraad noemt hij archaisch. „Dat woord gebruik ik bewust: het betekent namelijk niet alleen ouderwets maar ook achterhaald. Wij hadden bij voorbeeld als nieuwkomers volgens de heersende codes minstens twee jaar in ons hok moeten blijven, maar we hebben ons meteen danig geroerd en dat wordt nauwelijks geaccepteerd. Wij doorbreken het rollenspel zoals dat jarenlang binnen de muren van het stadhuis gespeeld is.

Regel 1 is: ontrief het college niet. Zeker niet als er een wethouder van je eigen partij in zit. Regel 2 is: als je iets anders wil dan het college, kook dat dan voor. Aan die rigide regels hebben wij lak. Kritiek leveren is volgens ons altijd legitiem, mits deze beargumen: eerd is. Natuurlijk maken we nu zelf ook deel uit van het spel. Maar van binnen uit de zaken proberen te veranderen, is volgens mij de enige manier. Wij zetten mensen, door onze opstelling en uitspraken aan het denken.”

Passiviteit

Twee en een half jaar geleden verruilde hij zijn stek in de hoofdstad -

waar hij zo'n tien jaar woonde - voor een pand in Alkmaar. Genoeg Amsterdam gezien. De kust, de rust van de natuur of -meer filosofisch- de oerbronnen van het leven brachten hem naar hier. Martin Maassen wil niet oppervlakkig, Martin Maassen wil diep. Een aangeboren afkeer van vervlakkings die steeds dieper lijkt te worden. Het maakt er zijn werk op school bepaald niet gemakkelijker op.

„Ik wil niet zeggen dat de jeugd van tegenwoordig minder diepgaand is dan die van vroeger. Ik ben er zelf waarschijnlijk gevoeliger voor geworden, merk dat ik echt opbots tegen de passiviteit van mensen. Ik werk met meelo-leerlingen die tussen de zestien en 21 jaar oud zijn. De meerderheid komt niet verder dan het bekijken van programma's op RTL 4. Ze lijken steeds minder geïnteresseerd er op uit te gaan, iets te doen of te bedenken. Ze zijn onverzadigbaar passief. Dat strookt niet met mijn opvattingen over innerlijke groei, kritisch denken. Er wordt alleen kritiek geuit wanneer er op televisie geen bloed, echtheid en andere sensatie binnen een half uur aan de orde komt. O wee, als er niets gebeurt binnen zo'n programma. Als ze er zelf maar niets voor hoeven te doen.”

De interactie tussen leraar en leerling vindt hij het interessantste aspect van het lesgeven. Hij probeert doorlopend 'de bal de klas in te kaatsen', maar krijgt zijns inziens te weinig terug. En in cijfers is volgens hem niet uit te drukken wat mensen aan persoonlijke kwaliteiten hebben, aan geestelijke bagage meedragen: iets wat hij toch hoger acht.

Zijn raadslidmaatschap wil hij minstens vier jaar volhouden, want de kiezers rekenen op hem. Wat al het andere betreft, blijft hij zolang het zijn leven verrijkt. Want, zoals gezegd, hij moet verder.

• ANNIK VAN DEN BRAND

Opkomen voor zwakkeren in de samenleving zonder onderscheid te maken in soorten en maten mensen, is het motto van Martin Maassen. (Foto's Studio Wick Natzi)

Uitslag onderzoek

Slipje! Slipje! Slipje!

KINDERPAGINA NRC 23

De jurk is uit. Geen enkel meisje had op de dag dat ze aan het onderzoek meedeed een jurk aan. En slechts een meisje (Marieke Hochstenbach uit Eindhoven) noemde als lievelingskledingstuk een jurk, een gele van katoen. Ook de rok, de bloes en het overhemd zijn bijna uitgestorven. Kinderen dragen broeken en truien. De broeken zijn meestal spijkerbroeken. De truien zijn van katoen en heel vaak staat er iets op: Donald Duck, Asterix en Obelix, een paardekop, een groene olifant, Washington DC. De onderbroeken en sokken zijn bijna nooit wit. De meeste onderbroeken zijn groen. En veel onderbroeken zijn, net als de truien, bedrukt, met bloemetjes, zonnetjes, meloenen of muisjes.

Illustratie Olivia Ettema

Kinderen kiezen daar zelf voor. De meesten zoeken 's ochtends zelf uit wat ze naar school aandoen, al zijn er nog wel wat moeders (geen vaders) die kleren klaarleggen. Maar daar weet Vera van Moorsel (9 jaar) wel wat op. Als haar moeder stomme kleren klaarlegt, wacht ze met aankleden tot haar moeder naar haar werk is en dan trekt ze de kleren aan die ze zelf leuk vindt. Zo moedig is niet iedereen. „Als ik zondagse kleren aandoe en daar ga ik mee naar school dan wordt mijn moe-

der boos”, zegt Roberta Titihere uit Bovensmilde. Maar hoe boos een moeder ook wordt, er is een ding dat elk kind weigert aan te trekken en dat is een trui die kriebelt. Wat ook niet kan zijn jurken, rokken en overgooiers en in de zomer sandalen (wel gympen). Dat kan allemaal niet omdat het tuttig is, niet hip en niet vlot, omdat je op school voor gek loopt en uitgelachen wordt. Sjoerd Smit (9 jaar) uit Roden: „Mijn moeder kocht voor mij een sexy zwembroekje, maar die doe ik niet aan omdat de jongens uit mijn klas mij daarvoor uitschelden. Want in de kleedkamer roepen ze uit volle borst: Slipje! Slipje! Slipje! en dan voel ik me net een meisje.”

Als ze eenmaal een broek en een niet kriebelende trui aan hebben, stellen de meeste kinderen weinig eisen meer. Als de kleur maar mooi is (fel!) en het maar lekker zit, zeggen ze. Als ze al het geld van de wereld hadden zouden ze precies dezelfde kleren kopen. Willem-Jurphaas (11 jaar) vond toen hij vier was in de kast van zijn zusje een hele grote trui uit Zwitserland met een skiet erop. Die trui heeft hij eigenlijk nooit meer uitgetrokken. Tot vorig jaar, want toen sprongen de gaten er in. Nu heeft zijn beer hem aan. Als Willem-Jurphaas veel geld zou hebben, vloog hij naar Zwitserland om te proberen weer zo'n trui te pakken te krijgen. Laurien Bosch (11 jaar) uit Staphorst zou zoiets nooit doen. Als zij al het geld van de wereld had zou ze het aan de ontwikkelingslanden geven, dat is belangrijker dan kleren. „Maar”, schrijft Laurien, „ik geef natuurlijk niet alles. Zelf moet ik ook nog leven.”

BIANCA STIGTER

De Thaise ober, een jonge oosterse sprookjesprins, zet de schotels neer en kijkt hem met languisante ogen aan. „Die is me te nichterig”, oordeelt Duco.

Eind december 1988, in Nederland, vertelt hij, was hij in een welhaast suïcidale depressie. Drie vrienden waren kort na elkaar plotseling gestorven. Hij had geen geld meer om naar Indonesië te gaan. Een vriend die zijn huis had verkocht, gaf hem zo maar 2000 gulden. „Ik ging direct naar het reisbureau. Er was juist een extra vlucht ingelast. Ik kon zo weg.

„Je geneert je om dat woord in de mond te nemen”, zegt hij, „maar ik ben nu eindelijk gelukkig. Ik heb geen depressies meer. Het leek wel of ik altijd in de verkeerde groef zat van de grammofoonplaat. Ik heb het gevoel dat ik daar nu uit ben. Ja, zoals ik er nu over denk, wil ik daar wel de rest van mijn leven blijven. Ik word niet ouder dan 59. Dat heeft de astroloog me voorspeld.”

Hij vertelt me over zijn 51ste verjaardag op Bali. Hij had er niemand iets over verteld, maar toevallig kwamen twee jongens met wie hij een relatie onderhoudt, onafhankelijk van elkaar op bezoek. Ze zaten elkaar weg te kijken, maar wilden geen van beiden wijken. Die nacht sliep eerst de ene bij hem in bed en de ander op de grond; later werden de rollen verwisseld. Homoseksualiteit schijnt op Bali geen probleem te zijn, op voorwaarde dat er niet over wordt gepraat.

„Is dat geen geweldige verjaardag?”, vraagt Duco. „Je wordt 51 en twee tieners rivaliseren om je gunsten!”

— Zeg eens eerlijk: zouden de mensen daar ook zoveel om je geven, als ze geen geld of cadeautjes van je konden verwachten?

Over tafel kijkt hij me recht aan. „Nee.”

— Dan is het toch een heel eenzaam leven?

„Wie is er nu niet eenzaam? Ben jij dan niet eenzaam?”

— Niet op die manier.

Hij haalt de schouders op. „Eenzaam ben ik altijd geweest.”

INTERVIEW MET VR
DUCO VAN WERLEF 3-11

‘Best denkbare’ leraar is ook opvoeder

niet veel verdienen. Maar het basisonderwijs heeft ook goede leraren nodig. „Op weg naar de best denkbare leraar” stelt voor een beroepscode voor leraren te definiëren. Daarin moeten de ‘beroepsomstandigheden van de Master of Education’ beschreven staan. Ook de grootste onderwijsvakbond ABOP pleit in een onlangs verschenen nota voor een ‘beroepsstandaard’ analoog aan die van artsen en advocaten. Redden: leraren worden steeds vaker met verschillende normen en

ke Leergangen wordt dan ook niet voor niets voorgesteld om de graden af te schafften en het salaris afhankelijk te maken van het functioneren in de klas. Een goede kleuterleidster kan dan meer verdienen dan een slechte eerste-grads-leraar. Slangen: „Je maakt het onderwijs kapot als het salaris is gebonden aan de hiërarchie van graden. Wat je nu ziet, is dat onderwijzers in het basisonderwijs een tamelijk lage opleiding hebben, maatschappelijk ondergewaardeerd worden en

ke vrangstukken van dit decennium.” Drs. F.C.H. Slangen, voorzitter van het college van bestuur van de hogeschool en auteur van ‘Op weg naar de best denkbare leraar’, is dat roerend met hem eens. „Een leraar moet een voorbeeld zijn voor zijn leerlingen. Dat gebeurt nu ook wel, maar minder dan zou kunnen. Want wie wordt leraar? Vooral leerlingen van de HAVO, en dan niet eens de besten.” In het boekje van de Katholie-

stiek van nieuwe generaties? Dit beeld schetst ‘Op weg naar de best denkbare leraar’, een boekje dat de Hogeschool Katholieke Leergangen in Tilburg vanmiddag heeft aangeboden aan minister Ritzen (onderwijs). Het boekje sluit aan bij het zaterdag gehouden pleidooi van de bewindsman voor meer opvoeding in het onderwijs. Volgens Ritzen moeten scholen meer dan nu noemen en waarden overdragen. Hij noemde deze opdracht „een van de belangrijkste onderwijspolitie-

Door onze redactie onderwijs NRC
TILBURG, 20 nov. — De leraar van de toekomst volgt zijn opleiding aan een Educatieve Faculteit. Na een algemene specialisatie, tot leraar volgt een specialisatie, van onderwijs aan kleuters tot wiskunde op het gymnasium. Graden als onderwijzer, tweedegrads- of eerste-grads-leraar bestaan niet meer na deze vierjarige of, voor gediplomeerden van de HAVO, vijfjarige opleiding. De titel van ‘Master of Education’ staat garant voor vakken, vakmanschap en een scherp besef van waarden en normen. Is hij immers niet de opvoeder bij uit-

Overleden schrijver Roald Dahl: ‘Kinderen maar half beschaafd’

(Van onze verslaggever) NE 24

LONDEN - De gisteren overleden Roald Dahl verwierf vooral roem met ultra-korte griezilverhalen en met kinderboeken waarin griezelementen ook een belangrijke rol spelen.

Van zijn kinderboeken, waaronder 'Sjakkie en de chocoladefabriek', werden meer dan acht miljoen exemplaren verkocht ('Sjakkie' verscheen in een oplage van twee miljoen in China) en ze verschenen in ten minste zeventien talen.

Hoewel Dahls kinderboeken vaak tamelijk griezelig waren, was de schrijver bij kinderen ongelooflijk populair. Toen hij vier jaar geleden in de Eindhovense Bijenkorf zijn boeken signeerde, liep het zo storm, dat een medewerker van het warenhuis verzuchtte alleen bij een optreden van de Dolly Dots dergelijke tafereelen te hebben meegemaakt.

Schrijven voor kinderen is niet gemakkelijk, zei hij bij die gelegenheid. „Kinderen zijn nog maar half beschaafd. Dat maakt het voor een volwassene zo moeilijk om kinderboeken te schrijven. Ze zijn dat tijdperk zelf al lang weer vergeten.”

Over de wreedheid in zijn kinderboeken zei hij: „Kinderen, maar half beschaafd als ze zijn, kunnen lachen om dingen die wreed zijn. Als ze een dier martelen of doodtrappen, bijvoorbeeld. Maar dat vermogen en hun eigen gevoel voor humor raken ze kwijt, omdat ze worden opgevoed door volwassenen en altijd tussen grote mensen verkeren.”

In een ander interview prees Dahl, wiens dochter op 7-jarige

ROALD DAHL
...vernuftig plot...

leeftijd overleed en wiens zoon als baby een ongeneeslijke hersenbeschadiging opliep, de 'onschuld' van zijn jeugdige publiek.

„Voor jongeren en volwassenen is seks de voornaamste drijfveer in hun bestaan”, legde hij uit. „Het is bemoedigend in kinderen menselijke wezens te ontmoeten die niet door seks gedreven worden.”

Behalve met kinderboeken boekte Dahl ook veel succes met macabare korte verhalen voor volwassenen. Die verhalen werden meestal gekenmerkt door een zeer vernuftig plot, waarbij hij aan het einde voor zijn lezers een totaal onverwachte wending in petto had. Veel van die verhalen verschenen in het magazine de 'New Yorker'.

Beschuldiging na 21 jaar

REDWOOD CITY - In de VS is gisteren een rechtszaak begonnen tegen een man die er na 21 jaar door zijn dochter van is beschuldigd één van haar vriendinnetjes om het leven te hebben gebracht. Eileen Franklin-Lipsker vertelde de politie, dat zij 21 jaar geleden heeft gezien dat haar vader de achtjarige Susan Nason met een steen doodslag, na haar te hebben aangebrand. Ze zei dat de herinnering weer boven was gekomen toen haar dochterlijke dezelfde leeftijd had bereikt.

Twellose auteur van negen jaar

TWELLO - Emlyn Bassnet exposeert de komende twee weken zijn boek Teenage Mutant Hero in de bibliotheek van Twello. Emlyn is negen jaar oud en is de jongste schrijver uit de regio. Het bijzondere aan het boekje is niet alleen de tekst, maar ook de verschillende illustraties die door hem zelf getekend zijn.

SEX CRIMES

Balanced sense of proportion about crime obviously lacking

Am I alone in wondering whether the current hysteria here in Washington over sex crimes isn't getting a little out of hand?

Let me say this at once: I do not wish to suggest that any violent crime, any crime involving forceful coercion, intimidation or non-consensual acts is a slight crime undeserving of public response. I do suggest that a sense of proportion about this seems obviously lacking.

Item: We have now a law which causes those who've paid their debt to society for sex crimes to be repeatedly branded and hounded by the public wherever they may go for the rest of their lives — a punishment we do not visit on first-degree murderers, even repeat offenders.

Item: The media invariably refer to the man who ruined thousands of small, mostly elderly investors as "Charles Keating," or even, semi-respectfully, as "Keating," while in the P-I's Aug. 18 edition, a man convicted of second-degree statutory rape and child molestation with two small boys is named under a headline blaring "Sex Predator." Of these two, Keating and the "sex predator," who is the most predatory?

Item: And now we have the case of two small boys, one age 10, who may or may not have molested the other, age 7. The P-I's story (Nov. 13) makes it clear the lives of both boys have been seriously damaged. It is equally clear the damage in both cases is due far more to the state's involvement in punishing the supposed offender than to the act itself. Why must the state involve itself in this? If parents cannot resolve such a situation among themselves, parenting is in trouble.

Victims of sex crimes often suffer horribly. They deserve our sympathy and support. Yet, the danger exists we will let their pain lead us into a witchhunt that will cause damage to lives and civil liberties far beyond that entailed in the crimes themselves. It is clearly time to stop and think.

Bill Leubric
Seattle

EDUCATION

Hair-Raising Punishment ?

The euphemism is "alternative education setting," but "solitary confinement" would be more accurate. For more than six weeks, school officials in Bastrop, Texas, have sentenced eight-year-old Zachariah Toungate to a 10-ft. by 13-ft. isolation room all day. His crime? Refusal to cut his 7-in. ponytail. Zach is taught by substitute teachers but is banned from his gym classes and from eating in the cafeteria. He says he has nightmares that the walls of the classroom will close in and crush him.

Zach's parents Stanley and September Toungate have appealed to the school board, but

Zachariah's offending ponytail

it has refused to halt the confinement, as did a state district court judge. The school's superintendent, Paul Fleming, defends the dress code and the punishment. Zach and his parents may take the case before the U.S. Court of Appeals. If girls are allowed to wear their hair long, they insist, boys should be too.

Kinderlokkers ?

gezocht gezocht gezocht gezocht gezocht gezocht

welk kind van 8-12 jaar wil opgeleid worden tot:

"geheim agent"

Elke week spannende opdrachten, bijbelverhalen, een wachtwoord en geheime codes.
elke woensdag van 4-6.15 uur in onze clubzaal in Christelijk Centrum P.O. Box 1000, 40 Roermond
Inhoudingen: 04750-10001 old. Kinderwerk
Start 15 nov. Toegang gratis.

In Roermond-Oost zouden 'kinderlokkers' actief zijn. Verontruste ouders bellen de krant en sturen brieven naar de redactie. Zoals meneer H. Sprengers van de Dr. Philipslaan.

Diens kroost kwam thuis met een briefje van het Christelijk Centrum Roermond (gevestigd in de voormalige eiermijn) waarin kinderen uitgenodigd worden deel te nemen aan een opleiding tot 'geheim agent'. Een verontruste meneer Sprengers belde met het Centrum want hij vond de benadering agressief. En kreeg daar te horen 'dat de kinderen toch op een of andere manier naar de bijeenkomsten gelokt moeten worden'.

Nelly Frölich, echtgenote van de voorganger van het Centrum, vertelt dat ze toestemming hebben van alle schoolhoofden om de kinderen buiten de poort zo'n kaartje (zie afbeelding) te overhandigen. „We beginnen gewoon met een kinderclub, een ontdekkingsreis als geheim agent, gericht op de bijbel. De toegang is gratis en de godsdienst doet er niet toe. Ik snap niet dat ouders boos of ongerust zijn. Als je ziet waar ze hun kinderen klakkeloos naar toe laten gaan.....”

Coke of ik schiet

EEN 6-jarig Frans jongetje heeft gisteren zijn moeder neergeschoten nadat zij had geweigerd hem een glas Coca-Cola te geven. Woedend haalde hij een geweer uit een kast in de slaapkamer van zijn ouders, laadde het en schoot zijn moeder in de buik. Daarna rende hij naar buiten om hulp te halen. Moeder werd ernstig gewond naar het ziekenhuis gebracht, het zoonje naar een kindertehuis.

Vuiligheid van Joop Klepzeiker mag niet op Hoornse school

VK 29

De rooms-katholieke scholengemeenschap Werenfridus in Hoorn heeft het gebruik van de schoolagenda met tekeningen van Joop Klepzeiker verboden. „Vuiligheid”, „seksistisch” en „denigrerend voor vrouwen” zijn enkele kwalificaties die werden opgetekend uit de mond van de rector. In principe, zegt het schoolhoofd, moet iedereen kunnen kopen wat hij wil, maar nadat enkele leraren zich beklagden dat de Klepzeiker-agenda bij hen „weezin wakte” besloot de school dat de agenda „in strijd is met de opvoedkundige taak” van de school.

Joop Klepzeiker is een creatie van tekenaar Eric Schreurs. Zijn albums verschijnen, net als de agenda, bij uitgeverij Cic. Ger van Wulften van Cic is niet bijzonder verrast door het verbod, al vindt hij het een aanslag op de vrijheid van meningsuiting. Het Werenfridus is niet de eerste school die de agenda in de ban heeft gedaan. „Ergens in Amersfoort of Arnhem” zegt Van Wulften is Klepzeiker ook

taboe. Verbieden vindt Van Wulften „onzin”, want iedereen „moet zelf maar bepalen wat hij wel en niet aan kan”. Het is overigens een eclatant succes, die eerste uitgave van de Klepzeiker-agenda. Scheurs maakt nogal rauwe schetsen waarin veel gekost, geneukt en gescheten wordt, dames over parkeerpaaltjes heen zakken en puistige figuren op plastische wijze uiteenrijten. Van Wulften zegt 80 duizend exemplaren van de Joop Klepzeiker-schoolagenda te hebben verkocht. Een winkel, een filiaal van Vroom & Dreesmann, weigerde volgens de uitgever het boekwerkje te verkopen. Op de Hoornse school is in de klas en in de schoolkrant over het verbod gediscussieerd. Volgens de rector wordt de zaak op de spits gedreven door „enkele doorziende leerlingen”. Er zijn geen agenda's in beslag genomen.

UN

Red de

pitbull

De nieuwe staatssecretaris van Landbouw, Gabor, heeft met zijn aangekondigde maatregelen tegen pitbullterriërs een storm van protest losgemaakt. 'Hoe is het mogelijk', vraagt de Anne Frank Stichting zich af, 'dat een staatssecretaris zo kort na de oorlog durft voor te stellen, honden af te maken op grond van hun ras? Een schrijnender illustratie van het herlevend racisme heeft Nederland de laatste jaren nog niet gezien'.

De Stichting eist van Gabor dat hij zijn plan intrekt. Ook moet hij het voorschrift om pitbulls te muilkorven ongedaan maken. 'In 1933 begon het in Duitsland ook met het muilkorven van de vrije pers... en we weten maar al te goed waar dat toe geleid heeft!'

De Coornhert Liga laat zich evenmin onbetuigd, en wijst op de grote risico's van het laten afmaken van pitbulls. 'We hebben niet voor niets de doodstraf afgeschaft', waarschuwt de Liga in een communiqué. 'Als je die nu voor pitbulls weer invoert, worden de geesten rijp gemaakt voor de doodstraf voor schoothondjes, cavia's en kanaries die per ongeluk iemand gebeten of gepikt hebben. Daarna is het nog maar een klein stapje naar de doodstraf voor mensen'.

Groen Links heeft in de Kamer vragen gesteld over de manier waarop Gabor de controle op pitbulls denkt te organiseren. Staat straks achter elke boom een hondenpolitieagent? Is ons land niet op weg een hondenpolitiestaat te worden?

En hoe is het eigenlijk gesteld met het recht op privacy van pitbulls en hun baasjes? Gabor wil ze registreren, maar welke garanties zijn er dat hun anonimiteit daarbij wordt gerespecteerd? De Stichting Bescherming Persoonsgegevens voorspelt in een persbericht: als dit er eenmaal door is, beginnen ze in Den Haag ook weer over volkstellingen, met alle verschrikkelijke gevaren van dien.

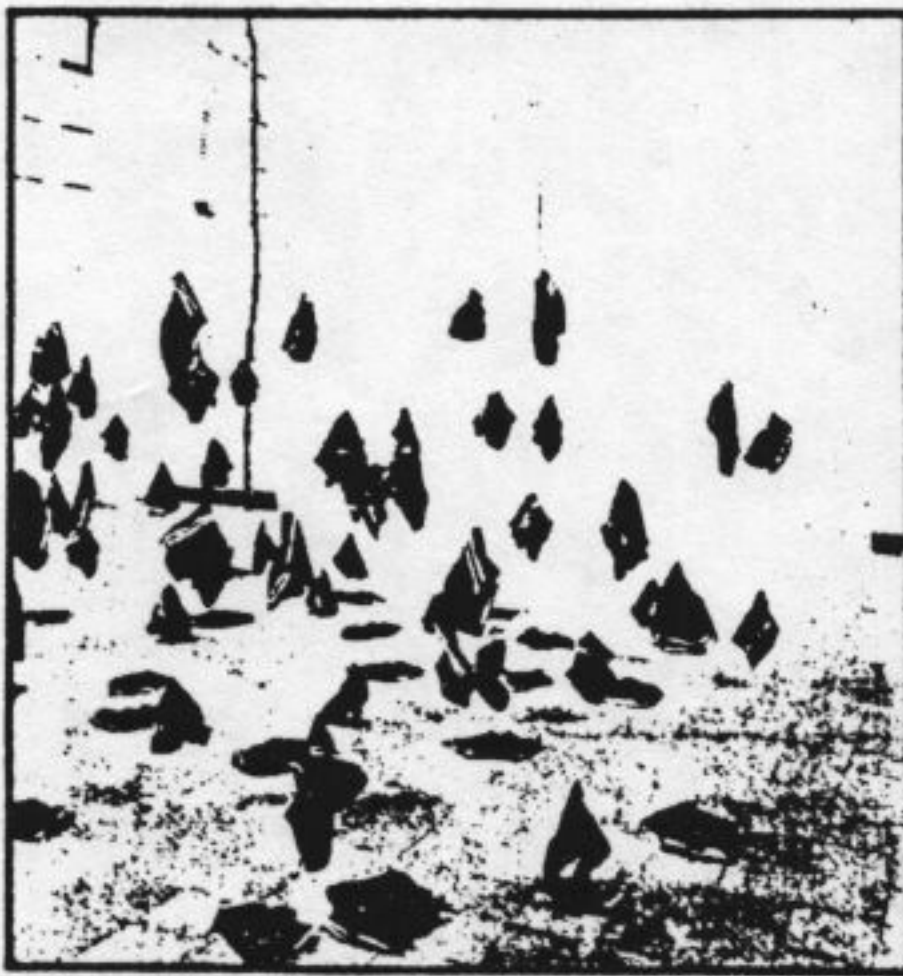
Het is trouwens maar zeer de vraag of die hele anti-pitbull-hetze het gewenste resultaat zal opleveren, merken alle genoemde instanties in koor op. Als we zo beginnen, dan gaan de pitbulls toch zeker ondergronds? En dan ben je je greep op het verschijnsel helemaal kwijt.

Nee, gedogen — dat is beter. Kun je ze tenminste in de gaten houden. Wijs bepaalde plekken aan waar pitbulls hun gang kunnen gaan. Er moeten wat bomen staan, waarin ze zich naar hartelust kunnen vastbijten.

We kunnen dan meteen een einde maken aan de schandelijke stigmatisering van pitbulls die aan Gabor's besluit ten grondslag ligt. Als zijn plan wordt uitgevoerd, worden ook lieve pitbulls immers het slachtoffer? Om ook zachttaardige pitbulls kansen op zelfontplooiing te geven, laten we in die gedoogzone ook wat moeders met kinderwagens rondleiden. En met kleuters, die de hondjes kunnen aaien.

Goed, er zal wel eens een slachtoffertje vallen. Moet kunnen. Als we Gabor zijn gang laten gaan, is het hek van de dam, en glijden we in no time af naar een fascistische dictatuur. Wij moeten iets over hebben voor het behoud van rechtsstaat en tolerantie.

herman vuijsje

Boom blauw bas,
door B. Drost.

Foto
Gerard Verschooten

VK 17

Zo'n nieuwe verschuiving op het tapijt als Wertheim tovert een blauwe plek in de wolkenhemel tevoorschijn. En dat geldt ook voor een andere jonge deelnemer die aan het verwachtingspatroon weet te ontsnappen. Lef kan de samenstellers niet ontzegd worden door Bart Drost op te nemen in de manifestatie. Niet alleen omdat hij een grensgeval is door spaarzaam gebruik van textiel, maar ook door zijn obsessie: blote knaapjes. Tussen de bedsteden in de oude mannenzaal van het gasthuis spande Drost een laken met jongetjes, van wie het merendeel ijverig met zijn lid in de weer is. Daarvoor regent het zwarte gymbroekjes. Bij deze installatie komt het besmette begrip *textielkunst* niet eens in je hoofd op; dit is vorm geven aan een fantasie en ironie op een toepasselijke plek.

Ierland krijgt linkse vrouw als president

Door onze correspondent NRC

LONDEN, 9 nov. — Het is vrijwel zeker dat de linkse advocate Mary Robinson de eerste vrouwelijke president in het bestaan van de Republiek Ierland wordt. De verkiezing is een overwinning voor degenen die een liberaal, vooruitstrevend Ierland willen en een nederlaag voor de traditioneel republikeinse Fianna Fail-partij van premier Charles Haughey.

Haar kandidaat, de politicus Brian Lenihan, was de gedoodverfde winnaar tot hij en de regering-Haughey zich verstrikten in een web van leugens. Om de schade aan zijn eigen politieke voortbestaan te beperken ontsloeg de premier vorige week Lenihan als minister van defensie, maar ging door hem te steunen als kandidaat voor het presidentschap.

Mary Robinson voerde campagne met de belofte dat ze een eind zou maken aan „lage normen in hoge kringen“. Ze won volgens de eerste analyses onder andere door de hoge opkomst van vrouwen en zal haar uiteindelijke overwinning bekrachtigd moeten zien door hervelling, vandaag, van de tweede keus-stemmen die zijn uitgebracht op de kandidaat van de Fine Gael-partij, de uit Noord-Ierland afkomstige politicus Austin Currie.

Nog vóór de definitieve uitslag hield Robinson vol dat de dag van de verkiezingen „hoe dan ook een geweldige dag in het bestaan van Ierland is geweest“. Ze duidde daarmee op het grote aantal vrouwen dat een stem op haar heeft uitgebracht, in de wetenschap dat de advocate haar leven lang campagne heeft gevoerd voor persoonlijke vrijheden als het recht op echtscheiding of geboorteperking en voor de mogelijkheid van zwangerschapsonderbreking. Door de sterke invloed van de Rooms Katholieke Kerk zijn dat in Ierland taboe-onderwerpen, die zelfs bij wet uitdrukkelijk verboden zijn. Robinson stond, als enige niet-politicus, kandidaat voor de gematigd linkse Labour Party en de Workers Party. Bij eerste telling haalde ze 40 procent van de stemmen, tegenover 44 procent voor Brian Lenihan, die daarmee geen beslissende meerderheid veroverde. Austin Currie, voor Fine Gael, haalde slechts 16 procent van de stemmen, maar de tweede keus van die kiezers gaat naar verwachting grotendeels naar Mary Robinson.

Kinderarbeid vaak ten onrechte in vergeethoek

AMSTERDAM (ANP) — Het werk dat kinderen verrichten zonder dat ze daarvoor worden betaald, wordt vaak niet beschouwd als kinderarbeid en wordt evenmin moreel verwerpelijk geacht, omdat de werkzaamheden van weinig economische waarde zou zijn.

Die beoordeling is onterecht. Kinderen die onbetaalde arbeid verrichten worden juist vaak op een onzichtbare manier uitgebuit. Die conclusie trekt O. Nieuwenhuys in het boek 'Angels with callous hands' waarop zij op 16 november promoveert aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Zij heeft niet-westerse sociologie gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam. Nieuwenhuys verrichtte een uitvoerige antropologische studie van een dorp in de Indiase deelstaat Kerala. Zij concludeert dat kinderen die vaak onder ouderlijk toezicht onbetaald werk verrichten dat essentieel is voor het levensonderhoud van het gezin, doorgaans niet beter af zijn dan kinderen die in loondienst werken. Onder kinderarbeid wordt meestal het werken in dienstverband in de industrie in een stedelijk gebied gerekend. De kinderen die voor hun werk geen geld krijgen worden vergeten. De werkzaamheden van kinderen in rurale gebieden lijken tot de vanzelfsprekende routine van het leven op het platteland te behoren, maar zijn evenzeer moreel verwerpelijk, aldus de promovenda.

Vakantieherinneringen

In de serie Dierbare Vakantieherinneringen beeldt Joost Veerkamp een reeks geslachtsziekten uit die de onsmakelijkheid van fotootjes in medische encyclopedieën verre overtreffen. Het gaat om het tweede supplement op het postzegelalbum van Joost Veerkamp. Naast door *sacrophilus harrissii* aangevrotten penissen („het likken van deze zegels wordt afgeraden“) figuren in dit supplement Prins Willem Alexander (met vriendinnen), Mickey en Minnie Mouse (copulerend), en voetballers (in hun graf). In 1988 begon de grafisch artiest Veerkamp — bekend geworden met „grimeren voor beginners“ — oud en nieuw werk op zegels uit te geven, tezamen met een waarheidsgetrouw gekopieerd Davo-postzegelalbum. Deze tweede aanvulling bevat onder meer de serie „Voor het kind“, waarin Veerkamp Mickey en Minnie „eindelijk laat doen wat alle muizen doen: zich voortplanten“. Patricia Paay, Yvonne van Genip, Corry Konings en Linda de Mol poseren lieflijk naast kroonprins Alex. De serie Godfathers met vuil kijkende schrijvers als Hermans, Komrij en Reve. En tot slot grafschriften voor voetballers: „de finaleplaats van Beenhakker“ en „hier ligt Rijkard in voller grond“. (supplement verschijnt binnenkort, acht bladen, 19 gulden 50).

Zigeunermuziek, zoals geen toerist in Boedapest die te horen krijgt: geen viool, geen klarinet, geen cymbaal. De basgeluiden worden met de mond gemaakt, zoals ook alle verdere klanken. Er is niets dat herinnert aan de onvermijdelijke vertoningen van oververhitte restaurants in het toeristencircuit hun klanten een genoeg doen. Terwijl de kinderen in de zaal spelletjes met elkaar blijven doen, worden op het podium opzweepende melodien en ritmes voortgebracht. De mannen van het ensemble beginnen op het hoogtepunt van de muziek

elegante danspases te maken, de onderbenen losjes van voor naar achteren slingerend, de armen gebogen, met de handen die op het ritme van de pols draaien omhoog. Vanuit de zaal komen massaal geestdriftige aanmoedigingen. De moeders heffen de baby's omhoog. Jongetjes van misschien vier of vijf jaar oud klimmen op het podium en doen bijna feilloos dezelfde dansbewegingen. De zaal is dan niet meer te houden. De kleinste onder hen is al vier keer uit de donkere zaal het podium op gekropen om te gaan dansen, als ik uit zijn mooie groensatijnen lange broekje een vleeskleurig knopje zie meehuppelen. Het is waarachtig zijn piemeltje. De moeders op de voorste rijen worden wat onrustig. Bij zijn volgende optreden is alles weer keurig in orde. Naast me zegt een vrouw vol waardering dat ze die zigeunerkinderen in de zaal watervlug vindt, maar absoluut niet hinderlijk. In de pauze praat ik met een vrouw van in de veertig, die

jarenlang onderwijzeres was op een plattelandsschool in een klein dorp met veel zigeuners. Ze vertelt in sobere bewoordingen over haar ervaringen met zigeunerkinderen in de klas. Ze weet niet of ze ooit de juiste houding wist te vinden als een meisje van elf niet meer op school kwam omdat ze zwanger was, of wanneer een jongetje van acht wekenlang wegbleef omdat hij van zijn moeder mee moest naar de stad om te bedelen. Ze kijkt mij onderzoekend aan, alsof ze bang is dat ik haar van racisme zal beschuldigen. Op weg naar huis moet ik denken aan een tv-uitzending, die ik een week of wat eerder in Nederland had gezien. Een vrouw uit Leusden of Markelo, Rosmalen mag ook, zei met een bazige blik in haar ogen, toen haar verteld werd dat er misschien Roemeense asielzoekers — wellicht zigeuners — bij haar om de hoek zouden worden ondergebracht: „Ik moet die koekebakkers niet!“ Bestaat er dan misschien een gemiddelde koekebakker?

Veroordeling vrouwenhandel

AMSTERDAM — De 36-jarige F.B. is woensdag door het Amsterdamse gerechtshof in hoger beroep veroordeeld tot tweeënhalf jaar gevangenis wegens vrouwenhandel. Tegen hem was vier jaar cel geëist. De Amsterdamse rechtbank had B. in oktober vorig jaar veroordeeld tot vier jaar. Het hof achtte bewezen dat B. in de periode 1987-1989 vijf vrouwen onder valse voorwendselen uit Joegoslavië naar Nederland haalde en hen dwong in de prostitutie in Amsterdam te werken. De dagopbrengst moesten de vrouwen aan B. afdragen.

PHILIPPE
SHELTERA
VERK
10-11
ROEDAPERT

VK 1

Biological Journal

The first part of the paper discusses the general principles of biological classification. It begins with a definition of taxonomy and its importance in understanding the diversity of life. The author then outlines the historical development of classification systems, from the early work of Aristotle to the modern hierarchical system of Linnaeus. The text emphasizes the need for a consistent and logical approach to naming and grouping organisms, which is essential for scientific communication and the advancement of biology.

In the second section, the author delves into the practical aspects of classification. This includes a detailed discussion of the methods used to identify and describe new species. The text covers the process of field collection, the preparation of type specimens, and the various techniques used to analyze morphological and molecular data. The author also addresses the challenges of dealing with cryptic species and the importance of thorough documentation in the process of discovery.

The third part of the paper focuses on the application of classification in modern biology. It explores how the principles of taxonomy are used in fields such as systematics, phylogenetics, and conservation biology. The author discusses the role of classification in understanding the evolutionary relationships between different groups of organisms and how this knowledge is used to inform conservation strategies for endangered species.

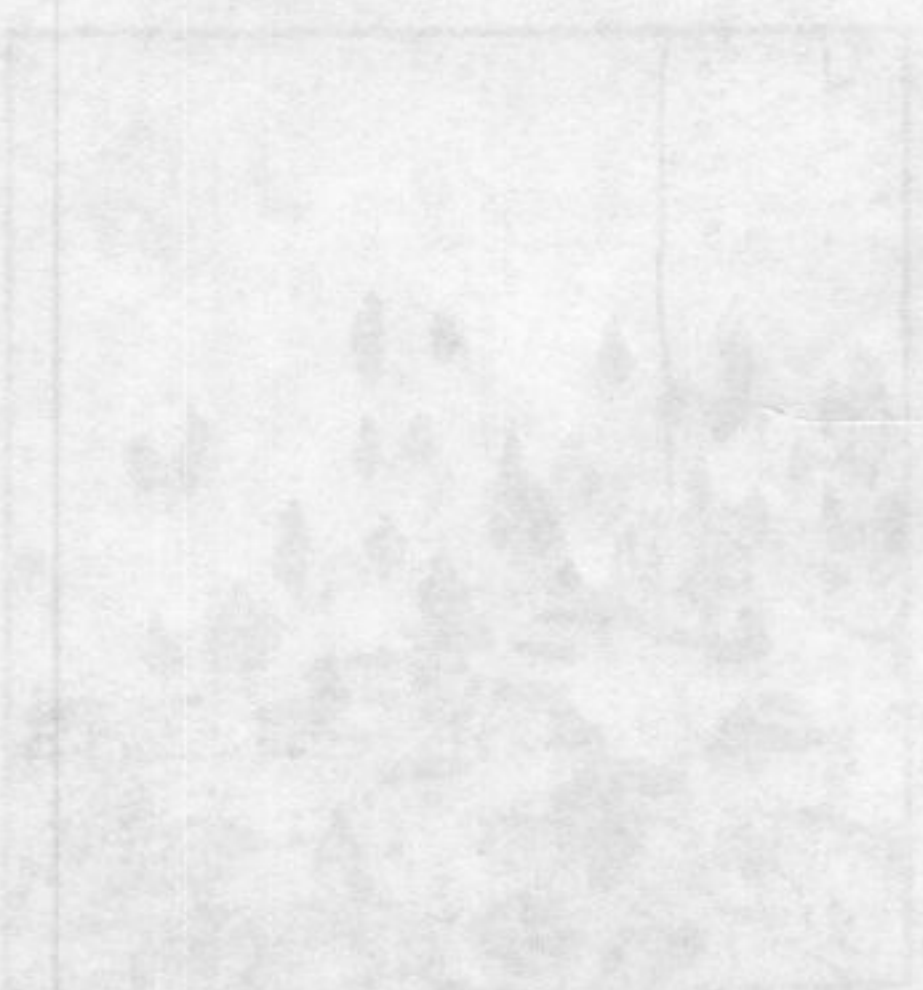
Finally, the author concludes the paper by reflecting on the future of biological classification. He discusses the impact of new technologies, such as DNA sequencing and computational biology, on the field and how these tools are changing the way we understand and classify life. The author expresses optimism about the continued relevance of taxonomy in the face of these technological advances.

The second part of the paper discusses the general principles of biological classification. It begins with a definition of taxonomy and its importance in understanding the diversity of life. The author then outlines the historical development of classification systems, from the early work of Aristotle to the modern hierarchical system of Linnaeus. The text emphasizes the need for a consistent and logical approach to naming and grouping organisms, which is essential for scientific communication and the advancement of biology.

In the second section, the author delves into the practical aspects of classification. This includes a detailed discussion of the methods used to identify and describe new species. The text covers the process of field collection, the preparation of type specimens, and the various techniques used to analyze morphological and molecular data. The author also addresses the challenges of dealing with cryptic species and the importance of thorough documentation in the process of discovery.

The third part of the paper focuses on the application of classification in modern biology. It explores how the principles of taxonomy are used in fields such as systematics, phylogenetics, and conservation biology. The author discusses the role of classification in understanding the evolutionary relationships between different groups of organisms and how this knowledge is used to inform conservation strategies for endangered species.

Evolutionary Biology

The first part of the paper discusses the general principles of evolutionary biology. It begins with a definition of evolution and its importance in understanding the diversity of life. The author then outlines the historical development of evolutionary theory, from the early work of Darwin to the modern synthesis. The text emphasizes the need for a consistent and logical approach to understanding the processes of evolution, which is essential for scientific communication and the advancement of biology.

In the second section, the author delves into the practical aspects of evolutionary biology. This includes a detailed discussion of the methods used to study evolution, such as comparative anatomy, molecular biology, and the fossil record. The author also addresses the challenges of interpreting evolutionary data and the importance of thorough documentation in the process of discovery.

The third part of the paper focuses on the application of evolutionary biology in modern science. It explores how the principles of evolution are used in fields such as systematics, phylogenetics, and conservation biology. The author discusses the role of evolutionary biology in understanding the relationships between different groups of organisms and how this knowledge is used to inform conservation strategies for endangered species.